

Forskningsagenda för det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration

Att stärka forskningen för att möta samhällsutmaningar

Forskningsagenda för det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration

Att stärka forskningen för
att möta samhällsutmaningar

VR1814
Dnr 2017-05882-20
ISBN 978-91-7307-372-1

Swedish Research Council
Vetenskapsrådet
Box 1035
SE-101 38 Stockholm, Sweden

Innehållsförteckning

Förord	4
Sammanfattning	5
Summary	7
1. Introduktion	9
2. Bakgrund	11
2.1 Vetenskapsrådets uppdrag	11
2.2 Bakgrund till uppdraget	12
2.3 Definitioner av centrala termer	13
2.4 Forskningens roll och betydelse	13
2.5 Mål med det nationella programmet.....	14
2.6 Det nationella programmets väg till måluppfyllelse.....	15
2.7 Exempel på bidragsformer och aktiviteter	16
3. Utmaningar och kunskapsbehov som rör migration och integration	19
3.1 Den aktuella situationen rörande migration och integration i Sverige och internationellt.....	19
3.2 Uttryckta nationella och internationella forskningsbehov	25
3.2.1 Framförda forskningsbehov rörande globala frågor	25
3.2.2 Framförda forskningsbehov rörande europeiska frågor	27
3.2.3 Framförda forskningsbehov rörande nordiska frågor	29
3.2.4 Framförda forskningsbehov rörande svenska frågor	31
3.3 Inspel från forskningsprogrammets dialogmöte.....	32
3.3.1 Vilka är de viktigaste utmaningarna inom migration och integration, idag och i framtiden, och inom vilka områden bör forskning bedrivas?	33
3.3.2 Hur kan forskning förmedlas till praktiker och hur kan forskare bättre ta tillvara kunskap från praktiker?.....	33
3.4 Dagens Sverigebaserade forskning inom migration och integration	34
3.4.1 Angreppssätt	34
3.4.2 Kännetecken för dagens Sverigebaserade forskning	35
3.5 Inspel från ämnesråd och kommitté	35
3.6 Slutsatser.....	36
4. Befintliga satsningar och aktörer	37
4.1 Forskningsfinansiering	37
4.1.1 Forskningsfinansiering i Sverige.....	37
4.1.2 Forskningsfinansiering i Europa	39
4.2 Att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat	41
4.2.1 Insatser för att främja tillgänggörande och spridning av forskningsresultat.....	41
4.2.2 Aktörer som arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskning om migration och integration	43
4.3 Slutsatser.....	47
5. Slutsatser och utformning av forskningsprogrammet	48

5.1 Sammanfattande slutsatser.....	48
5.1.1 Utmaningar och kunskapsbehov	48
5.1.2 Andra satsningar på området	49
5.2 Forskningsprogrammets utformning och inriktning.....	49
6. Uppföljning och utvärdering.....	52
6.1 Inledning.....	52
6.2 Inriktning och angreppssätt för uppföljning	52
6.3 Inriktning och angreppssätt för utvärdering.....	55
Referenser	57
Bilaga 1: Beaktande av remissvar.....	62
Process för remissförfarande	62
Inkomna remissvar.....	62
Bilaga 2: Vetenskapsrådets bidragsformer	64
Bilaga 3: Migration och integration – en forskningsöversikt.....	67
Inledning.....	67
Pragmatiskt vägval.....	67
Tillvägagångssätt	69
Forskningsfältet IMER.....	70
Forskningsmiljöer i Sverige.....	72
Centrumbildningar	72
Forskargrupper	73
Forskningsteman och kunskapsproduktion inom dessa	74
Forskning om internationell migration.....	75
Forskning om politik och reglering.....	77
Forskning om arbets- och bostadsmarknad	79
Forskning om offentliga institutioner och demokratisk delaktighet	84
Forskning om media, kultur och identitet	89
En internationell vetenskaplig tidskrift som referenspunkt	90
Slutsatser och diskussion.....	92
Referenser	93

Förord

Vetenskapsrådet har fått regeringens uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram inom migration och integration. Det nationella forskningsprogrammet syftar till att skapa goda förutsättningar för forskningens medverkan till att möta samhällsutmaningar inom migrations- och integrationsområdet. (För mer information om forskningsprogrammet se <https://www.vr.se/NFPmigint>.)

Det nationella forskningsprogrammet ska drivas utifrån en koordinerande och strategisk forskningsagenda. Syftet med den strategiska forskningsagendan är att utreda och analysera hur det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration bör utformas. Den strategiska forskningsagendan ska regelbundet uppdateras. Det här dokumentet utgör den första forskningsagendan och Vetenskapsrådet avser att återkomma med mer information om hur forskningsagendan kommer att uppdateras.

Den strategiska forskningsagendan har författats av fil.dr Gustav Hansson och fil.dr Monica Svantesson. Fil.dr Gustav Peterson och Caroline Olsson har bistått i framställningen. (Samtliga är verksamma vid Vetenskapsrådet). Som underlag till Forskningsagendan finns även en forskningsöversikt författad av docent Per Strömblad och fil.dr Amanda Nielsen vid Linnéuniversitetet. Forskningsöversikten återfinns som en bilaga. Synpunkter på den strategiska forskningsagendan har inhämtats från forskare samt praktiker och beslutsfattare inom t.ex. statlig förvaltning och det civila samhället, som arbetar med frågor om migration och integration. Inspel till forskningsagendans utformning och innehåll har också erhållits vid ett dialogmöte den 23 november 2017 och via ett remissförfarande månadsskiftet maj-juni 2018.

Forskningsagendans utformning och innehåll har även löpande diskuterats med det nationella programmets programkommitté och referensgrupp. Ämnesrådet för Humaniora och Samhällsvetenskap har ställt sig bakom forskningsagendan och Vetenskapsrådets generaldirektör har beslutat och godkänt den.

Forskningsagendan ger underlag för hur forskningsprogrammet inom migration och integration ska utformas. Med utgångspunkt i denna forskningsagenda kommer ett implementeringsdokument att tas fram som fastställer vad som ska göras inom ramen för forskningsprogrammet och vid vilka tidpunkter. Forskningsagendan avses även att kunna användas som ett underlag för mer generella diskussioner och initiativ kopplade till forskning och spridning av forskning rörande migration och integration nationellt och internationellt. Vetenskapsrådet riktar ett stort tack till alla som har bidragit till forskningsagendans framställning.

Stockholm, 31 oktober 2018

Kerstin Sahlin

Huvudsekreterare för Humaniora och Samhällsvetenskap, Vetenskapsrådet

Sammanfattning

Vetenskapsrådet har fått regeringens uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram inom migration och integration. Syftet med forskningsprogrammet är att stärka forskningen inom området och främja tillgängliggörande och spridning av forskning, för att därmed skapa goda förutsättningar för forskningens medverkan till att möta samhällsutmaningar avseende migration och integration.

Forskningsprogrammets inriktning ska baseras på en koordinerande och strategisk forskningsagenda. Syftet med forskningsagendan är att utreda och analysera hur det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration bör utformas. Det här dokumentet utgör den första forskningsagendan och forskningsagendan kommer att uppdateras löpande. De frågeställningar som forskningsagendan besvarar är:

- Vilka samhällsutmaningar och kunskapsbehov inom migration och integration finns idag och i framtiden?
- Vilka andra satsningar och aktörer på området finns?
- Hur bör stöd och aktiviteter utformas för att bäst uppfylla programmets syfte?

Forskningsagendan innefattar en orientering av nuvarande och framtida samhällsutmaningar och kunskapsbehov inom området. Beskrivningen tar sin utgångspunkt i befolkningsprognoser och statistik, för att därefter återge utmaningar och möjligheter som har framförts av forskare och praktiker inom området. Rapporten beskriver även vad som kännetecknar den Sverigebaserade forskningen om migration och integration. Beskrivningen baseras bl.a. på en forskningsöversikt, vilken återfinns i en bilaga.

Utifrån de olika underlag som redovisas i agendan framkommer att det finns ett behov av kunskap och forskning inom en mängd olika områden och vetenskapliga discipliner. Flera forskningsområden är återkommande, bl.a. behov av forskning om orsaker till migration, migration till följd av klimatförändringar och miljöpåverkan, migranternas etablering på arbetsmarknaden, migranternas hälsa, orsaker till främlingsfientlighet, samt effekter av policy och regelverk. Flera aktörer har också uttryckt ett behov av fler jämförande studier (t.ex. länderjämförelser), behov av att kombinera kvantitativa och kvalitativa metoder, behov av att utveckla data för bl.a. longitudinella studier, samt ett behov av att i ökad utsträckning studera migranternas perspektiv.

Den Sverigebaserade forskningen om migration och integration kännetecknas av en stor mångfald och variation. Denna mångfald tar sig uttryck som: (i) en mångfald av frågor som studeras, (ii) en mångfald av olika vetenskapliga discipliner, (iii) att i hög utsträckning vara tvärvetenskaplig, (iv) en mångfald av olika vetenskapliga metoder, samt (v) att det är en mångfald av olika länder som studeras. Forskningen ter sig även vara samhällsrelevant i bred bemärkelse. Detta indikerar att den Sverigebaserade forskningen har goda förutsättningar att möta de behov av forskning som finns.

Givet att forskningsbehoven är många är det svårt att peka ut vilka områden som det är särskilt angeläget att forska inom. Det finns också en risk med en alltför

detaljerad "top-down" styrning av forskningens inriktning, då en sådan styrning kan bli missriktad och stänga dörren för viktiga upptäckter. Detta innebär att det i dagsläget finns stöd för att, åtminstone i programmets inledande skede, stärka förutsättningarna för forskningsfältet och använda sig av en "bottom-up" strategi där forskarna är vägledande i att peka på vilka frågeställningar som behöver studeras. Det är samtidigt viktigt att dialogen stärks mellan forskning och praktik, där personer från olika delar av det breda fältet av organisationer som verkar inom området migration och integration pekar ut vilka utmaningar och möjligheter som de ser. Forskare och praktiker behöver därmed föra en dialog med varandra och utbyta kunskaper och erfarenheter, inte minst mot bakgrund av den kunskap och forskning som redan existerar.

Forskning om migration och integration finansieras av forskningsfinansiärer i både Sverige och övriga Europa. Det finns även ett stort antal nationella och internationella aktörer som på ett eller annat sätt arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat om migration och integration. Det är viktigt att undvika oönskade överlappningar. En central uppgift för forskningsprogrammet är därför att komplettera andra aktörers satsningar och initiativ, samt att undersöka möjligheter till samverkan.

Det nationella forskningsprogrammet avser forskning inom alla vetenskapliga discipliner och avseende alla aspekter av migration, migranter och integration. Forskningsprogrammet består av två huvudsakliga insatser: (i) Att stärka forskningen inom området och (ii) att främja tillgängliggörande och spridning av forskningsresultat. Det nationella programmet bör därför ha följande inriktningar:

- Att stärka forskningsfältet i bred bemärkelse (t.ex. genom att stödja forskningsprojekt, miljöer och forskningsinfrastruktur),
- Att främja internationell samverkan och att synliggöra svensk forskning (t.ex. genom bidrag till internationell postdok, internationella forskningsprojekt och gästforskare), samt
- Att stödja samordning, spridning och tillgängliggörande av forskning (t.ex. genom konferens- och seminarieverksamhet som riktas till både forskare och praktiker).

Dessa tre inriktningar bör utgöra forskningsprogrammets inriktning för åtminstone det inledande skedet av programmet. Det är dock inte omöjligt att programmet framöver kommer att inriktas på mer preciserade och avgränsade teman eller aktiviteter, för att t.ex. möta specifika samhällsutmaningar.

Genom en löpande uppdatering av forskningsagendan, en löpande uppföljning och utvärdering, samt en kontinuerlig diskussion inom de kommittéer och grupper som organiserats i och kring programmet, kommer det nationella forskningsprogrammets insatser att löpande uppdateras och utvecklas. Forskningsagendan ger underlag för hur forskningsprogrammet inom migration och integration ska utformas. Med utgångspunkt i denna forskningsagenda kommer ett implementeringsdokument att tas fram som fastställer vad som ska göras inom ramen för forskningsprogrammet och vid vilka tidpunkter. Forskningsagendan avses även att kunna användas som underlag för mer generella diskussioner och initiativ kopplade till forskning och spridning av forskning rörande migration och integration nationellt och internationellt.

Summary

The Swedish Research Council has been tasked by the Government to establish a ten-year national research programme within migration and integration. The purpose of the research programme is to strengthen research within the field and to support coordination, dissemination and accessibility of research thereby creating good prerequisites for research to contribute to meeting societal challenges related to migration and integration.

The research programme shall be conducted based on a coordinating and strategic research agenda. The purpose of the research agenda is to analyse how the research programme should be designed and what tasks it should focus on. This report is the programme's first research agenda, and will be updated regularly. The research agenda asks the following questions:

- What are the current and future societal challenges as well as research needs, within the field migration and integration?
- What other initiatives and actors are active within the area?
- How should research grants and other initiatives within the research programme be designed, in order to meet the programme goals?

In order to give an orientation of both current and future societal challenges, the research agenda presents statistics as well as a collection of research needs expressed by researchers and practitioners within the field of migration and integration. The report presents e.g. a summary of research needs from a Global, a European, a Nordic, as well as a Swedish perspective. The research agenda also contains an overview of Sweden based research on migration and integration, which is presented in an appendix.

Based on the research needs expressed by various national and international organisations, and by the participants at the research programme's dialogue meeting, it is clear that there is a great need for knowledge and research within several different areas and scientific disciplines. Several subject areas are recurrent, such as the needs for research into the causes of migration, migration caused by climate change, migrants in the labour market, the health of migrants, causes of xenophobia, as well as the effects of policies and regulations. Several actors have also expressed a need for more comparative studies (such as between countries), for combining quantitative and qualitative methods, for developing data for e.g. longitudinal studies and for research from the perspective of migrants.

The Sweden based research on migration and integration is characterized by its great diversity. This diversity is expressed as (i) a multitude of issues studied, (ii) a multitude of scientific disciplines used, (iii) often being very cross-disciplinary, (iv) a multitude of methods applied, as well as (v) a multitude of countries being studied. The Sweden based research also seems to be relevant to societal challenges in a broad sense. This indicates that the Sweden based research seems to be adequately equipped to meet the research needs in the field.

Given that the research needs are manifold, it is difficult to pinpoint what research areas that are particularly urgent. There is also a risk associated with a too detailed “top-down” approach where the areas of research are decided beforehand without the presence of researchers or without a dialogue between research and practice, as such an approach may prevent important scientific findings. This means that there is currently support, at least at the initial stage of the programme, for strengthening the research field in a broad sense, i.e. to strengthen the conditions for research and to use a “bottom-up” approach, where researchers play a key role in pointing out what questions that need to be studied. At the same time, it is important that practitioners take part and point out the challenges and opportunities they see. Therefore, there needs to be a dialogue between researchers and practitioners about the research needs, not least against the background of the research that already exists.

Research into migration and integration is financed by research funding bodies in both Sweden and the rest of Europe. There is also a great number of national and international actors, who, in one way or another, work to make research findings accessible to people outside of the research community. An important task for the research programme is therefore to complement other actors’ initiatives, and to investigate opportunities for collaboration.

The national research programme is directed towards research within all scientific disciplines and all aspects of migration, migrants and integration. The research programme focuses on two main measures: (i) to reinforce research within the field, and (ii) to promote the accessibility and dissemination of research results. The national programme will therefore concentrate on the following:

- To reinforce the research field in a broad sense (such as by supporting research projects, research environments and research infrastructure);
- To promote international collaboration and make Swedish research visible (such as through grants to international postdocs, international research projects and guest researchers); and
- To support coordination, dissemination and accessibility of research (such as through conference and seminar activities aimed at both researchers and practitioners).

These three bullet points should constitute the direction of the research programme for at least the initial stage of the programme. However, the focus of the research programme may change in the future, e.g. in order to meet a specific societal challenge within the area of migration and integration.

The direction of the research programme will be further developed continuously, through updates of the research agenda, by monitoring and evaluation, and through a continuous dialogue with the committees and people organised within and in conjunction with the programme. The research agenda provides the basis for how the research programme will be designed. Based on the research agenda an implementation document, which determines the programme activities as well as its timing will be developed.

1. Introduktion

Vetenskapsrådet har fått regeringens uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram inom migration och integration. Forskningsprogrammet är ett av sju nationella forskningsprogram som initierats av regeringen (Utbildningsdepartementet 2017a, 2017b, prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208).

Syftet med forskningsprogrammet är att stärka forskningen inom området och främja tillgängliggörande och spridning av forskning, för att därmed skapa goda förutsättningar för forskningens medverkan till att möta samhällsutmaningar avseende migration och integration. Forskningsprogrammet ska belysa alla aspekter av migration, migranter och integration och ska bidra till högkvalitativ forskning och kunskapsuppbyggnad, evidensbaserad politik och förvaltning, och en stark anknytning mellan forskning och den högre utbildningen. Forskningsprogrammet ska utformas på så sätt att det är välkoordinerat och skapar synergier med andra nationella och internationella initiativ, att det skapas förutsättningar för tvärvetenskaplig och tvärssektoriell samverkan, att det bidrar till jämställdhet, samt att programmet bedrivs i flexibla former och anpassas till forskningens förutsättningar.

Med migration avses såväl frivillig som påtvingad migration. Det kan inkludera t.ex. migration av arbetskraft, anhöriga och flyktingar. Med integration avses migranternas olika former av etablering i samhället, och även frågor om t.ex. social sammanhållning och främlingsfientlighet. Forskningsprogrammet avser studier av migration, migranter och integration inom samtliga vetenskapliga discipliner. (För en mer detaljerad beskrivning, se avsnitt 2.3.)

Forskningsprogrammet ska drivas utifrån en koordinerande och strategisk forskningsagenda som regelbundet uppdateras (Utbildningsdepartementet 2017a). Syftet med den strategiska forskningsagendan är att utreda och analysera hur det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration bör utformas. Forskningsagendan besvarar därför följande frågeställningar:

- Vilka samhällsutmaningar och kunskapsbehov inom migration och integration finns idag och i framtiden?
- Vilka andra satsningar och aktörer på området finns?
- Hur bör stöd och aktiviteter utformas för att bäst uppfylla programmets syfte?

Dessa frågeställningar återspeglas i hur rapporten är disponerad. I kapitel 2 beskrivs uppdragets innehåll samt riksdagens och regeringens mål med programmet. Kapitel 3 innefattar en orientering av nuvarande och framtida samhällsutmaningar och kunskapsbehov inom området. Beskrivningen tar sin utgångspunkt i befolkningsprognoser och statistik, för att därefter återge utmaningar och möjligheter som har framförts av forskare och praktiker inom området. Kapitlet avslutas med en övergripande beskrivning av vad som kännetecknar den Sverigebaserade forskningen inom migration och integration.

Kapitel 4 innefattar en kartläggning av aktörer inom området som arbetar med antingen forskningsfinansiering och/eller att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat. Kapitlet syftar till att söka svar på frågan hur

forskningsprogrammet kan koordineras med andra initiativ och aktörer inom området.

Kapitel 5 presenterar sammanfattande slutsatser samt en beskrivning av hur forskningsprogrammet är planerat att utformas de kommande åren. Det sjätte och sista kapitlet beskriver hur forskningsprogrammet är planerat att regelbundet följas upp och utvärderas.

Forskningsagendan är framtagen av Vetenskapsrådet och det är Vetenskapsrådet som ansvarar och står bakom forskningsagendans innehåll och slutsatser. I bilaga 3 återfinns en forskningsöversikt över den Sverigebaserade forskningen om migration och integration, vilken har utgjort ett underlag till forskningsagendan. Forskningsöversikten har författats av docent Per Strömblad och fil.dr Amanda Nielsen vid Linnéuniversitetet.

Den strategiska forskningsagendan har kvalitetssäkrats genom att inhämta synpunkter från det nationella programmets programkommitté och referensgrupp, Vetenskapsrådets ämnesråd för Humaniora och Samhällsvetenskap, samt forskare och praktiker inom området. Forskningsprogrammets programkommitté består av representanter från Forte, Formas, Sida, Migrationsverket och Delegationen för migrationsstudier (Delmi). I referensgruppen ingår forskare inom migration och integration tillhörande olika vetenskapliga discipliner.¹

Forskare och praktiker har haft möjlighet att ge inspel till forskningsagendan genom ett dialogmöte som hölls den 23 november 2017. På dialogmötet deltog representanter från bl.a. Regeringskansliet, myndigheter, det civila samhället och forskarsamhället. Dialogmötet syftade till att föra samman forskare och personer som arbetar praktiskt med migration och integration, för att diskutera samhällsutmaningar och forskningsbehov. En sammanfattande beskrivning av diskussionen vid dialogmötet redovisas i avsnitt 3.3. Forskare och praktiker har även givits möjlighet att genom ett remissförfarande ge synpunkter på ett utkast på forskningsagendan. En sammanfattande beskrivning av remissförfarandet återges i bilaga 1.

De huvudsakliga målgrupperna för forskningsagendan är programkommittén för det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration (vilka bidrar vid framtagandet av forskningsagendan) samt Vetenskapsrådets ämnesråd för Humaniora och Samhällsvetenskap (som av Vetenskapsrådets styrelse har delegerat ansvaret för forskningsprogrammets budget). Dessa båda målgrupper har ett nyckelansvar för programmets utformning och implementering. Andra viktiga målgrupper för forskningsagendan utgörs av Regeringskansliet, myndigheter, samt forskare och praktiker inom området som är berörda av forskningsprogrammets utformning.

---

¹ De forskare som har ingått i referensgruppen är: Andrea Spehar (docent, Statsvetenskap), Lisa Åkesson (docent, Socialantropologi), Dan-Olof Rooth (professor, Nationalekonomi), Rebecca Thorburn Stern (docent, Internationell rätt), Stein Tønnesson (professor, Freds- och konfliktforskning), Benny Carlsson (professor, ekonomisk historia), Solvig Ekblad (professor, Multikulturell hälso- och sjukvårdsforskning), Eva Vingård (professor emerita, Arbets- och miljömedicin), Nihad Bunar (professor, Barn- och ungdomsvetenskap) och Stefan Jonsson (professor, Etnicitet och litteraturvetenskap).

2. Bakgrund

Detta kapitel ger en bakgrund till den strategiska forskningsagendan och innefattar en beskrivning av regeringens uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram, uppdragets bakgrund, dess olika mål, samt forskningsprogrammets väg till måluppfyllelse.

2.1 Vetenskapsrådets uppdrag

Vetenskapsrådet har av regeringen fått i uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram inom migration och integration (Utbildningsdepartementet, 2017a, 2017b, prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208). Enligt uppdragsbeskrivningen ska forskningsprogrammet om migration och integration:

”...belysa alla aspekter av migration och integration, öka kunskapen om förutsättningar för att skapa inkluderande samhällen och omfatta forskning om både kortsiktiga och långsiktiga orsaker till och konsekvenser av migration, t.ex. ekonomiska, demografiska och sociala aspekter.” (Utbildningsdepartementet 2017b, sid 1)

Enligt forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2016/17:50) ska forskningsprogrammet utformas och bedrivas på så sätt:

- att det skapas starka forskningsmiljöer
- att forskningsresultatens genomslag i samhället ökar
- att långsiktiga planeringsförutsättningar skapas
- att programmet bedrivs i flexibla former och anpassas till forskningsområdenas förutsättningar
- att det skapas kraftfulla synergier med andra aktörer och att programmet präglas av en aktiv och strategisk övergripande koordinering av forskningsfinansiering och andra aktiviteter
- att forskningens anknytning till den högre utbildningen stärks, samt
- att forskningsprogrammet bidrar till jämställdhet.

Forskningsprogrammet ska drivas utifrån en koordinerande och strategisk forskningsagenda. Forskningsagendan ska bl.a. redovisa befintliga satsningar för att på så sätt underlätta en bedömning av synergier och övergripande koordinering. Forskningsagendan ska tas fram av Vetenskapsrådet i samråd med de andra berörda finansierarna Forte och Formas. Den strategiska forskningsagendan ska regelbundet uppdateras (prop. 2016/17:50, Utbildningsdepartementet 2017a).

Vetenskapsrådets forskningsanslag för forskningsprogrammet inom migration och integration är 10 miljoner kronor år 2017, 20 miljoner kronor år 2018 och 30 miljoner kronor per år för åren 2019–2026. Det sammanlagda anslaget för forskningsprogrammet är 270 miljoner kronor (prop. 2016/17:50, bet.

2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208). Vetenskapsrådets styrelse har delegerat ansvaret för forskningsprogrammets medel till Vetenskapsrådets ämnesråd för humaniora och samhällsvetenskap.

2.2 Bakgrund till uppdraget

Det nationella forskningsprogrammet om migration och integration är ett av sju tioåriga nationella forskningsprogram. Vetenskapsrådet ansvarar för forskningsprogrammen om Migration och integration och om Antibiotikaresistens. Forte ansvarar för forskningsprogrammen om Tillämpad välfärdsforskning och om Arbetslivsforskning, medan Formas ansvarar för forskningsprogrammen om Klimat, Hållbart samhällsbyggande och Livsmedel (Utbildningsdepartementet 2017b, Formas 2017 och Forte 2017a).

De nationella forskningsprogrammen har inrättats för att bygga upp breda, långsiktiga och hållbara forskningsprogram, med syftet att skapa goda förutsättningar för forskningens medverkan till att möta samhällsutmaningar. Att göra strategiska prioriteringar av olika forskningsområden i syfte att möta samhällsutmaningar förekommer bl.a. i Frankrike och Nederländerna, och inte minst i EU:s ramprogram för forskning och innovation (Horisont 2020), där program för att möta specifika samhällsutmaningar utgör en av tre pelare (prop. 2016/17:50). Att forskning anses central för att möta samhällsutmaningar framgår även tydligt från regeringens mål med forskningspolitiken, som lyder:

”Regeringens nya mål är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.” (prop. 2016/17:50, sid 20)

Bakgrunden till skapandet av det nationella forskningsprogrammet om migration och integration är bl.a. den flyktingsituation som har uppstått på senare år. I forsknings- och innovationspropositionen går att läsa:

”Just nu pågår den svåraste flyktingsituationen i modern tid. Fler människor än någonsin tidigare har sökt asyl i Sverige, med påföljande frågor om nyanländas etablering och integration. Det innebär stora utmaningar för vårt samhälle och behov av ökade kunskaper, dels för att möta utmaningarna, dels för att bidra till att främja migrationens potential för utveckling, både i ursprungs- och destinationsländer. Det understryker även behovet av forskning om migrationens och integrationens alla aspekter samt behovet av ökad kunskap om förutsättningarna för att skapa inkluderande och demokratiska samhällen.” (prop. 2016/17:50, sid 89)

Det nationella forskningsprogrammet om migration och integration motiverades således av den stora flyktinginvandring som inträffade år 2015, men regeringen hade även innan dess uppmärksammat behovet av kunskapsuppbyggnad inom migration och integration, t.ex. genom inrättandet av Delegationen för migrationsstudier (Dir. 2013:102). Också mot bakgrund av ett ökat internationellt fokus på frågor om migration – inte minst inom FN – har det ansetts angeläget att öka kunskapen om frågan från ett flertal olika perspektiv (FN 2018b).

Att inrätta nationella forskningsprogram har även föreslagits av de statliga forskningsfinansiärerna i deras gemensamma inspel till den forskningspolitiska propositionen (Energimyndigheten m.fl. 2015). Forskningsfinansiärernas inspel betonar bl.a. att forskningsprogrammen bör utnyttja möjligheter till synergier i finansiering nationellt och internationellt, att programmen bör komplettera andra forskningssatsningar, samt att tvärvetenskaplig och tvärssektoriell samverkan såväl som samverkan mellan forskning och utbildning bör inkluderas. Forskningsfinansiärerna betonar i detta avseende vikten av samverkan sinsemellan. En annan viktig aspekt som lyfts är att forskningsprogrammen bör bidra till att synliggöra svensk forskning internationellt och att på så sätt öka möjligheterna till samordning med europeiska och internationella programsatsningar, t.ex. genom att fungera som plattformar för internationellt samarbete.

2.3 Definitioner av centrala termer

Forskningsprogrammet avser forskning av alla aspekter av migration, migranter och integration. Det finns egentligen inte någon allmänt vedertagen internationell definition av vem som utgör en migrant. En någorlunda vedertagen definition, som används av bl.a. FN, är dock att en migrant är en person som byter land för sitt mer eller mindre varaktiga boende (eng. country of residence). Migration är således personers förflyttning till ett annat land. Vanligen görs en skillnad mellan *temporär* migration – t.ex. för säsongarbete – då landbytet varar mellan 3 till 12 månader, och *varaktig* migration då landbytet varar minst ett år (FN 2018a, Koser 2007 sid 16). Termen migration täcker både emigration (utvandring) och immigration (invandring). Den inkluderar dessutom frivillig såväl som påtvingad migration, exempelvis migration av arbetskraft, anhöriga, asylsökande, ensamkommande barn, flyktingar, kvotflyktingar, papperslösa och traffickingoffer (observera att vissa av dessa grupper kan överlappa). Eftersom definitionen stipulerar ett landbyte för att flytten ska klassas som migration, inkluderar den enkom internationell migration. Flera forskare och andra framhåller dock att intern migration inte sällan har ett samband med internationell migration (se t.ex. Koser, 2007 sid 112), exempelvis då båda kan vara del av samma flyktingströmmar (inte minst gäller detta internflyktingar) eller då nyanlända personer flyttar vidare inom mottagarlandet. Det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration inkluderar därför både internationell migration och intern migration i de fall då intern migration resulterar i eller föregås av internationell migration.

I forskningsagendan används främst termen ”migrant” och ”migranter”. I de fall andra termer och begrepp används, är det för att direkt återspegla de termer och begrepp som används i de rapporter som åsyftas och beskrivs.

För termen integration finns inte heller någon allmänt vedertagen definition, men generellt handlar det om vad som händer när migranterna anlänt till mottagarlandet, och mer specifikt om hur migranter och mottagarlandet anpassar sig till varandra (IOM 2011, sid 51). Det kan exempelvis handla om vilka rättigheter och skyldigheter migranter och mottagarland har mot varandra, om migranternas olika former av etablering i samhället, men också om olika aspekter av social sammanhållning, effekter för nyföretagande, kulturella uttryck, utvecklandet av internationella kontakter osv.

I forskningsagendan används främst termen ”integration” eftersom det är det begrepp som använts i regeringens uppdragsbeskrivning. Termen ska ses som bred och utesluter inte att olika forskare använder den på olika sätt och utifrån olika perspektiv.

2.4 Forskningens roll och betydelse

Forskning och utveckling (FoU) definieras enligt Frascati-manualen som ett ”kreativt och systematiskt arbete för att öka mängden vetande – inklusive kunskap

om mänskligheten, kulturen och samhället – och att utveckla nya tillämpningar av den tillgängliga kunskapen” (OECD 2015a, sid 44).

Gemensamt för all forskning är att den ska vara värdeskapande på något sätt. Forskare drivs för det mesta av en vilja att lösa viktiga problem och definierar ofta betydelsen av sin forskning utifrån dess potentiella nytta och en förväntning på att problemet kan lösas. Forskning bidrar därmed till att öka den allmänna kunskapsnivån, den ger en bakgrund och en historik, samt perspektiv och referenspunkter. Forskning ger en gedigen kunskapsbas för utvecklingen av ett starkt samhälle.

Ibland särskiljs grundforskning och tillämpad forskning. Grundforskning innefattar då empiriskt eller teoretiskt arbete för att erhålla ny kunskap om de underliggande förklaringarna till fenomen och observerade fakta, men inte nödvändigtvis med någon särskild tillämpning eller användning i sikte. Tillämpad forskning innebär också att erhålla ny kunskap, forskningen är vanligtvis inriktad mot att möta ett specifikt mål (OECD 2015a). Både grundforskning och tillämpad forskning behövs, men det är svårt att uttala sig om vilken den optimala balansen dem emellan i praktiken är. Det påpekas också att grundforskning och tillämpad forskning ofta går in i varandra, då tillämpningar kan leda till ny grundläggande kunskap och grundläggande forskning kan leda till nya tillämpningar. I forskningsprogrammet behövs såväl grundforskning som tillämpad forskning, och någon strikt åtskillnad dem emellan bör inte göras.

En annan aspekt att ta hänsyn till är i vilken grad forskningens inriktning bör styras. Kungliga vetenskapsakademien (2012) påpekar att den mer nyfikenhetsbaserade grundforskningen kan leda till banbrytande nytta, men att denna nytta ofta är oförutsebar och därmed inte kan fångas i strategiska planer. En alltför detaljerad styrning av forskningen kan därmed stänga dörren för oväntade upptäckter. UNESCO (2015) lyfter problematiken med att det finns en tendens att i och med ett ökat fokus på att lösa samhällsutmaningar, har det skett ett ökat fokus på tillämpad forskning på bekostnad av grundforskning. UNESCO menar dock att grundforskning är en förutsättning för alla vetenskapliga framsteg och att grundforskning och tillämpad forskning kompletterar varandra.

2.5 Mål med det nationella programmet

Baserat på uppdragets utformning och bakgrund, samt regeringens övergripande mål med forskningspolitiken, har Vetenskapsrådet formulerat följande övergripande mål för det tioåriga nationella programmet om migration och integration:

Syftet med forskningsprogrammet är att stärka forskningen inom området och främja tillgängliggörande och spridning av forskning, för att därmed skapa goda förutsättningar för forskningens medverkan till att möta samhällsutmaningar avseende migration och integration. En beskrivning av samhällsutmaningar i breda drag presenteras i kapitel 3. Att tydligt definiera samhällsutmaningar bör dock göras med försiktighet, eftersom utmaningarna hela tiden utvecklas och förändras. Forskarna och det omgivande samhället, samt interaktion mellan dessa två grupper, kommer således att spela en viktig roll i att löpande identifiera och förutspå de viktigaste samhällsutmaningarna på området.

Baserat på uppdragets utformning (Utbildningsdepartementet 2017a, prop. 2016/17:50, sid 86) har Vetenskapsrådet identifierat följande programspecifika mål med det nationella programmet (utan inbördes rangordning):

- 1) att bidra till högkvalitativ forskning och kunskapsuppbyggnad
- 2) att bidra till evidensbaserad politik och förvaltning
- 3) att bidra till en stark anknytning mellan forskning och den högre utbildningen
- 4) att bidra till en utvecklad dialog mellan forskare, praktiker och beslutsfattare
- 5) att bidra till jämställdhet

- 6) att forskningsprogrammet är väl koordinerat med andra satsningar nationellt och internationellt, och att det skapas synergier
- 7) att forskningsprogrammet anpassas och utformas till de olika forskningsområdenas förutsättningar och bedrivs i flexibla former
- 8) att forskningsprogrammet skapar förutsättningar för tvärvetenskaplig och tvärssektoriell samverkan.

Det nationella programmets samtliga mål kommer att följas upp löpande och utvärderas efter att programmet har avslutats. Utvärderingen har till uppgift att utreda och värdera programmets grad av måluppfyllelse (se kapitel 6).

2.6 Det nationella programmets väg till måluppfyllelse

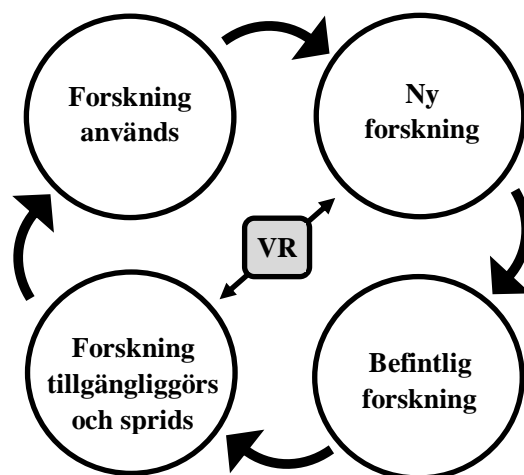
Det övergripande målet med det nationella forskningsprogrammet är att forskning medverkar till att möta samhällsutmaningar avseende migration och integration. Forskningsprogrammet har även åtta programspecifika mål, vilka har listats i avsnittet ovan. Det nationella programmets väg till att uppfylla dess olika mål kan beskrivas med hjälp av en s.k. programteori. Programteori är en beskrivning av hur programmet är tänkt att fungera för att nå sina mål. Programteori är därmed ett hjälpmedel både i utformandet av programmet, och i utformandet av hur det följs upp och utvärderas (se t.ex. Vetenskapsrådet 2012, Sandberg och Faugert 2012, Sandahl och Petersson 2016, eller ESV 2016). Det finns ett antal vedertagna synonymer till programteori, såsom verksamhetslogik och förändringsteori.

Programteorin för det nationella programmet inom migration och integration illustreras i Figur 1 och består av två huvudsakliga insatser: att initiera och stödja framtagandet av ny forskning, samt att tillgängliggöra, sprida och främja användandet av ny och befintlig forskning. Detta arbete ska ske koordinerat och samordnat med andra aktiviteter och insatser i Sverige och internationellt, och bygga på en pågående dialog mellan forskare, forskningsfinansiärer, praktiker och beslutsfattare. (Med ”praktiker” avses personer och organisationer, andra än forskare, som arbetar mer praktiskt med frågor som rör migration och integration. Trots att deras verksamhet är mer praktiskt orienterad har dessa aktörer i varierande utsträckning behov av forskning och kunskap om migration och integration.)

De orsakssamband som forskningsprogrammet avser att påverka tar sin början i forskningens användning och behovet av kunskap och forskning. Användningen kan stimuleras inte minst genom en dialog mellan forskare och praktiker. En sådan dialog kan också ge upphov till ny forskning, vilket utgör ett bidrag till den befintliga forskningen. För att forskningen (både ny och befintlig) ska komma till användning måste forskningsresultaten tillgängliggöras och spridas. Det är här viktigt att göra en åtskillnad mellan tillgängliggörande och spridning av forskning. Med ”tillgängliggörande” avses att forskningen görs tillgänglig för en större publik, t.ex. genom publicering i en vetenskaplig tidskrift. Med ”spridning” avses att sprida forskningen till vissa målgrupper, t.ex. via seminarier, konferenser, eller via nyhetsbrev och direktutskick. Att ”tillgängliggöra” kan således ses som ett första nödvändigt steg för att forskningen ska läsas och användas, medan ”spridning” är en mer aktiv verksamhet som riktas mot särskilda målgrupper (för en utökad diskussion om att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat, se avsnitt 4.2).

Figur 1: Schematisk beskrivning av forskningsprogrammets roll i forskningsprocessen

Figur 1 beskriver således en verksamhetslogik där ny och befintlig forskning antas medverka till att möta samhällsutmaningar avseende migration och integration, samt vilka delar av detta orsakssamband som forskningsprogrammet bör påverka med olika insatser. Forskningsprogrammet kommer därför att bestå av två huvudsakliga insatser: att stödja framtagandet av ny forskning, samt att tillgängliggöra, sprida, och främja användandet av ny och befintlig forskning. Detta arbete ska koordineras och samordnas med andra insatser i Sverige och internationellt, för att få största möjliga effekt av insatserna.

2.7 Exempel på bidragsformer och aktiviteter

Det föregående avsnittet har visat att forskningsprogrammets två huvudsakliga inriktningar är att initiera och stödja framtagandet av ny forskning, samt att främja att forskningsresultat tillgängliggörs och sprids. Detta avsnitt beskriver de olika aktiviteter och bidragsformer som Vetenskapsrådet har till sitt förfogande.

Vetenskapsrådet kan använda anslaget för forskningsprogrammet på tre övergripande sätt: (i) att utföra aktiviteter i egen regi eller tillsammans med andra aktörer, (ii) att medfinansiera forskningsbidrag inom ramen för annan organisations utlysning, eller (iii) att utlysa forskningsbidrag.

Att utföra aktiviteter i egen regi kan t.ex. innebära att arrangera konferenser, arbetsseminarier och dylikt. Vetenskapsrådet har erfarenhet av sådan verksamhet sedan tidigare, till exempel anordnar ämnesrådet för Humaniora och Samhällsvetenskap sedan 2016 en seminarieserie tillsammans med Institutet för framtidsstudier, med namnet ”Offentliga samtal”, där forskare och praktiker samtalar om aktuella forskningsfrågor (Vetenskapsrådet 2018b). En sådan aktivitet inom programmet, som redan genomförts, är det dialogmöte med såväl forskare som praktiker som hölls den 23 november 2017.

Vetenskapsrådet kan även medfinansiera befintliga satsningar hos andra forskningsfinansiärer i Sverige och internationellt. Ett exempel är att Vetenskapsrådet tillsammans med Riksbankens Jubileumsfond, Formas och Forte har tagit initiativ till forskningsprogrammet ”Samhällets långsiktiga kunskaps-försörjning. Svensk forskning och högre utbildning i ett internationellt sammanhang” (Riksbankens Jubileumsfond 2018). En sådan medfinansiering som inletts inom ramen för programmet utgörs av det gemensamma brittisk-nordiska initiativet för

forskning inom migration och integration. Satsningen, som administreras av NordForsk, samlar forskningsfinansiärer i Sverige (Vetenskapsrådet och Forte), Norge, Finland, Island och Storbritannien, som tillsammans utlyser forskningsmedel för nordiska och nordisk-brittiska forskningsprojekt om migration och integration (se tabell 7 i kapitel 5).

Vetenskapsrådet stöder dock främst forskning genom egna utlysningar där bidrag ges till forskningsprojekt, konferenser osv. Vetenskapsrådets olika bidragsformer redovisas i Bilaga 2 uppdelade på ”Stöd till en eller flera forskare”, ”Miljö- och samverkansstöd”, och ”Stöd till forskningens förutsättningar”. Dessa bidragsformer är alla möjliga att tillämpa för forskningsprogrammet inom migration och integration.

Den första gruppen av bidragsformer ”Stöd till en eller flera forskare” avser projektbidrag, dvs. fria projektbidrag och stöd till proof of concept, samt olika karriärstöd, dvs. internationell postdok, etableringsbidrag, konsolideringsbidrag, bidrag till forskningstid, samt bidrag till anställning som forskare på halvtid i klinisk miljö (se Tabell 9).

Den andra gruppen ”Miljö- och samverkansstöd” avser: bidrag till forskningsmiljö, forskarskolor, rådsprofessor, gästforskare, nätverksbidrag, konferensbidrag, samt exploratory workshops (se Tabell 10).

Den tredje gruppen innefattar ”Stöd till forskningens förutsättningar.” Här återfinns bidrag till att stödja forskningsinfrastruktur, samt verksamhetsstöd i form av driftsbidrag till forskningssamordning och institut, samt tidskriftsbidrag (se Tabell 11).

Valet av vilken eller vilka bidragsformer som är mest lämpliga för forskningsprogrammet beror på vad som ska uppnås och inom vilka områden det finns störst behov av stöd, exempelvis:

- Om programmet ska inriktas mot att främja högsta vetenskapliga kvalitet, kan t.ex. bidragsformen projektbidrag vara lämplig.
- Om programmet ska inriktas mot att stödja forskningsfältet, kan t.ex. bidragsformerna bidrag till forskningsmiljöer, nätverksbidrag, konferensbidrag, exploratory workshops, och driftsbidrag vara lämpliga.
- Om programmet ska inriktas mot att främja förutsättningar för forskning, kan t.ex. bidragsformerna bidrag till forskningsinfrastruktur och driftsbidrag vara lämpliga. Detta skulle t.ex. kunna avse framtagandet av ny statistik och databaser.
- Om programmet ska inriktas mot att stödja yngre forskare, kan t.ex. bidragsformerna forskarskolor, internationell postdok, etableringsbidrag och konsolideringsbidrag vara lämpliga.
- Om programmet ska inriktas mot att främja internationell samverkan, kan t.ex. bidragsformerna gästforskare, nätverksbidrag, konferensbidrag och internationell postdok vara lämpliga.

Det finns således en mängd olika befintliga stödformer och aktiviteter att ta inspiration ifrån för forskningsprogrammets utformning. Hittills har programmets stöd getts till forskningsprojekt och forskningsmiljöer. År 2018 beslutade Vetenskapsrådet att införas en ny bidragsform: Bidrag till forskningstid, vilket syftar till att ge yrkesverksamma personer möjlighet att bedriva forskning. Denna bidragsform utformades utefter ett identifierat behov inom ramen för det nationella forskningsprogrammet inom antibiotikaresistens. Om särskilda behov identifieras, är det således möjligt för det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration att också utveckla och föreslå nya bidragsformer.

På Vetenskapsrådets hemsida finns information om hur beredningsprocessen går till och efter vilka aspekter en ansökan bedöms (Vetenskapsrådet 2018f). Ansökningarna bedöms av forskare inom samma eller närliggande områden (s.k.

peer review). Alla som deltar i bedömningsprocessen måste följa Vetenskapsrådets regler och riktlinjer, inklusive Vetenskapsrådets jämställdhetsstrategi och jävspolicy (Vetenskapsrådet 2018g). För mer information om hur bedömning av ansökningar, se Vetenskapsrådet (2018f).

3. Utmaningar och kunskapsbehov som rör migration och integration

Migration är ingen ny företeelse, utan har alltid funnits och migranter finns idag i alla världens länder. Samtidigt som migration är en naturlig del av samhället påverkar den enskilda individer och samhällen på flera olika sätt och det är nästan omöjligt att med ett så stort område ge en ingående beskrivning av alla olika frågeställningar som migration kan ge upphov till. Detta kapitel syftar därför till att ge en övergripande orientering av aktuella utmaningar och kunskapsbehov inom migration och integration. Kapitlet koncentrerar sig på de frågor som tycks dominera dagens offentliga debatt, såsom migrationsflöden, antal asylsökande, arbetsmarknadsdeltagande och befolkningsprognoser. Att just dessa frågor är aktuella idag betyder dock inte att de nödvändigtvis är viktigare än andra. Genomgången ska endast ge en bakgrund till varför det nationella forskningsprogrammet kommit till och vilka utmaningar som ofta nämns. Forskning om migration och integration både behövs och bedrivs i fler områden än de som tycks mest synliga i dagens offentliga debatt, varför senare delarna av kapitlet också tar upp kunskapsbehov framförda av överstatliga, mellanstatliga och statliga organisationer samt av forskare och praktiker i fältet.

Kapitlet består av sex avsnitt: Det första avsnittet innefattar en redovisning av statistik och prognoser av migration och integration nationellt och internationellt, för att beskriva omfattning, tillstånd och utveckling i stora drag. Beskrivningen utgör en bakgrund för diskussionen av samhällsutmaningar. Den är inriktad mot statistik och prognoser och beskriver därför inte t.ex. orsakssamband eller konsekvenser. Beskrivningen har en tyngdpunkt på utveckling i Sverige. Detta ska dock inte tolkas som att forskningsprogrammet enbart är inriktat på utmaningar och möjligheter i Sverige, utan frågor om migration och integration är globala och forskningsprogrammet ska spegla det.

Det andra avsnittet presenterar olika inspel på forskningsbehov inom migration och integration framförda av nationella och internationella aktörer. Beskrivningen är strukturerad utifrån globala, europeiska, nordiska och nationella perspektiv. Det tredje avsnittet presenterar de inspel på forskningsbehov som framkom vid forskningsprogrammets dialogmöte 2017. Det fjärde avsnittet beskriver vad som kännetecknar den Sverigebaserade forskningen inom migration och integration. Beskrivningen baseras på den forskningsöversikt som återfinns i bilaga 3. Det femte avsnittet redovisar inspel från ämnesrådet för Humaniora och Samhällsvetenskap samt Kommittén för Utvecklingsforskning vid Vetenskapsrådet. Det sjätte och sista avsnittet består av slutsatser.

3.1 Den aktuella situationen rörande migration och integration i Sverige och internationellt

År 2015 fanns det 244 miljoner internationella migranter i världen, vilket utgjorde cirka 3,3 procent av den totala befolkningen i världen (en migrant definieras här som en person som bor i ett annat land än där den är född eller land där den är medborgare, FN 2016). Mellan åren 1990 och 2015 ökade antalet internationella

migranter med 91 miljoner, en ökning med 60 procent. Störst antal migranter fanns 2015 i Europa (76 miljoner) och Asien (75 miljoner), följt av Nordamerika (55 miljoner) och Afrika (21 miljoner), se Tabell 1.

Den största migrationen utgörs av så kallad syd-syd migration. Av de migranter som kom från ett land i syd bodde 90 miljoner i ett annat land i syd och 85 miljoner i ett land i norr år 2015. Antalet migranter som kommer från ett land i norr och som bodde i ett annat land i norr var 55 miljoner. Migranter bosatta i Europa har främst kommit från ett annat europeiskt land (40 miljoner), från Asien (20 miljoner) och från Afrika (9 miljoner, FN 2016).

I gruppen migranter inräknas, som tidigare framhållits, folk som migrerar av allehanda anledningar. Om analysen istället avgränsas till att handla om asylsökande, vilka varit dem som senaste årens offentliga debatt främst handlat om, visar statistiken följande. År 2015 och 2016 mottog OECD-länderna 1,7 respektive 1,6 miljoner asylsökande, vilket var det största antalet asylsökande sedan andra världskriget. Att antalet asylsökande var relativt stabilt under åren 2015 och 2016 kan i stora delar bero på en försenad registrering, och att statistiken därför är missvisande. Ungefär hälften av de asylsökande (förstagångssökande) i OECD-länderna 2016 var från antingen Syrien, Afghanistan eller Irak. Andelen asylsökande från Syrien var 22 respektive 21 procent under åren 2015 och 2016 (OECD 2017).

Tabell 1: Antal internationella migranter efter ursprungs- och destinationsområden, 2015 (miljoner)

Destination	Ursprung						
	Afrika	Asien	Europa	Latin-amerika och Karibien	Nord-amerika	Oceanien	Världen
Afrika	16,4	1,2	1,0	0,0	0,1	0,0	20,6
Asien	4,1	59,4	6,9	0,4	0,5	0,1	75,1
Europa	9,2	20,2	39,9	4,6	1,0	0,4	76,1
Latinamerika och Karibien	0,1	0,3	1,3	5,9	1,3	0,0	9,2
Nordamerika	2,3	15,5	7,5	24,6	1,2	0,3	54,5
Oceanien	0,5	3,0	3,0	0,2	0,2	1,1	8,1
Världen	32,6	99,8	59,6	35,8	4,3	1,8	243,7

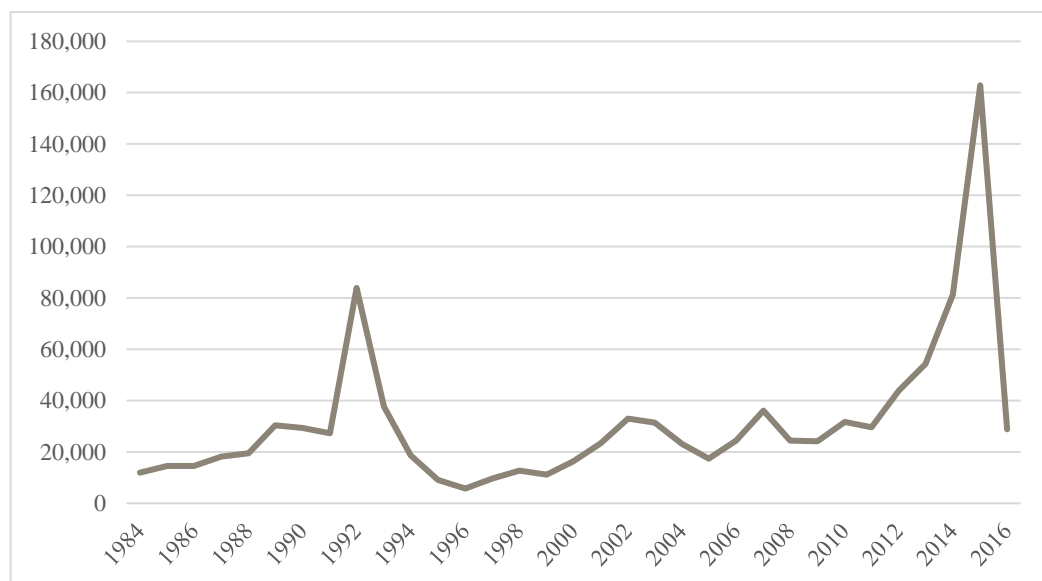
Källa: FN (2016)

Notering: Med internationell migrant avses en person som är född eller medborgare i ett annat land än där den är bosatt.

Antalet asylsökande till Sverige under perioden 1984–2016 redovisas i Figur 2. År 2015 var antalet asylsökande till Sverige cirka 163 000 personer. Detta kan jämföras med att antalet asylsökande året innan var cirka 81 000 personer, och att antalet asylsökande under perioden 2000–2010 i medeltal var cirka 26 000 personer. Den

största gruppen asylsökande år 2015 var från Syrien och bestod av 51 000 personer, vilket var 32 procent av det totala antalet asylsökande. Andra stora asylsökande grupper det året var sökanden från Afghanistan (26 procent), Irak (13 procent), Eritrea (4 procent) och Somalia (3 procent). Det stora antalet asylsökande år 2015 kan även jämföras med antalet asylsökande år 1992 som var 84 000 personer, vilket främst bestod av asylsökande från före detta Jugoslavien (cirka 83 procent).

Figur 2: Antal asylsökande till Sverige år 1984–2016

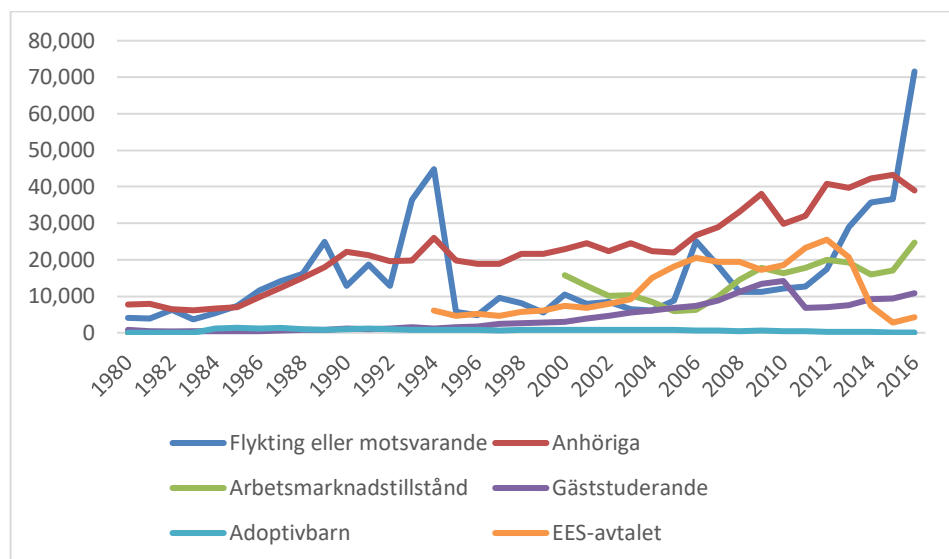

Källa: Migrationsverket (2017a)

Enligt Migrationsverket (2017c) antas antalet asylsökande år 2019 ligga mellan 20 000 och 44 000 personer. Det är således nivåer som är paritet med antalet asylsökande under perioden 2000–2012. Det är dock många faktorer som påverkar utvecklingen, bl.a. händelser i omvärlden, men även regelverk för t.ex. uppehållstillstånd, visum, gränskontroller och mottagande i Sverige och övriga EU. En utveckling mot det övre intervallet i Migrationsverkets prognos motiveras av ökade rörelser främst på den s.k. östra Medelhavsrutten och genom sekundärflyttningar inom Europa, där det finns många migranter och där flera länder uppges ha ett ansträngt mottagningsystem.

Antalet beviljade uppehållstillstånd i Sverige för perioden 1980–2016 redovisas i Figur 3. Antalet beviljade uppehållstillstånd för ”flykting eller motsvarande” följer ungefär samma trend som antalet asylsökande i Figur 2, om än med någon fördröjning. Det mest frekventa skälet för uppehållstillstånd under perioden har varit anhörig till en person som bor i Sverige (dvs. make, maka, registrerad partner, sambo eller barn under 18 år). Antalet uppehållstillstånd p.g.a. anhörig låg under 1990-talet runt 20 000 tillstånd per år, medan det sedan år 2008 har legat mellan 30 000 och 40 000 per år. Från och med 2009 ingår i statistiken även anhörig till arbetstagare och från och med 2012 anhörig till gäststudent.

Figur 3: Antalet beviljade uppehållstillstånd i Sverige 1980–2016, uppdelat på grund för tillståndet.

Källa: Migrationsverket (2017b)

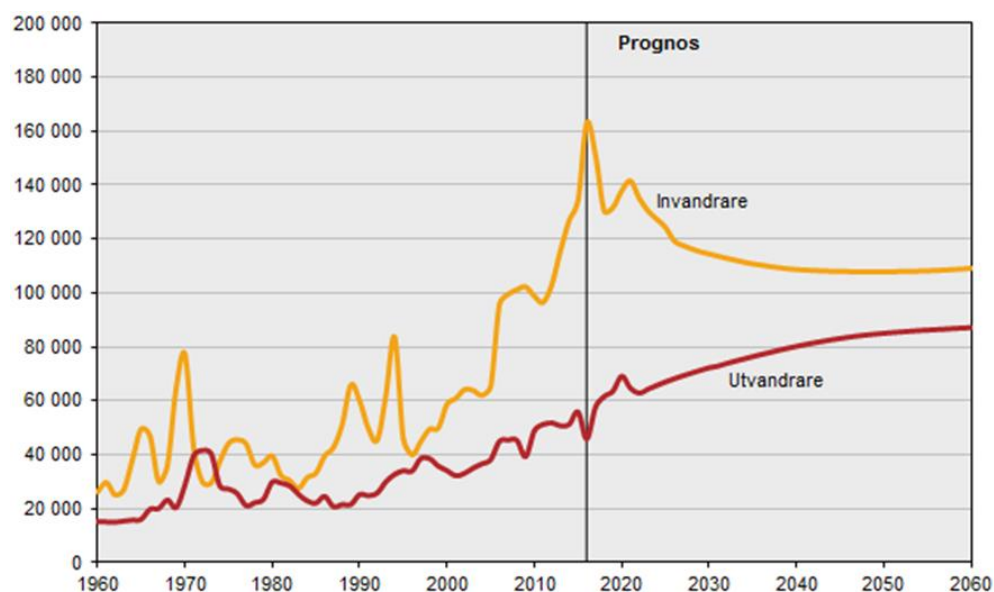
Notering: I gruppen anhöriga ingår fr.o.m. 2009 anhöriga till arbetstagare, och fr.o.m. 2012 anhöriga till gäststuderande. Arbetsmarknadstillstånd avser tillstånd till personer från länder som inte tillhör EU/ESS-området måste ha för att få arbeta i Sverige. Fr.o.m. 1/5-2014 behöver inte EU-medborgare registrera sin uppehållsrätt hos Migrationsverket. Kategorin EU/ESS innehåller därför fr.o.m. 1/5-2014 endast uppehållsrätter och uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare.

En EU-medborgare kan bo och arbeta i Sverige utan att behöva söka något tillstånd. Sedan 2014 behöver EU-medborgare inte registrera sig hos Migrationsverket. Detta innebär att Figur 3 inte ger en tydlig bild över arbetskraftsinvandringen. Statistiken över arbetsmarknadstillstånd avser enbart personer från länder som inte tillhör EU/ESS-området och statistiken av tillstånd p.g.a. EES-avtalet avser från och med 1/5 2014 enbart uppehållsrätt och uppehållstillstånd till icke EU/ESS-medborgare som är bosatta i annat EU-land (Migrationsverket 2017b, 2017d).

En mer heltäckande beskrivning av in- och utvandringen till Sverige fås genom att studera befolkningsutvecklingen. Migrationen till och från Sverige under perioden 1960–2016, samt en prognos för åren 2017–2060, redovisas i Figur 4. In- och utvandringen har varierat kraftigt över tid. I takt med att invandringen har ökat har även utvandringen ökat, även om invandringen oftast har legat på en högre nivå. Enligt SCB (2017c) är det svårt att prognostisera framtida förändringar i in- och utvandringen, eftersom förändrade förutsättningar kan ske snabbt och utan förvarning. Den lite mer långsiktiga prognosen bör därmed tolkas som en genomsnittlig framtida nivå och inte som ett antagande om den mest sannolika nivån för enskilda år. Enligt SCB:s prognos antas invandringen minska samtidigt som utvandringen antas öka, om än avtagande (se Figur 4).

In- och utvandring påverkar självfallet utvecklingen av folkmängden, och osäkerheter i att prognostisera in- och utvandring innebär även en osäkerhet för prognosen av folkmängden. År 2016 var folkmängden 9,9 miljoner människor, varav 8,2 miljoner var födda i Sverige och 1,8 miljoner var födda utomlands (17,8 procent). År 2030 prognostiseras folkmängden att vara 11,3 miljoner varav 2,5 miljoner är födda utomlands (22,3 procent), och år 2050 prognostiseras folkmängden att vara 12,4 miljoner varav 2,9 miljoner är födda utomlands (23,0 procent). Detta innebär att antalet utrikes födda personer i Sverige förväntas öka, både i absoluta tal och som andel av befolkningen (SCB 2017c).

Figur 4: In- och utvandring till och från Sverige 1960–2016 och prognos 2017–2060.

Källa: SCB (2017b)

Det är i detta sammanhang även intressant att studera den demografiska utvecklingen med avseende på ålder. Försörjningskvoten år 2015 (dvs. antalet i befolkningen som är 0–19 år och 65 år och äldre, i relation till antalet i åldern 20–64) var 0,74. År 2030 och 2050 förväntas försörjningskvoten att öka till 0,83 respektive 0,85. Detta innebär att allt färre personer i arbetsför ålder kommer att försörja allt fler. Detta kommer troligen att innebära en belastning på välfärdssystemet. År 2015 var försörjningskvoten 0,84 för inrikes födda och 0,37 för utrikes födda. De utrikes födda är således främst i arbetsför ålder (20–64 år). År 2030 och 2050 förväntas försörjningskvoten att vara 1,02 respektive 1,00 för inrikes födda och 0,37 respektive 0,50 för utrikes födda. De utrikes födda förväntas därmed även framöver att främst vara i arbetsför ålder. Att de utrikes födda främst är i arbetsför ålder, bidrar till en förnyring av den svenska befolkningen och att försörjningskvoten för riket som helhet förväntas bli betydligt lägre i jämförelse med försörjningskvoten för inrikes födda (SCB 2017c). I jämförelse med länderna i EU inkl. Island, Norge och Schweiz, har Sverige, Luxemburg, Italien och Norge haft en högre nettoinvandring än de andra länderna. Detta innebär även att Sverige, Luxemburg, Italien och Norge har haft en mer positiv utveckling angående åldersstrukturen och en större ökning av sin arbetsföra befolkning än de andra länderna i jämförelsen (Malmberg m.fl. 2016).

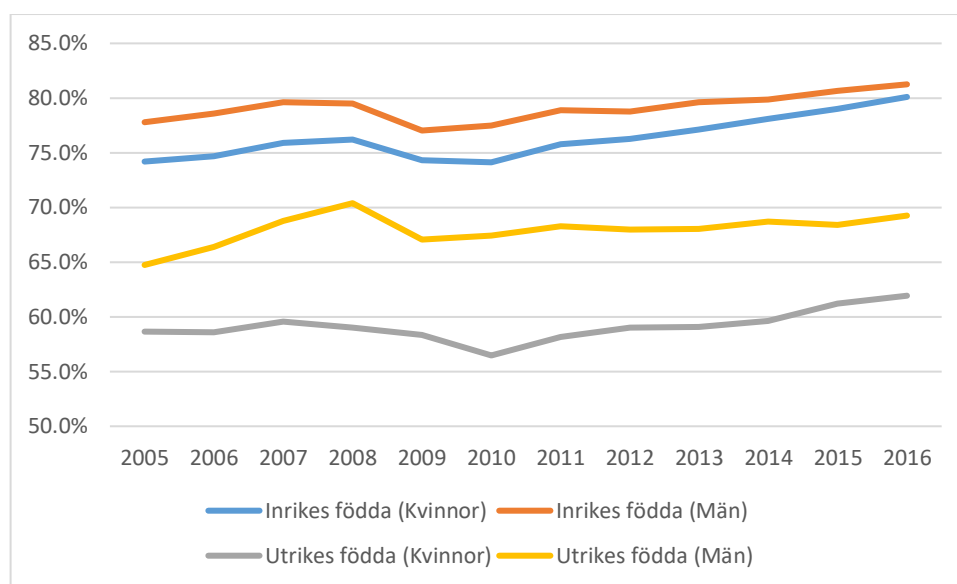
Det stora antalet utrikes födda personer ställer krav på en fungerande integration. Integration och etablering i samhället kan beskrivas och studeras på flera olika sätt, t.ex. genom att studera skolresultat, sysselsättning, inkomstnivåer och hälsa (se t.ex. SCB 2016 och Arbetsmiljöverket 2012). Sysselsättningsgraden (dvs. andelen sysselsatta av befolkningen), har sedan 1970-talet varit lägre för utrikes födda än för inrikes födda (SCB 2016, sid 52). År 2016 var sysselsättningsgraden 81 procent för inrikes födda och 65 procent för utrikes födda (för åldersintervallet 20–64 år). Arbetslösheten (dvs. antalet arbetslösa i relation till arbetskraften) var 4,8 procent för inrikes födda och 15,8 procent för utrikes födda, vilket är en skillnad på 11,1 procentenheter. Arbetskraftsdeltagandet (dvs. den andel av befolkningen som är del av arbetskraften) var 84,7 respektive 77,8 procent för inrikes och utrikes födda (för åldersintervallet 20–64 år, SCB 2017a). Detta innebär sammantaget att invandringen har bidragit till en förnyring och därmed en förbättring av Sveriges försörjnings-

kvot. För att till fullo dra nytta av denna möjlighet krävs dock att sysselsättningsgraden höjs för utrikes födda.

Det finns även betydande skillnader med avseende på kön. Sysselsättningsgraden för inrikes och utrikes födda män var 81,3 respektive 69,3 procent år 2016, medan den för kvinnor var 81,3 respektive 61,9 procent. Dessa skillnader mellan inrikes och utrikes födda, och mellan män och kvinnor, har varit relativt bestående under perioden 2005–2016, se Figur 5.

Figur 5: Sysselsättningsgrad (åldersintervallet 20–64 år), för inrikes och utrikes födda uppdelat på kön, för åren 2005–2016

Källa: SCB (2017a)

Arbetskraftsdeltagandet 2016 var relativt jämnt mellan inrikes och utrikes födda män; 85,6 respektive 83,1 procent. Desto större skillnader var det mellan kvinnor där arbetskraftsdeltagandet var 83,7 procent för inrikes födda och 72,8 procent för utrikes födda (för åldersintervallet 20–64 år). Arbetskraftsdeltagandet för utrikes födda män och kvinnor har dock ökat kraftigt under perioden 2005–2016. Utrikes födda mäns och kvinnors arbetskraftsdeltagande har ökat med 6,9 respektive 4,9 procentenheter. Vad avser skillnader mellan mäns och kvinnors arbetslöshet, så är dock skillnaderna små: 5,1 respektive 4,4 procent arbetslöshet för inrikes födda och 16,6 respektive 15,0 för utrikes födda (SCB 2017a).

Skillnader mellan inrikes och utrikes födda i arbetslivet är inte begränsat till sysselsättning, arbetskraftsdeltagande och arbetslöshet. Forslund och Åslund (2016) visar att förvärvsinkomsterna generellt är lägre för utrikes födda än för inrikes födda. Detta förklaras av att utrikes födda har lägre löner och mindre stabila anställningar. Utrikes födda arbetar dessutom oftare i yrken med lägre utbildningskrav än vad som motsvarar deras utbildningsnivå. En viktig fråga är hur utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden kommer att förändras framöver. FN (2016) konstaterar att utrikes födda i större omfattning än inrikes födda är sysselsatta inom rutinartade arbeten, och att en ökad grad av automatisering innebär en ökad risk för arbetslöshet för dessa grupper.

Arbetsmiljöverket (2012) framhåller att invandras arbetsrelaterade hälsostatus generellt skiljer sig från den inrikes födda befolkningens. Invandrare verkar bl.a. vara överrepresenterade inom högriskyrken, och har i jämförelse med inrikes födda oftare otrygga anställningar, låg facklig organisationsgrad och bristande kunskap om rådande arbetslagstiftning. Arbetsmiljöverket (2012) poängterar dock även att det vetenskapliga underlaget om invandras arbetsrelaterade hälsa är mycket begränsat. När det gäller hälsofrågor är skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda

naturligtvis inte begränsade till sådana som rör arbete, utan återkommer i flera områden. Det finns inte utrymme att gå in på det i mer detalj i det här avsnittet, men i agendans bilaga 2 finns mer att läsa om migranternas hälsa i avsnittet som heter ”Integration och hälsa”.

Sammanfattningsvis har detta avsnitt redovisat statistik och prognoser av migrationens utveckling nationellt och internationellt, om än med en övertikt på svenska förhållanden. Hur migrationen kommer att påverka samhällets utveckling framöver är dock svårt att uttala sig om. Migration har påverkat och kommer att påverka samhället på flera olika sätt, i Sverige och i övriga världen. Migrationen kommer att ge upphov till både möjligheter och utmaningar, intäkter och kostnader avseende bl.a. samhällsekonomin (se t.ex. Hedberg och Malmberg 2008, Flood och Ruist 2015, och Malmberg m.fl. 2016), kulturell mångfald, tillit och social sammanhållning (Delmi 2017d).

3.2 Uttryckta nationella och internationella forskningsbehov

I detta avsnitt presenteras ett urval av forskningsbehov inom migration och integration, framförda av olika nationella och internationella aktörer. Frågor om migration och integration är globaliserade, varför det är av intresse att ta del av behov av forskning och kunskap utifrån både ett globalt, europeiskt, nordiskt och nationellt perspektiv.

Beskrivningen i detta avsnitt baseras på kunskapsbehov framförda av ett urval av internationella och nationella aktörer. Urvalet har avgränsats till överstatliga, mellanstatliga och statliga organisationer (FN, EU, Nordforsk och Delmi) samt SKL som är en arbetsgivar- och medlemsorganisation för Sveriges kommuner och landsting. Detta urval baseras på två premisser (i) att urvalet är begränsat till ett fåtal aktörer, det har inte funnits utrymme att göra en uttömmande beskrivning av det totala forskningsbehovet i Sverige och världen, samt (ii) att urvalet baseras på organisationer som representerar stater, och därmed är att betrakta som erkända, välrenommerade och att de ej representerar ett särintresse.

Vid diskussioner som förts i dialog med forskare och beslutsfattare på området, dvs. vid dialogmötet, i remissförfarandet, vid diskussioner med programkommitté och referensgrupp, samt i ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap, har kompletterande frågor, perspektiv och kunskapsbehov framförts. De uttryckta forskningsbehov som beskrivs i föreliggande avsnitt bör dock inte ses som uttömmande.

3.2.1 Framförda forskningsbehov rörande globala frågor

Ett globalt perspektiv av forskningsbehovet inom migration och integration ges av World Migration Report 2018 som tas fram av FN-organisationen International Organization for Migration (IOM 2017). World Migration Report 2018 består av en beskrivning av utveckling och trender globalt och regionalt, och diskuterar ett flertal specifika frågeställningar. Rapporten ger således ett globalt perspektiv på migrationens utveckling och pekar på viktiga kunskapsbehov.

World Migration Report 2018 visar att det finns både stora likheter och skillnader mellan migrationen i olika delar av världen. Den visar även att det finns mer kunskap om vissa platser än om andra, dvs. det finns både kvantitativa och kvalitativa skillnader i kunskap om olika regioner. Det finns därför ett behov av att ta fram bättre data och skapa bättre förutsättningar för forskning om globala migrationsflöden.

En stor del av rapporten ägnas åt ”komplexa och framtida migrationsfrågor”. IOM (2017) poängterar att dessa frågor är både selektivt och subjektivt valda, men att de ändå representerar några av de mest angelägna frågorna globalt i dag. De olika frågorna kan sammanfattas i följande områden:

- 1) Governance på den globala arenan

- 2) Migration och förändringar i transnationell kommunikation
- 3) Migration ur migranternas perspektiv
- 4) Migration och rapportering i media
- 5) Migration, extremism och utanförskap
- 6) Migranter och städer

Det första området handlar om att det behövs en ökad förståelse av governance (styrning) på den globala nivån, eftersom vissa frågor om migration bör lösas på den globala nivån snarare än på den nationella. Det andra området handlar om förändringar i transnationell kommunikation och hur dessa förändringar påverkar migrationen. Det tredje området handlar om att det är viktigt att studera migration ur migranternas perspektiv, för att skapa en fördjupad förståelse av migrationens orsaker. Det fjärde området handlar bl.a. om hur medierapportering påverkar människors och beslutsfattares tankar och handlingar. Det femte området handlar om den koppling mellan migration och extremism som tar sig våldsamma uttryck, och reser frågor om t.ex. varför den uppstår, om det är en rättvisande bild av kopplingen mellan migration och extremism som porträtteras i den allmänna debatten, och om hur man skapar evidensbaserad policy för framtiden. Det sjätte och sista området handlar om kopplingen mellan migranter och städer, eftersom en stor del av migranterna bosätter sig i städer.

Ett globalt perspektiv på betydelsefulla frågor inom migration kan även fås genom att studera de globala målen för hållbar utveckling, Agenda 2030. Världens ledare har förbundit sig till 17 globala mål (eng. Sustainable Development Goals) för att till år 2030: avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter i världen, lösa klimatkrisen, och främja fred och rättvisa (FN 2018b). De 17 globala målen innefattar i sin tur sammanlagt 169 delmål (eng. targets). FN (2015) har visat att 10 delmål har en koppling till internationell migration. Detta är framför allt ett erkännande av relationen mellan internationell migration och hållbar utveckling, men det kan även ge en fingervisning av viktiga områden för forskning. De tio delmål som FN har pekat ut att ha en koppling till internationell migration, redovisas i Tabell 2.

Tabell 2: Globala mål för hållbar utveckling med koppling till internationell migration (Sustainable Development Goals: SDG)

SDG 3: Hälsa och välbefinnande

Delmål 3.c: Väsentligt stärka finansieringen av hälso- och sjukvården liksom insatserna för att rekrytera, utveckla, utbilda och behålla hälso- och sjukvårdspersonal i utvecklingsländerna, särskilt i de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

SDG 4: God utbildning för alla

Delmål 4.b: Till 2020 väsentligen öka antalet stipendier i världen som kan sökas av personer från utvecklingsländer, i synnerhet de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling och afrikanska länder, för studier inom högre utbildning, inklusive yrkesutbildning samt informations- och kommunikationstekniska, tekniska, ingenjörsvetenskapliga och naturvetenskapliga program, i utvecklade länder och andra utvecklingsländer.

SDG 5: Jämställdhet

Delmål 5.2: Avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering.

SDG 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Delmål 8.7: Vidta omedelbara och effektiva åtgärder för att avskaffa tvångsarbete, modernt slaveri och människohandel och säkra att de värsta formerna av barnarbete, inklusive rekrytering och användning av barnsoldater, förbjuds och upphör. Avskaffa alla former av barnarbete senast 2025.

Delmål 8.8: Skydda arbetstagarnas rättigheter och främja en trygg och säker arbetsmiljö för alla arbetstagare, inklusive arbetskraftsinvandrare, i synnerhet kvinnliga migranter, och människor i otrygga anställningar.

SDG 10: Minskad ojämlikhet

Delmål 10.7: Underlätta en ordnad, säker, reglerad och ansvarsfull migration och rörlighet av personer, inklusive genom planerad och väl fungerande migrationspolitik.

Delmål 10.c: Senast 2030 minska transaktionskostnaderna för migranternas remitteringar till mindre än 3 procent samt avskaffa remitteringskorridorer där kostnaderna överstiger 5 procent.

SDG 16: Fredliga och inkluderande samhällen

Delmål 16.2: Eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn.

Delmål 16.9: Senast 2030 tillhandahålla juridisk identitet för alla, inklusive födelseregistrering.

SDG 17: Genomförande och globalt partnerskap

Delmål 17.18: Till 2020 öka stödet för kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna, inklusive de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling, för att avsevärt öka tillgången på aktuella och tillförlitliga uppgifter av hög kvalitet, uppdelade efter inkomst, kön, ålder, ras, etnicitet, migrationsstatus, funktionsnedsättning, geografisk plats och andra nationellt relevanta aspekter.

Källa: FN 2018a, 2018b

3.2.2 Framförda forskningsbehov rörande europeiska frågor

EU-kommissionen anordnade i februari 2016 en konferens med temat ”Understanding and Tackling the Migration Challenge: The Role of Research.” Syftet med konferensen var att undersöka och demonstrera hur europeisk forskning kan bistå beslutsfattare att utforma effektiv och hållbar policy och lagstiftning. En sammanfattning av som sades på konferensen och en sammanställning av framtida forskningsbehov, återfinns i EU-kommissionens rapport (EU-kommissionen 2016).

De framtida behov av forskning inom migration och integration som identifierades, är givetvis beroende av de teman som diskuterades och vilka som medverkade på konferensen. De forskningsbehov som identifierades uppvisar dock en stor mångfald, och att vara inriktade mot flera olika aspekter av migration och integration. Det finns ett behov av forskning inom flera olika vetenskapliga discipliner (t.ex. ekonomi, juridik, demografi, medicin och hälsa) och ett behov av

tvärvetenskaplig forskning. Man pekar även på ett behov av att förstå historien och bättre verktyg och metoder för att förstå samtiden och prognosticera framtiden. EU-kommissionen efterfrågar även forskning som ser till statens behov och hur policy bör utformas, samt forskning om hur migration och integration diskuteras i media, i politiken och i övriga samhället. Det efterfrågas forskning som studerar migranternas behov, erfarenheter och upplevelser. Behovet av forskning rör inte enbart specifika frågor utan även mer övergripande metodfrågor.

En sammanfattning av det forskningsbehov som identifieras redovisas nedan. Sammanställningen är organiserad efter konferensens olika sessioner och teman:

Session 1: Forskning och innovation för evidensbaserad policy

Migration: att förstå samtiden och att ta vara på möjligheterna

- Det finns ett behov av en ökad förståelse av hur migration och mobilitet utvecklas, inklusive mobilitet som inte enkelt fångas genom konventionella mätmetoder och register.
- Det behövs en ökad förståelse om remitteringar och inte enbart ekonomiska, utan även olika typer av sociala och politiska engagemang.
- Det behövs mer forskning om återvändande migration, frivillig och ofrivillig, och vad det är som påverkar beslutet att återvända, och vad återvändande innebär för individen och samhället.
- Det behövs mer forskning med en jämförande ansats, inklusive länderjämförelser.
- En blick in i backspeglarna: hur skulle forskning bättre ha kunnat förutse den nuvarande situationen?
- Det behövs en ökad förståelse av hur olika geopolitiska chocker påverkar migrationsflöden.
- Det behövs en ökad förståelse av individers livscykel och hur osäkerhet kan påverka beslut att migrera.
- Det behövs en ökad förståelse av allmänhetens uppfattning av migration.
- Det behövs en ökad förståelse av EU-systemet och dess regelverk om migration
- Det behövs en ökad förståelse av de utmaningar och möjligheter som finns med att använda forskning som grund för policyutveckling på nationellt och internationell nivå.

En blick in i framtiden: migration i framtiden och behov av forskning i Europa.

- Det behövs en ökad förståelse av hur olika typer av chocker påverkar migrationen till Europa
- Det behövs en ökad förståelse av utnyttjande och exploatering i relation till migration, t.ex. trafficking.
- Det behövs en ökad förståelse av hur migration är porträtterad i den allmänna debatten, i media och i politiken. Det behövs även en ökad kunskap om hur missförstånd och falsk information kan motverkas.
- Det behövs mer forskning som undersöker migranternas perspektiv och erfarenheter, samt forskning som undersöker vad som händer på plats i transit- och ursprungsländer.

Session 2: Forskning och innovation till stöd för flyktingar

- Det behövs en ökad förståelse av hur flyktingars utbildning och färdigheter bättre kan tas tillvara och matchas mot arbetsmarknadens behov och behov av vidareutbildning

Session 3: Integration och migrationens samhälleliga påverkan

- Det behövs en ökad förståelse av hur frågor om migration och integration diskuteras, och hur det kan påverka policyutformning osv.
- Det behövs forskning som ser till historiska erfarenheter, för att förstå samtiden och att kunna prognosticera framtida migrationsflöden.
- Det finns ett behov av mer statistik och data för att utföra longitudinella studier och studier med ett jämförande fokus.
- Det finns ett behov av en ökad förståelse av migrationens indirekta effekter, t.ex. migrationens effekter på produktivitet, arbetsmiljö, och migranternas utbildnings- och yrkesval.

Session 4: Hälsa och migration

- Det behövs en ökad kunskap för att snabbare och tidigare i processen bedöma migranternas vårdbehov, för att vården ska kunna bistå med rätt insatser och anpassa behov av resurser och infrastruktur.
- Det finns ett behov (och en möjlighet) att stärka datainsamlingen för att utföra kohortstudier, för att t.ex. studera fysisk och mental hälsa.
- Det finns ett behov av forskning om migranternas erfarenheter och perspektiv (dvs. att forska med och inte bara om migranter).
- Det behövs forskning om långsiktiga konsekvenser av när vården inte lyckas tillgodose vårdbehovet inom rimlig tid.
- Det behövs mer forskning om huruvida vården är tillgänglig för olika grupper av migranter.

Session 5: Klimatförändringar och migration

- Det behövs mer forskning för att förstå det komplexa samspelet mellan olika faktorer som kan förklara migrationsflöden, bl.a. för att prognostisera framtida migration p.g.a. klimatförändringar. Det krävs därmed en mer allsidig förståelse för migrationens drivkrafter, vilket troligen kräver ett tvärvetenskapligt angreppssätt och flera olika metoder.
- Det behövs forskning för att skapa strategier och verktyg för att samhällen bättre ska kunna återhämta sig från och anpassa sig till klimatförändringar.
- Det behövs forskning för att göra bättre riskbedömningar över vilka områden som är i riskzonen och som kan behöva ett ökad skydd.
- Det behövs forskning om urbaniseringens effekter, som t.ex. konflikter och trängsel, vilka kan vara orsakade av klimatförändringar.
- Det behövs forskning om lagar och regler med avseende på migration, bl.a. för att värna om migranternas rättigheter.

3.2.3 Framförda forskningsbehov rörande nordiska frågor

NordForsk (2017) har undersökt vilka forskningsteman som forskare i Norden anser vara av störst behov framöver. Tabell 3 redovisar svaren på en enkätundersökning till 356 forskare i Norden om vilka forskningsteman som nordisk migration- och integrationsforskning bör fokusera på i framtiden. De tre forskningsteman som fick flest röster var ”integration”, ”flyktingströmmar” och ”arbetsmarknad.” Forskningstemat ”integration” hör givetvis nära samman med bl.a. ”arbetsmarknad” och ”utbildning”, vilket visar på att en strikt indelning av forskningsteman är svår att göra. Resultatet visar även på att forskningsbehovet av migration och integration värderas lika högt.

I Tabell 3 redovisas även en ranking av nuvarande forskningsinriktning (baserad på enkätvar, intervjuer, konferensprogram och forskningsbidrag). Sammantaget visar resultatet på ett antal intressanta förändringar avseende nuvarande inriktning

och framtida behov: ”integration” och ”arbetsmarknad” har en hög aktualitet både idag och framöver. Forskningstemat ”flyktingströmmar” har gått från en tionde plats till en andra plats, vilket innebär att det framtida forskningsbehovet anses vara betydligt högre än forskningens nuvarande inriktning. Forskningsområdena ”diskriminering och rasism”, ”Metodologi”, samt ”Hälsa och välbefinnande”, är teman som enbart återfinns på rankingslistan över det framtida forskningsbehovet. Dessa områden anses därmed vara av betydligt större betydelse framöver, i jämförelse med den nuvarande inriktningen. NordForsk (2017) tolkar forskarnas svar på det framtida forskningsbehovet som att återspegla den senaste tidens utveckling med en stor andel flyktinginvandring och en stigande främlingsfientlighet.

Tabell 3: Svar från nordiska forskare: framtida forskningsbehov för nordisk migrations- och integrationsforskning

Forskingstema	Rankning framtida behov	Rankning nuvarande forskningsinriktning
Integration	1	2
Flyktingströmmar	2	10
Arbetsmarknad	3	1
Statlig styrning och regelverk	4	6
Diskriminering och rasism	5	-
Metodologi	6	-
Familj och generation	7	3
Genus och sexualitet	8	7
Utbildning	9	8
Hälsa och välbefinnande	10	-

Källa: NordForsk (2017), egen bearbetning

Anm.: Rankningen går från 1 till 10, där 1 är högst rankning och 10 är lägst rankning.

Rankningen baseras på hur ofta de olika forskningsteman har blivit omnämnda av de tillfrågade forskarna. En forskare kan nämna flera områden (se NordForsk 2017). Forskingsteman som listas som nuvarande forskningsinriktning men som inte finns med på framtida forskningsbehov är emicitet och religion, transnationalism och spatiala perspektiv.

I kombination med enkätundersökningen har NordForsk (2017) genomfört intervjuer med 56 forskare inom migration och integration, som alla är verksamma i ett nordiskt land. Svaren från dessa intervjuer kompletterar enkätundersökningen och syftar till att ge en mer nyanserad bild av det framtida forskningsbehovet. Vad avser metodologi önskas en teoriutveckling som bl.a. skulle inriktas mot en gemensam begreppsapparat. Det finns även ett behov av att i högre utsträckning kombinera kvantitativa och kvalitativa metoder, samt ett behov av fler komparativa och

longitudinella studier. Intervjuerna visar även ett behov av att studera frågor på ett nytt sätt, t.ex. genom att i ökad utsträckning studera migranternas olika bakgrund, migranternas familjesituation och nätverk, samt migranternas etablering i urbana respektive rurala miljöer. Det finns även behov av en ökad förståelse för hur media påverkar t.ex. främlingsfientlighet.

3.2.4 Framförda forskningsbehov rörande svenska frågor

Delmi är en svensk oberoende kommitté som har regeringens uppdrag att initiera forskningsstudier och förmedla forskningsresultat som underlag till framtida migrationspolitiska beslut och för att bidra till samhällsdebatten. I och med detta uppdrag kan Delmi således utgöra ett exempel på ett svenskt perspektiv på forskningsbehovet inom migration och integration. Delmi framhåller bl.a. att migrationen till och från Sverige påverkas i stor utsträckning av händelser och förlopp i andra delar av världen, och att migrationsfrågor behöver belysas från flera olika håll, t.ex. utifrån mottagarlandets, utvandringslandets, och migranternas perspektiv. För att i viss mån avgränsa sitt uppdrag har Delmi valt att för perioden 2017–2020 prioritera studier inom följande fem övergripande tematiska områden (Delmi 2017e):

- 1) Migration och utveckling
- 2) Arbetsmarknad
- 3) Samhälle
- 4) Demokrati
- 5) Regelverk

Området *migration och utveckling* handlar om ekonomiska resurser, om hälsa och utbildning, samt om delaktighet, rättigheter och frihet från våld och förtryck utifrån ett utvecklingsperspektiv. Frågor som bör studeras ytterligare är bl.a. globala arbetsrättsfrågor, hälso- och utbildningsfrågor, biståndsfrågor, samt migration p.g.a. förändringar i klimat och miljö. Det behövs även mer forskning om ”cirkulär” migration samt migration mellan låginkomstländer (syd-syd migration).

En vanlig orsak till migration är möjligheter till bättre arbete och inkomster, varför det andra fokusområdet är *arbetsmarknad*. Enligt Delmi (2017e) behövs mer studier kring migranternas etablering på svensk arbetsmarknad och invandringens arbetsmarknadseffekter. Det behövs mer kunskap om rekryteringsprocesser, teknisk utveckling och nya kompetenskrav, betydelsen av arbetsplatspraktik, vidareutbildning och språkkunskaper, samt arbetsmiljö och hälsa. Det behövs även mer långsiktiga perspektiv för att utvärdera den förda politiken, t.ex. utifrån befolkningsprognoser och sysselsättningsutveckling. Förhållandena i Sverige bör även jämföras med utvecklingen i de nordiska länderna, länderna i OECD samt med förhållanden i migranternas ursprungsländer.

Det tredje området *samhälle* handlar om migrationens effekter på samhället i form av t.ex. misstro och rädsla för invandringens effekter på kultur, välfärd och nationell identitet. Frågeställningar som prioriteras inom detta område avser övergripande sociala aspekter av migration, frågor om attityder och värderingar, språk och kultur, socialt deltagande och social tillit, samt frågor om mångfald och samhällsinstitutioner (t.ex. barnomsorg, skola, vård, civilsamhället, fritidssektor och religiösa samfund).

Det fjärde området *demokrati* avser den koppling som finns mellan demokrati, politiskt deltagande och integration. Personer med utländsk bakgrund har ett lägre valdeltagande i riksdagsvalet än andra grupper, och är även i lägre grad representerade i de politiska partierna och i organisationer i det civila samhället. Inom detta område prioriteras frågeställningar om valdeltagande, representation och politiska engagemang, samt demokrati- och medborgarskapsfrågor. Här inkluderas

även frågor om inkludering/exkludering och hatbrott med främlingsfientliga och rasistiska motiv. Jämförande analyser av skillnader och likheter mellan länder i Norden och EU skulle bl.a. vara av intresse.

Det femte och sista temaområdet är *regelverk*, vilket har betydelse för bl.a. migrationens sammansättning och omfattning, migranternas situation, men också utmaningar för de rättsliga institutionerna. Inom detta område är det av betydelse att utvärdera reformer av den förda politiken. Detta område spänner horisontellt över de övriga fyra temaområdena, varför det är viktigt att belysa samspel, samordning och samsyn mellan olika politikområden på såväl nationell, regional och lokal nivå.

Delmisprioritering av studier och projekt baseras på en bedömning av kunskapsbehov, forskningsläge och policyrelevans. Delmi publicerar studier inom de fem tematiska områdena ovan, samt sammanställer och populariserar redan befintlig svensk och internationell forskning (Delmi 2017e).

Ur ett svenskt perspektiv är det även av intresse att beakta kunskapsbehov hos kommuner, landsting och regioner, vilka har ett stort ansvar för det praktiska arbetet med asyl- och flyktingmottagandet. Sveriges kommuner och landsting (SKL) har tagit fram en ”Agenda för integration” som innehåller 65 punkter med förslag till staten (SKL 2017). Flera av punkterna avser behov av forskning och kunskap. Behovet av kunskap avser bl.a. att utveckla mottagandeprognoerna, att analysera effekter av lagar och insatser såsom etableringsuppdraget, och att följa upp nyanländas psykiska ohälsa och missbruk (punkterna 19, 27, 28, 57, 58 och 64). SKL menar även att det behövs avsättas medel för forskning och utveckling för att skapa mer kunskap om hur mottagandet fungerar och hur det skapas bättre förutsättningar för en lyckad integration (punkt 65). Forskningen bör enligt SKL (2017, sid 32) utgå från ett brett samhällsperspektiv och knyta an till frågor som rör lokal och regional utveckling, tillväxtarbete, socialt arbete, digitalisering samt samhällsbyggande och samhällsplanering.

3.3 Inspel från forskningsprogrammets dialogmöte

Vetenskapsrådet anordnade i november 2017 ett dialogmöte med syftet att inventera forskningsbehov och forskningsmöjligheter inom området migration och integration, för att utgöra ett inspel till den strategiska forskningsagendan. Inbjudna till mötet var deltagare från forskarsamhället, regeringskansliet, myndigheter och civilsamhället, som antingen forskar eller arbetar praktiskt med migration och/eller integration. De frågor som diskuterades var:

- Vilka är de viktigaste utmaningarna inom migration och integration, idag och i framtiden, och inom vilka områden bör forskning bedrivas?
- Hur kan forskning på bästa sätt förmedlas till praktiker/verksamma på fältet?
- Hur kan forskare bättre ta tillvara kunskap från praktiker?

Programmet för dialogmötet bestod av en presentation av det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration och arbetet med den strategiska forskningsagendan. Detta följdes av presentationer av Joakim Palme (professor i statsvetenskap och ordförande i Delegationen för migrationsstudier), Annika Sundén (fil.dr i nationalekonomi och analysdirektör på Arbetsförmedlingen), och Lisa Salmonsson (lektor i sociologi och ordförande i IMER-förbundet), med det gemensamma temat ”utmaningar inom området migration och integration.” Detta följdes av gruppdiskussioner och diskussioner i plenum om utmaningar och forskningsbehov inom migration och integration. Presentationer, diskussioner och inspel vid dialogmötet från både forskare, praktiker och panelledamöter har dokumenterats och har utgjort ett värdefullt inspel i arbetet med forskningsagendan (ett kort referat från dialogmötet återfinns på Vetenskapsrådets hemsida:

<https://www.vr.se/NFPmigint>.) Nedan följer en sammanfattning av inspel på viktiga frågeställningar för respektive fråga.

3.3.1 Vilka är de viktigaste utmaningarna inom migration och integration, idag och i framtiden, och inom vilka områden bör forskning bedrivas?

Flera av de frågor som uppkom avsåg mottagandesystemet för nyanlända i Sverige, t.ex. frågor om hur mottagandet bör utformas, och hur mottagandet påverkar den psykiska hälsan. En viktig fråga handlar även om i vilken utsträckning asylprocessen är rättssäker. Det finns även behov av att studera mekanismer bakom migration, fenomen som cirkulär migration (dvs. då migranten inte stannar i ett land utan flyttar tillbaka), och kunskap om vilka som väljer att komma till Sverige. Det efterfrågas även studier av konsekvenserna av återvändande, både om det sker frivilligt eller med tvång. Det vore även intressant att sammanställa erfarenheter från flyktingkrisen 2015. Det framkom också att det finns behov av kunskap om regelverkens effekt på migranternas situation.

Avseende forskning om integration och etablering var det flera som betonade att integration är så mycket mer än etablering på arbetsmarknaden. Det handlar även om integration i t.ex. skola och barnomsorg. Det finns därför ett behov av att studera och utvärdera olika integrationsinsatser, t.ex. skolintegrering, och åtgärder och samordning mellan myndigheter. Det är även av intresse att studera integration av olika grupper, t.ex. kvinnor, ensamkommande barn, äldre personer, HBTQ-personer, personer med funktionsvariationer eller personer som bor i utsatta områden. Andra frågor som nämndes var hur möjligheter till integration påverkas av diskriminering på t.ex. bostadsmarknaden, arbetsmarknaden, samt eventuell förekomst av diskriminering i bemötandet från myndigheter som polis och socialtjänst. En fråga som diskuterats mycket på sociala medier är migration kopplat till brottslighet, varför det finns ett behov av kunskap om det området. En annan frågeställning som togs upp var utrikes föddas lägre deltagande i kulturinriktad verksamhet och vad det får för konsekvenser för integration och folkbildning.

Avseende metodfrågor ställdes frågor om hur migration definieras och hur länge en person kan sägas vara migrant. Det framfördes även att det är svårt att identifiera och studera papperslösa och personer som är nyanlända till Sverige. Det finns därför ett behov av att utveckla mätmetoder så att forskningen kan omfatta alla grupper av migranter.

3.3.2 Hur kan forskning förmedlas till praktiker och hur kan forskare bättre ta tillvara kunskap från praktiker?

Flera personer framförde vid dialogmötet att det finns ett behov av möte mellan forskare och praktiker avseende frågor om migration och integration. Det civila samhället har t.ex. ett stort engagemang inom migration och integration samtidigt som de sitter på mycket kunskap och erfarenheter. Vetenskapsrådets dialogmöte för forskningsprogrammet om migration och integration utgör ett bra exempel på arena där forskare och praktiker kan mötas. Det framfördes dock att det är viktigt att använda de strukturer som redan finns och att utveckla dem. Det finns aktörer, t.ex. Delmi, vars uppdrag är att utgöra en brygga mellan forskning och samhällsdebatt.

Från forskarnas perspektiv skulle troligen en stärkt interaktion mellan forskare och praktiker främst kunna bidra med att ge uppslag och idéer till forskning, men också att praktiker kan utgöra ett kontaktnät och vara behjälpliga med att t.ex. få kontakt med papperslösa eller personer som återvänder till sina hemländer. Det är många gånger svårt för forskare att få vetskap om studier som har gjorts av t.ex. det civila samhället och här kan det finnas behov av en förbättrad kommunikation. Ett sätt att öka interaktionen mellan forskare och praktiker skulle kunna vara utbyte och delade anställningar. Forskare skulle kunna ha en delad eller tillfällig tjänst vid en myndighet och personer på myndigheter skulle i större utsträckning kunna vara med i forskningsprojekt. Exempel på utbyten finns redan för t.ex. industridoktorander och för personal som utför klinisk forskning.

Praktiker (myndigheter, civila samhället osv) har många gånger ett behov av att ta del av forskning för att kunna utveckla sin verksamhet, t.ex. hur utanförskapet i utsatta områden bör brytas. Det är därför inte ovanligt att praktiker upphandlar rapporter av forskare. Flera praktiker uppger dock att det kan vara svårt att ta del av forskningen och att det därmed finns ett behov av populärvetenskapliga publikationer. Ett konkret förslag var att anordna s.k. "hackathons" eller innovationsworkshoppar, där praktiker och forskare bjuds in för att gemensamt söka lösningar på aktuella problem och utmaningar.

Forskare har därmed ett behov av interaktion med praktiker för att få uppslag till forskning men också att praktiker i vissa fall kan bistå i utförandet av forskningen. Praktiker har i sin tur behov av forskning för att kunna utveckla sin verksamhet. Exempel på insatser för att stärka interaktionen mellan forskare och praktiker är konferenser, nätverk och gemensamma arbetsseminarium för att söka lösningar på samhällsutmaningar och förbättrad kommunikation av forskares och praktikers verksamhet, t.ex. populärvetenskapliga publikationer, samt utbyten och delade anställningar.

3.4 Dagens Sverigebaserade forskning inom migration och integration

I detta avsnitt ges en övergripande beskrivning av vad som kännetecknar den Sverigebaserade forskningen om migration och integration. Beskrivningen baseras på den forskningsöversikt som återfinns i bilaga 3. Syftet med forskningsöversikten är att teckna en bild av den samtida migrations- och integrationsforskningen, för att få en uppfattning om den Sverigebaserade forskningens omfattning och mångfald.

3.4.1 Angreppssätt

Forskningsöversikten är framtagen utifrån olika avvägningar. En första svårighet är att forskningsområdet på förhand inte kan eller bör avgränsas närmare, eftersom forskningsprogrammet har till uppgift att belysa alla aspekter av migration och integration. Samtidigt är det praktiskt omöjligt att på begränsad tid fånga alla olika forskningsinriktningar som kan tänkas finnas. Så länge forskningsöversikten lyckas fånga tendensen hos den forskning som bedrivs, är syftet med översikten dock uppfyllt, dvs. att på en övergripande nivå beskriva mångfalden av den forskning som bedrivits. Forskningsöversikten har dock avgränsats till Sverigebaserad forskning, dvs. forskning som är utförd i Sverige. Detta inbegriper givetvis forskning om mer än enbart svenska förhållanden och forskning som publiceras i internationella tidskrifter.

För att kartlägga den Sverigebaserade forskningen identifierades i ett första steg forskningsmiljöer (centrumbildningar och forskargrupper) och den forskning som har bedrivits där. Detta kompletteras med olika litteratursökningar samt inspel från experter knutna till forskningsprogrammet inom migration och integration. Forskningen har sedan kategoriserats i olika teman (där tematiseringen är framtagen med beaktande av andra befintliga tematiseringar). Forskningsöversikten utmynnade i följande fem teman:

- 1) Internationell migration: orsaker och effekter
- 2) Politik och reglering
- 3) Arbetsmarknads- och bostadsmarknad
- 4) Offentliga institutioner och demokratisk delaktighet (inkl. skola, hälsa, social service och rättsväsende)
- 5) Media, kultur och identitet.

För fullständig information om dessa teman och deras innehåll, se bilaga 3.

3.4.2 Kännetecken för dagens Sverigebaserade forskning

Den Sverigebaserade forskningen om migration och integration kännetecknas av en stor mångfald. Denna mångfald tar sig uttryck i (i) en mångfald i de frågor som studeras, (ii) en mångfald av olika vetenskapliga discipliner, (iii) av att i hög utsträckning vara tvärvetenskaplig, (iv) av en mångfald av olika vetenskapliga metoder, samt (v) av studier av en mångfald av länder. Forskningen ter sig även vara samhällsrelevant i bred bemärkelse.

Att forskningen om migration och integration består av en mångfald av forskningsinriktningar och frågeställningar, framgår inte minst av de olika teman som presenteras ovan. Att forskningen är tvärvetenskaplig exemplifieras av t.ex. förekomsten av forskningsfältet IMER (Internationell migration och etniska relationer), vilket utgör ett eget forskningsfält och dessutom har en egen SCB-kod (Standard för svensk indelning av forskningsämnen, SCB och UKÄ 2016). Ett annat exempel är att det inom forskning om integration och hälsa finns forskare inom bl.a. medicin, folkhälsovetenskap, demografi, sociologi och andra samhällsvetenskaper. Att många olika vetenskapliga discipliner är representerade vittnar även om att flera olika vetenskapliga metoder används, både kvantitativa och kvalitativa. Här nämns särskilt tillgången i Sverige till högkvalitativa registerdata och longitudinell data, som en viktig infrastruktur för forskningsområdet. Området kännetecknas även av att inte avgränsas geografiskt, då forskningsfrågorna ofta är globala.

Vid en jämförelse med forskning som publiceras i den internationella vetenskapliga tidskriften *Journal of Ethnic and Migration Studies* (JEMS) visar det sig också att den Sverigebaserade forskningen gör liknande tematisering och ställer liknande frågor som internationell forskning.

Områden som skulle kunna stimuleras och utvecklas ytterligare är att utöka de tvärvetenskapliga och ämnesövergripande samarbetena, samt att i ökad utsträckning basera analyser på en kombination av t.ex. kvantitativa och kvalitativa metoder. Detta innebär bl.a. att ta tillvara den högkvalitativa statistik som finns i Sverige, vilket är en tillgång för forskningsområdet.

3.5 Inspel från ämnesråd och kommitté

Vid Vetenskapsrådet finns ett antal ämnesråd och kommittéer där aktiva forskare från olika ämnesområden är representerade. Ämnesrådet för Humaniora och Samhällsvetenskap samt Kommittén för Utvecklingsforskning har kommit med inspel till forskningsagendan. Från Ämnesrådet för Humaniora och Samhällsvetenskap vill man, utöver de forskningsbehov som uttryckts ovan även poängtera vikten av forskning om hälsa, historia och språk. Man framhåller att olika former av hälsoperspektiv är angelägna då skillnader i hälsostatus mellan inrikes och utrikes födda ofta är påtagliga, liksom hälsostatus mellan olika migrantgrupper. Det kan handla om allt från tillgång till sjukvård och omsorg till förekomsten av ohälsa och sjukdomar såsom post-traumatisk stress eller depression. När det gäller historisk forskning betonas att denna kan ge insikter och perspektiv på dagens migrationsströmmar och integrationsfrågor då den kan visa hur det sett ut tidigare och vad som då påverkat ett visst utfall. Ett annat forskningsbehov som lyfts av Ämnesrådet är forskning om språk då det finns en mängd språkideologiska aspekter att studera. Detta rör inte minst hur samhället ser på språkkunskaper och språkrav.

Från Kommittén för Utvecklingsforskning understryker man betydelsen av forskning om sambandet mellan migration och utveckling, om migration mellan låginkomstländer, samt forskning om vilken roll globala organisationer kan spela i frågor som rör migration. Det rör sig bland annat om frågor om så kallade push-faktorer, dvs. faktorer som gör att migranter lämnar hemlandet, och pull-faktorer, dvs. faktorer som gör att migranter väljer ett visst mottagarland. När det gäller frågor om vad som påverkar migrationsströmmar är det till exempel intressant att studera sambandet mellan intern och internationell migration, liksom hur migrationen påverkas av urbanisering, ekonomisk transformation och väpnad konflikt. Mer

forskning behövs också om hur klimatfaktorer samverkar med andra faktorer som driver migrationen. Det behövs också mer forskning om effekterna av dagens informations- och kommunikationsteknik och användningen av sociala media, vilka bidrar med omfattande information till migranter och potentiella migranter. Andra viktiga frågor handlar om diaspora och transnationalism, och om hur migration kan påverka utveckling såväl i sändarland som i mottagarland.

En annan stor fråga är den om internationellt samarbete och hanteringen av migrationen. Eftersom migration är ett globalt fenomen är frågan om hanteringen av migrationsströmmar och migranter aktuell på de flesta platser i världen. Mer forskning behövs om de aktörer som är inblandade i hanteringen av migration och integration och hur dessa aktörer interagerar med varandra: till exempel myndigheter (inklusive polis och militär) i sändarländer, transitländer och mottagarländer, aktörer inom civilsamhället och aktörer som tillhandahåller information och färdmedel längs migrationsrutterna (inklusive smugglare). Det behövs även mer forskning om hur global eller regional styrning och hantering av migration kan se ut. Inte minst gäller detta inom FN, vars arbete på migrationsområdet är omfattande.

3.6 Slutsatser

Detta kapitel har gett en övergripande orientering av aktuella utmaningar och kunskapsbehov inom migration och integration.

Utifrån de forskningsbehov som framförts av olika nationella och internationella organisationer, samt de forskningsbehov som framkom vid forskningsprogrammets dialogmöte finns det ett behov av kunskap och forskning inom en mängd olika områden. Detta avser en mångfald av frågeställningar, en mångfald av vetenskapliga discipliner och områden, samt en mångfald avseende dels grundforskning och dels mer tillämpad och policynära forskning. Mångfalden av frågeställningar innebär att det är svårt att identifiera ett fåtal områden som är särskilt angelägna att bedriva forskning inom. Flera forskningsteman har dock varit återkommande, bl.a.: orsaker till migration, migration p.g.a. klimat och miljö, etablering på arbetsmarknaden, migranternas hälsa, orsaker till främlingsfientlighet, samt effekter av policyinsatser och regelverk. Vad avser forskningens utformning fanns det också flera återkommande områden: behov av fler jämförande studier (t.ex. länderjämförelser), att kombinera kvantitativa och kvalitativa metoder, att utveckla data för bl.a. longitudinella studier, samt att i ökad utsträckning studera migranternas perspektiv.

Återkommande var även behoven av bättre data, om än på olika sätt då globala data vanligen är betydligt sämre än svenska. I ljuset av att de skillnader som finns mellan såväl inrikes och utrikes födda som mellan män och kvinnor inom olika delar av samhället, och i linje med forskningsprogrammets mål om att bidra till jämställdhet, kan det också vara rimligt att främja forskning som studerar denna typ av frågor.

Den Sverigebaserade forskningen kännetecknas av en stor mångfald och verkar således ha goda förutsättningar för att ta sig an de olika forskningsbehov som diskuterats i detta kapitel. Det verkar finnas ett behov av att stärka forskningsfältet i bred bemärkelse, t.ex. att ytterligare stimulera tvärvetenskapliga och ämnesövergripande samarbeten, samt att i ökad utsträckning kombinera kvantitativa och kvalitativa metoder. Det är även viktigt att bygga vidare på forskningsområdets styrkor, t.ex. att ta tillvara den högkvalitativa statistik som finns i Sverige.

4. Befintliga satsningar och aktörer

Detta kapitel innefattar en kartläggning av befintlig finansiering av forskning inom migration och integration, samt aktörer som arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskning om området. Kapitlet består därför av två avsnitt: en kartläggning av forskningsfinansiering och en kartläggning av aktörer som arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat. På grund av forskningsområdets omfattning är kartläggningens syfte inte att uttömmande beskriva alla aktörer utan att få en initial uppfattning om omfattningen av befintliga satsningar och aktörer. Utifrån den bild som ges undersöks sedan hur forskningsprogrammet kan komplettera och samordna med andra initiativ och aktörer inom området. På detta sätt kan programmet undvika oönskade överlappningar.

4.1 Forskningsfinansiering

4.1.1 Forskningsfinansiering i Sverige

Privata och offentliga forskningsfinansiärer

Finansiering av forskning om migration och integration kan erhållas från flera olika forskningsfinansiärer i Sverige. Ett sätt att undersöka vilka forskningsfinansiärer som har finansierat forskning inom området i Sverige är att göra en sökning i databasen SweCRIS. Databasen SweCRIS innehåller information från tolv olika forskningsfinansiärer och hur de har fördelat medel till mottagare i Sverige. Databasen består av följande statliga och privata forskningsfinansiärer: Energimyndigheten, Europeiska unionen (Horisont 2020, från år 2014), Formas, Forte, IFAU², Riksbankens Jubileumsfond, Ragnar Söderbergs stiftelse (från 2011), Rymdstyrelsen, Stiftelsen för strategisk forskning, Vetenskapsrådet, Vinnova och Östersjöstiftelsen (SweCRIS 2018).

En sökning i SweCRIS med olika sökord för migration och integration på projekttitel och abstract, visar att sju av de tolv forskningsfinansiärerna har finansierat forskning inom området. De forskningsfinansiärer som identifierats är: Formas, Forte, IFAU, Riksbankens Jubileumsfond, Vetenskapsrådet, Vinnova och Östersjöstiftelsen (se Tabell 4). Uppskattningsvis är det 52 projekt som har finansierats med sammanlagt 200 miljoner kronor. Det ska dock poängteras att forskningsfältet migration och integration är omfattande och därmed svårt att ringa in med hjälp av enstaka sökord. Forskning om t.ex. invandrares etablering på arbetsmarknaden, använder inte nödvändigtvis ord som t.ex. ”integration” eller ”migration” i titel och abstract. Att sökningen identifierade 52 projekt är därmed troligen en underskattning av det sanna antalet finansierade projekt med koppling till migration och integration. Resultatet av sökningen visar dock att flera olika forskningsfinansiärer har finansierat forskning inom migration och integration,

---

² IFAU (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering) arbetar med att främja, stödja och att genom forskning genomföra uppföljningar och utvärderingar. IFAU:s verksamhet finansieras via statliga anslag som IFAU:s personal söker i konkurrens med andra forskare (IFAU 2018b). IFAU räknas därför som en forskningsfinansiär.

offentliga såväl som privata. Dessa forskningsfinansiärer kommer troligen även i framtiden att finansiera projekt inom migration och integration.

Merparten av den forskningsfinansiering som identifierats ovan har inte gjorts inom ramen för utlysningar som har inriktats tematiskt mot migration och integration. Av forskningsfinansiärerna ovan är det främst Forte som har en uttalad inriktning mot att stödja forskning inom migration och integration. Forte har i uppdrag av regeringen att samordna den nationella forskningen inom bl.a. internationell migration och etniska relationer (IMER). Arbetat syftar till att skapa överblick över den forskning som bedrivs, identifiera kunskapsluckor och bidra till att forskningsresultaten kommer samhället till nytta (Forte 2017c). Forte hade även år 2016 en utlysning med inriktning migration och integration, inom ramen för utlysning om programbidrag inom strategiska forskningsområden (Forte 2018).

Tabell 4: Uppskattning av forskningsfinansiärer som har finansierat forskning inom migration och/eller integration 2008–2017.

Forskningsfinansiär	Antal bidrag inom migration och/eller integration	Total finansiering (SEK)
Formas	1	316 600
Forte	19	63 819 000
IFAU	2	540 000
Östersjöstiftelsen	2	9 581 790
Riksbankens Jubileumsfond	6	11 916 999
Vinnova	4	3 313 246
Vetenskapsrådet	18	108 409 810
Totalt	52	200 746 845

Källa: SweCRIS

Notering: Sökning i SweCRIS utförd 2017-12-05. Sökord som är använda är: Emigra%, Etabler%, Flykt%, Gräns%, Immigra%, Integr%, Integra%, Invandr%, Labour migra%, Medborg%, Migra%, Multicultur%, Nyanländ%, Transnationell migra%. Sökningen har gjorts i titel och i abstract. Därefter har manuell sällning gjorts efter genomläsning av titel och abstract, för att säkerställa att projektet är inom migration och/eller integration. Möjliga bidragstyper är: Projektstöd, Anställningar och stipendier, Forskningsmiljöer, Infrastruktur, Internationell samverkan, EU-bidrag och Oklassificerade bidrag.

De tio-åriga nationella forskningsprogrammen

Genomgången av SweCRIS visar ett omfattande stöd av forskning om migration och integration. Merparten av forskningsfinansieringen har gjorts inom utlysningar som inte direkt tematiskt avgränsas till att röra just dessa teman. På grund av bredden på forskningsområdet är det sannolikt att forskningsfinansiering av området även framöver kommer att ske inom ramen för utlysningar med andra inriktningar, inklusive de övriga tio-åriga nationella forskningsprogrammen som inrättades 2017 (Utbildningsdepartementet 2017a).

De nationella forskningsprogram som tydligast angränsar och i viss utsträckning överlappar med programmet om migration och integration är programmen om Hållbart samhällsbyggande (Formas), Klimat (Formas), Arbetslivsforskning (Forte) och Tillämpad välfärdsforskning (Forte). Den tydligaste kopplingen finns för programmet om arbetslivsforskning, där regeringen har lyft migration och integration som en utmaning för arbetslivets utveckling (prop. 2016/17:50, sid 92). Forskningsområdet migration och integration har dock beröringspunkter med alla de nationella forskningsprogrammen. En koordinering och samverkan mellan de nationella forskningsprogrammen kommer därför att vara av stor betydelse för att motverka oönskade överlappningar. Samverkan och koordinering avses främst ske genom programmets programkommittéer och genom den grupp av huvudsekreterare som har skapats av Forte, Formas och Vetenskapsrådet, med syfte att samordna de olika forskningsprogrammen.

4.1.2 Forskningsfinansiering i Europa

NordForsk

NordForsk är en organisation under Nordiska ministerrådet som syftar till att stärka forskningen i Norden genom att finansiera forskning, samarbeten och infrastruktur i Norden (NordForsk 2018). NordForsks arbete finansieras av ett årligt anslag på cirka 120 miljoner DKK från det Nordiska ministerrådet samt eventuellt övrig finansiering från olika nationella källor, främst från de olika forskningsråden i Norden. Förutom att finansiera forskning, samarbeten och infrastruktur, producerar NordForsk även studier inom olika områden. Ett exempel är NordForsk (2017) som är en studie om det framtida forskningsbehovet i Norden om migration och integration.

NordForsk beslutade 2017 att göra en forskningssatsning inom migration och integration och tillfrågade därför ett antal forskningsfinansiärer i Norden om de ville stödja denna satsning. Vetenskapsrådet har beslutat att inom ramen för det nationella programmet om migration och integration bidra med forskningsmedel till NordForsk utlysning (för mer information se kapitel 5).

Horisont 2020

Horisont 2020 är EU:s ramprogram för forskning och innovation. Ramprogrammet sträcker sig över sju år (2014–2020) och omfattar cirka 80 miljarder euro i sökbara medel (EU-kommissionen 2017a). Horisont 2020 består av tre huvudinriktningar (s.k. pelare): Spetskompetens, Industriellt ledarskap och Samhälleliga utmaningar. Utöver de tre pelarna finns även program som ligger utanför huvudinriktningarna (Vinnova 2017a).

Forskning om migration och integration ingår i Horisont 2020 på flera sätt. Europeiska kommissionen lyfter särskilt migration som en av flera ”cross-cutting priorities” vilket innebär att migration ska adresseras horisontellt inom flera områden (EU-kommissionen 2017b). Det program som är tydligast inriktat mot migration och integration är Samhällsutmaning 6 ”Europa i en föränderlig värld – inkluderande, innovativa och reflekterande samhällen”. Arbetsprogrammet för perioden 2018–2020 består av tre utlysningar (calls), där den första utlysningen avser forskning om migration. Utlysningen för migration består av sju ämnesområden (topics), se Tabell 5. Utlysningen innefattar bl.a. forskning om flyttningsströmmar, om statlig styrning, om sociala och ekonomiska effekter av migration, och om ensamkommande barn (EU-kommissionen 2017c).

Tabell 5: Ämnesområden i Call Migration, Samhällsutmaning 6, Horisont 2020 för perioden 2018–2019

MIGRATION-01-2019: Understanding migration mobility patterns: elaborating mid and long-term migration scenarios
MIGRATION-02-2018: Towards forward-looking migration governance: addressing the challenges, assessing capacities and designing future strategies
MIGRATION-03-2019: Social and economic effects of migration in Europe and integration policies
MIGRATION-05-2018-2020: Mapping and overcoming integration challenges for migrant children
DT-MIGRATION-06-2018-2019: Addressing the challenge of migrant integration through ICT-enabled solutions
MIGRATION-07-2019: International protection of refugees in a comparative perspective
MIGRATION-08-2018: Addressing the challenge of forced displacement

---

Källa: European Commission (2017c)

Horisont 2020 är EU:s åttonde ramprogram för forskning och innovation, och sträcker sig till år 2020. Det närmare innehållet i EU:s nionde ramprogram (FP9 – Horisont Europa) har vid tiden som forskningsagendan skrivs (våren 2018) kommit ut med sitt första utkast. Migration och integration har fortfarande en framträdande roll och återfinns främst i klustret ”Inclusive and secure societies” EU-kommissionen (2018). Det har också framförts att migration och integration även skulle kunna inkluderas i s.k. missions (ALLEA m.fl. 2017).

NORFACE och HERA

NORFACE (New Opportunities for Research Funding Agency Cooperation in Europe) är ett partnerskap mellan forskningsfinansiärer i Europa för att skapa möjligheter för forskare inom samhällsvetenskap. Organisationen består av nationella forskningsfinansiärer från 19 europeiska länder, där bl.a. Vetenskapsrådet ingår. NORFACE anordnar utlysningar av forskningsprogram och anordnar även seminarieserier. Finansieringen kommer från de olika nationella forskningsfinansiärerna och från EU-kommissionen. Eftersom det är flera parter som är medfinansiärer, innebär det att EU-kommission och de medverkande parterna kan få större utväxling av sina medel (NORFACE 2018).

NORFACE hade mellan åren 2009 och 2014 ett program för forskning och kunskapsutbyte om migration: Migration in Europe: Social, economic, cultural and policy dynamics. Syftet med programmet var att främja excellent forskning, att ta vara på erfarenheter i Europa, att stärka forskningsfältet, samt att skapa en ökad förståelse för hur forskning kan användas i praktiskt tillämpning och i policyutveckling. Programmet resulterade bl.a. i konferenser och arbetsseminarier, interaktion mellan forskare och praktiker, framtagande av ny data, samt ny forskning. Vetenskapsrådet var en av medfinansiärerna till programmet (NORFACE 2017).

HERA (Humanities in the European Research Area) är ett partnerskap mellan 24 forskningsfinansiärer i Europa med syftet att etablera vetenskapsområdet humaniora i europeisk forskning och i EU-kommissionens ramprogram för forskning.

Vetenskapsrådet är medlem av HERA. Finansieringen till HERA:s utlysningar kommer från de olika nationella forskningsfinansiärerna och från EU-kommissionen (HERA 2018a).

HERA har ett pågående forskningsprogram med titeln ”Public Spaces: Culture and Integration in Europe.” Forskningsprogrammet är inriktat mot att skapa en bättre förståelse för relationen mellan kultur och integration i det offentliga rummet. Forskningsprojekten beräknas kunna starta under 2019 (HERA 2018b).

Joint Programming Initiative (JPI)

Joint Programming Initiatives är ett sätt för EU:s medlemsstater att på frivillig basis samarbeta för att tillsammans adressera stora samhällsutmaningar genom att ta fram och arbeta efter en gemensam vision och strategisk forskningsagenda. Programmen syftar till att koordinera nationell forskningsfinansiering för att på ett bättre sätt nyttja Europas forskningsresurser och därmed effektivare kunna tackla samhälleliga utmaningar. Det finns idag tio JPIer som alla startade mellan 2008 och 2011. Inget av dessa är särskilt inriktat mot migration och integration (EU-kommissionen 2017d).

Det har förts diskussioner om att starta ett elfte JPI om migration, migranter och integration (förkortat MMIJPI). Dessa diskussioner har ännu inte lett till ett tillräckligt brett politiskt stöd för att ett nytt JPI ska startas. De mest engagerade länderna³ har därför börjat undersöka möjligheterna att tillsammans initiera ett mindre samarbete, t.ex. med ett Memorandum of Understanding (MoU) och en utlysning. Detta för att påbörja samordningen av MMI forskning i Europa och för att skapa en plattform för ett eventuellt framtida JPI (GPC ad-hoc Task Force MMI 2017).

4.2 Att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat

Forskningsprogrammet inom migration och integration består av två huvudsakliga inriktningar: att initiera och stödja framtagandet av ny forskning, samt att tillgängliggöra, sprida och främja användandet av forskning. Detta avsnitt innehåller därför (i) en beskrivning av olika insatser för att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat, samt (ii) en kartläggning av aktörer som arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat om migration och integration. På grund av forskningsområdets omfattning är kartläggningen inte uttömmande. Kartläggningens syfte är att få en uppfattning om omfattningen av aktörerna, samt att identifiera potentiella samarbetspartners för forskningsprogrammet.

4.2.1 Insatser för att främja tillgänggörande och spridning av forskningsresultat

Allmänt om att tillgängliggöra och sprida forskning

Att ”tillgängliggöra” forskningsresultat innebär att forskningen görs tillgänglig för en större publik, t.ex. genom publicering i en vetenskaplig tidskrift. Med ”spridning” avses att sprida forskningen till vissa målgrupper, t.ex. via seminarier, konferenser, eller via nyhetsbrev och direktutskick. Att ”tillgängliggöra” kan således ses som ett första nödvändigt steg för att forskningen ska läsas och användas, medan ”spridning” är en mer aktiv verksamhet som riktas mot särskilda målgrupper.

För att forskning ska komma till användning är det dock inte tillräckligt att den görs tillgänglig och sprids, utan mottagaren måste (i) ta del av forskningen, (ii) förstå dess innehåll, (iii) reflektera över dess slutsatser, för att sedan (iv) agera, dvs. att använda sig av forskningen. En förutsättning för att mottagarna ska ta del av forskningen är givetvis att mottagarna ser ett behov av kunskap och forskning för att

---

³ Italien, Frankrike, Sverige, Norge och Grekland.

t.ex. utveckla policy och praktik. Det är i detta arbete viktigt att ha en förståelse för olika mottagares olika behov och möjlighet att ta del av forskning.

Utifrån forskningsprogrammets uppdragsbeskrivning kan främst tre huvudsakliga målgrupper identifieras: politik och förvaltning, den högre utbildningen, samt forskarsamhället (Utbildningsdepartementet 2017a, 2017b). Med ”politik och förvaltning” avses de praktiker, politiker, beslutsfattare, myndighetspersonal osv, som på ett eller annat sätt har nytta av forskning och kunskap i sin yrkesutövning. Med ”den högre utbildningen” avses målet att bidra till en stark forskningsanknytning i den högre utbildningen, där de som utbildas antas ta med sig kunskapen ut i samhället och på så sätt bidra till att möta samhällsutmaningar. Med ”forskar-samhället” avses att forskning kommer att inspirera och ge upphov till ny forskning. Utöver dessa tre målgrupper finns givetvis även andra målgrupper, t.ex. civil-samhället och allmänheten. Användarna utgör en viktig del i orsakskedjan, inte bara för att det är de som gör att forskningen används till att möta samhällsutmaningar, men även för att de kan återkoppla och ge inspel till att ny forskning genereras.

Möjliga insatser kan handla både om att underlätta för forskare att nå specifika målgrupper, och för praktiker att kommunicera sitt kunskapsbehov till forskare. Idealt är kommunikationen mellan forskare och praktiker en dialog, och inte en envägskommunikation. Vid forskningsprogrammets dialogmöte (se avsnitt 3.3), framfördes ett behov av en tydligare arena för dialog mellan forskare och praktiker, t.ex. enligt ett format som forskningsprogrammets dialogmöte. Ett intressant alternativ, som inkom i forskningsagendans remiss, är att anordna en konferens för att presentera forskning som har fått bidrag från forskningsprogrammet. Den främsta garanten för att forskningsresultat ska nå ut till studenter inom högre utbildning är forskarna själva, genom att de dels publicerar sig i tidskrifter och böcker som är tillgängliga för studenterna samt dels möter studenterna direkt genom undervisning. Det går dock att tänka sig att forskningsprogrammet framöver även gör mer riktade satsningar för att bidra till anknytningen mellan forskningen och den högre utbildningen. Detta kan vara något som en uppdatering och fördjupning av den strategiska forskningsagendan undersöker närmare.

Mot bakgrund av behovet av att tillgängliggöra och sprida migrationsforskning har Vetenskapsrådet i utlysningarna inom ramen för forskningsprogrammet haft som krav att sökanden ska specificera hur spridning ska ske. I den utlysning som görs i samarbete med NordForsk under sommar och höst 2018 uppmuntras sökanden dessutom att särskilt samverka med praktiker för att nå ut med forskningsresultaten.

Vetenskapsrådets arbete med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat

Vetenskapsrådet arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat på flera olika sätt, bl.a. genom att forskare som finansieras av Vetenskapsrådet måste publicera med open access. Att publicera med open access innebär att forskningsresultaten blir fria att läsa och ladda ner från internet. Forskarna kan antingen publicera resultaten i webbaserade tidskrifter som tillämpar open access, eller efter publicering i en traditionell tidskrift deponera materialet i en öppen sökbar databas (för mer information se Vetenskapsrådet 2018c).

Vetenskapsrådet arbetar även med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat genom sitt arbete med forskningskommunikation, vilket är ett av myndighetens huvudsakliga verksamhetsområden (de andra områdena är forskningsfinansiering, forskningsinfrastruktur, och forskningspolitik). Vetenskapsrådet har till uppgift att ansvara övergripande för samordning av kommunikation om forskning och forskningsresultat, och att ansvara för kommunikation om forskning och forskningsresultat inom sina områden (Förordning 2009:975). De senaste åren har Vetenskapsrådets forskningskommunikation varit inriktad på att (Vetenskapsrådet 2017):

- Samverka med andra större forskningsfinansiärer och lärosäten
- Stödja ett antal redan etablerade events och tidskrifter

- Stödja ett antal nya initiativ till events, konferenser och seminarier
- Driva och utveckla ett antal egna kanaler och arenor
- Delta i utbildningar och föreläsningar på förfrågan.

Exempel på aktiviteter är: forskning.se (som publicerar nyheter om forskningsresultat), tidningen Curie (en nättidning om forskning), expertsvar (för bl.a. journalister som vill nå svenska forskare och experter), Vetenskapsfestivalen (evenemang för att nå ut med forskning till nya grupper), samt att anordna seminarier för att inspirera forskare att kommunicera med det omgivande samhället (Vetenskapsrådet 2017).

Vetenskapsrådet arbetar även med att tillgängliggöra och sprida forskning genom att anordna seminarier och konferenser inom olika ämnesområden. Vetenskapsrådet anordnar tillsammans med Institutet för framtidsstudier seminarieserien ”Offentliga samtal” där forskare och praktiker samtalar om aktuella forskningsfrågor (Vetenskapsrådet 2018b).

Vetenskapsrådet arbetar således på flera olika sätt med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat generellt, och en viktigt fråga är hur forskningsprogrammet bör arbeta för att tillgängliggöra och sprida forskningresultat om migration och integration. För att kunna svara på den frågan behövs en kartläggning av befintliga aktörer och satsningar, vilket behandlas i nästa avsnitt.

4.2.2 Aktörer som arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskning om migration och integration

Det här avsnittet innehåller en orientering av aktörer som arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat om migration och integration. Avsnittet syftar till att skapa en uppfattning av omfattningen av aktörerna på området, samt att identifiera potentiella samarbetspartners för forskningsprogrammet.

En lista med aktörer som arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskning om migration och integration redovisas i Tabell 6. Tabellen baseras på den lista med webblänkar som finns på Delmis hemsida (Delmi 2017c) och är därefter kompletterad med nationella och internationella aktörer som har identifierats i arbetet med forskningsagendan, t.ex. genom remissförfarandet.

Tabell 6 visar att det är ett stort antal aktörer som arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskning om migration och integration. Tabellen består bl.a. av statliga myndigheter, forskningscenter och institut, tankesmedjor, samt olika internationella organisationer. Tabellen innehåller organisationer som huvudsakligen arbetar med migration och integration, t.ex. Delmi, REMESO och Migrationsverket, men även organisationer vars verksamhet delvis avser frågor om migration och integration, t.ex. Arbetsmiljöverket, Folkhälsomyndigheten och Centrum för idrottsforskning. Denna bredd av organisationer visar att migration och integration är ett område som berör stora delar av samhället. Detta innebär samtidigt att det är svårt att göra en uttömmande kartläggning av aktörerna på området. Tabell 6 gör heller inga anspråk på att vara uttömmande, utan syftar till att ge en orientering av aktörer inom migrations- och integrationsområdet.

För att få en övergripande orientering av de olika aktörerna, kan följande gruppering göras:

- 1) Aktörer som i stor utsträckning arbetar med att ta fram ny forskning (t.ex. forskare, universitet och högskolor)
- 2) Aktörer som i stor utsträckning arbetar med att tillgängliggöra och sprida befintliga forskningsresultat (t.ex. nätverk, forum och tankesmedjor)
- 3) Aktörer som både arbetar med att ta fram ny kunskap och att sammanställa och sprida befintliga forskningsresultat (t.ex. vissa statliga myndigheter).

Den första gruppen består av forskare, forskningsinstitut, universitet och högskolor osv. som har som en av sina huvudsakliga uppgifter att ta fram ny forskning och att tillgängliggöra och sprida den. Spridningen av forskningen sker till både praktiker

och andra forskare, och är främst inriktad mot att sprida den forskning som de själva producerar.

Den andra gruppen består av aktörer som arbetar med att sammanställa och presentera befintliga forskningsresultat, ofta med praktiker som målgrupp. Dessa aktörer fungerar därmed som en ”brobyggare” mellan forskare och praktiker, och består bl.a. av aktörer som arbetar med konferenser och seminarier.

Den tredje gruppen utgör en kombination av de två andra grupperna, eftersom de arbetar med att både ta fram ny forskning och att sammanställa befintlig, samtidigt som de riktar sig till såväl forskare som praktiker och beslutsfattare. I denna grupp ingår bl.a. vissa myndigheter, vars rapporter många gånger innefattar forskning eller vilar på en vetenskaplig grund, samtidigt som de också syftar till att användas som underlag till beslutsfattande. Denna grupp sysslar därmed i stor utsträckning med s.k. vetenskaplig rådgivning (se t.ex. EU-kommissionen 2015, OECD 2015b, och Gluckman 2016).

Forskningsprogrammets arbete med att tillgängliggöra och sprida forskning kan inriktas mot alla tre grupper, men på lite olika sätt. För den första gruppen handlar det främst om att bistå forskare att tillgängliggöra och sprida sin forskning. För grupp två och tre handlar det mer om att identifiera vilka aktörerna är och att undersöka hur forskningsprogrammet kan komplettera eller samarbeta med dessa aktörer. Forskningsprogrammet utgör också en arena för att samla de tre typerna av grupper. Genom exempelvis fortsatta dialogseminarier kan samspelet mellan de tre grupperna utvecklas och komma till användning för såväl forskningens utformning som forskningens tillgängliggörande.

Delmi är troligtvis den Sverigebaserade aktör i Tabell 6 som har det tydligaste uppdraget att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat inom migration och integration. Delmis uppdrag är att initiera studier och förmedla forskning inom området migration och integration, med syftet att forskningsresultaten ska kunna användas som underlag till migrationspolitiska beslut och att bidra till samhällsdebatten (Delmi 2017a). Delmi har t.ex. anordnat seminariet ”Flyktingkrisen – en regional och global utmaning” (Delmi 2017b) och publicerat rapporterna ”De invandringskritiska partiernas politiska inflytande i Europa (Tyberg och Dahlström, 2017) samt ”Invandring i medierna – hur rapporterar svenska tidningar? (Strömbäck, Andersson och Nedlund, 2017).

En annan myndighet med ett tydligt uppdrag inom migration och integration är Forte, som förutom forskningsfinansiering bl.a. arbetar med att sprida forskningsresultat. Exempel på aktiviteter och publikationer är rapporterna ”Forskning i korthet: Segregation – vad menas och hur mäts den?” (Andersson m.fl. 2017) och ”Nyanlända barn och den svenska mottagningsstrukturen” (Zetterqvist Nelson och Hagström, 2016).

Förutom Delmi och Forte är det flera myndigheter som arbetar med att ta fram information och kunskap om migration och integration. Migrationsverket har bl.a. i uppgift att analysera, följa upp och utvärdera faktorer som har betydelse för myndighetens verksamhet (Förordning 2007:996). Migrationsverket tillhandahåller t.ex. statistik om antal asylsökande och antal beviljade uppehållstillstånd (Migrationsverket 2017a, 2017b). SCB tar fram statistik och analyser, t.ex. befolkningsprognoser, inklusive prognoser över in- och utvandringen, och informationsblad om integration (SCB 2016, 2017c). IFAU (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitiska utvärderingar) arbetar bl.a. med att utvärdera effekter av arbetsmarknadspolitik och att sprida kunskap om institutets verksamhet (IFAU 2018a). IFAU har t.ex. tagit fram en rapport om flykting- och anhöriginvandrades etablering på den svenska arbetsmarknaden (IFAU 2017). Sida (Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete) arbetar för att minska fattigdomen i världen. Sida arbetar bl.a. med att informera och diskutera biståndets roll för migration och utveckling (Sida 2018).

Sammanfattningsvis finns det således en stor mängd olika organisationer som arbetar med att, på ett eller annat sätt, sprida och tillgängliggöra kunskap om migration och integration. Detta innebär även att forskningsprogrammet främst bör

inriktas mot att samarbeta med de aktörer som finns, och att det för forskningsprogrammet finns flera potentiella samarbetspartners.

Tabell 6: Exempel på aktörer som bland annat arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat om migration och integration

Statliga myndigheter, kommuner och landsting

Arbetsförmedlingen
Arbetsmiljöverket
Delegationen för migrationsstudier (Delmi)
Folkhälsomyndigheten
Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte)
Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)
Migrationsverket
Sida
Skolverket
Socialstyrelsen
Statistiska centralbyrån (SCB)
Universitet och högskolor
Universitetskanslersämbetet (UKÄ)
Kommuner och landsting, lokala och regionala FoU-enheter

Svenska forskningsinstitut och nätverk

Barnafrid, Linköpings universitet
Barn, migration, integration (BMI), Stockholms universitet
Centre for Health Equity Studies (CHESS)
Centrum för idrottsforskning
Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism, Uppsala universitet
Centrum för global migration (CGM), Göteborgs universitet
IMER-förbundet
Institutet för bostads- och urbanforskning (IBF)
Institutet för forskning om migration, etnicitet och samhälle (REMESO)
Institutet för framtidsstudier
Institutet för social forskning (SOFI)
Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare
Mångkulturellt centrum
Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps)
Swedish Institute for Global Health Transformation (SIGHT)
Stockholms universitets Linnécentrum för integrationsstudier (SULCIS)
Utrikespolitiska institutet (UI)

Svenska tankesmedjor, forum och mötesplatser

Arena Idé
Forum för reformer och entreprenörskap (Fores)
Global utmaning
Nordens välfärdscenter
Studieförbundet för näringsliv och samhälle – mötesplats integration (SNS)

Internationella organisationer och nätverk

Environmental Migration Portal
FN:s befolkningsenhet
Globala forumet för migration och utveckling
Global Knowledge Partnership on Migration and Development
Global Migration Group
International Labour Organization (ILO)
Internationella migrationsorganisationen
Network of Excellence in the domain of International Migration, Integration
and Social Cohesion (IMISCOE)
The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)
United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)
United Nations University Migration Network
Världsbanken
World Health Organization (WHO)

Organisationer och nätverk i EU

EMN – European Migration Network
Knowledge Center for Migration and Demography (KCMD)
EUROSTAT
Europeiska Unionens råd
EU-kommissionen
Europaparlamentet
Europeiska kommissionen

Forskningscentra och tankesmedjor utomlands

Centre for Advanced Migration Studies (AMIS)
Centre for Ethnic and Migration Studies (CEDEM)
Centre for European Policy Studies (CEPS)
Center for Mediterranean Integration (CMI)
Center for Migration Studies (CMS)
Centre for Research and Analysis of Migration (CReAM)
Centre for Research on Ethnic Relations and Nationalism (CEREN)
Center for the Study of Migration and Diversity (CoMID)
Centre on Migration, Policy & Society (Compas)
Culture and Mental Health Research Unit, McGill University
European Policy Centre
European Research Centre on Migration and Ethnic Relations (ERCOMER)
Glasgow Refugee, Asylum and Migration Network
Harvard Program in Refugee Trauma
Institute for the Study of International Migration (Georgetown University)
International Center for Migration Policy Development (ICMPD)
Institute for Migration & Ethnic Studies (IMES)
Institute for Security Studies (ISS)
Institute for the Study of Labor (IZA Bonn)
Internal Displacement monitoring centre (IDMC)
International Migration Research Centre (IMRC)
International Migration Institute (Oxford)
London Migration Research Group (LMRG)

Maastricht Centre for Citizenship, Migration and Development (MACIMIDE)
Migrant Integration Policy Index (MIPEX)
Migration Policy Centre (MPC)
Migration Policy Institute (MPI)
Nordic Migration Research (NMR)
NSW Service for the Treatment and Rehabilitation of Torture and Trauma Survivors (STARTTS)
Odysseus Network
Overseas Development Institute (ODI)
PRIO Migration Research Group
Refugee Studies Centre (Oxford)
Sussex Centre for Migration Research

Källa: Delmi (2017c) och egen bearbetning

4.3 Slutsatser

Detta kapitel består av en kartläggning av befintlig forskningsfinansiering, samt aktörer som arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskning om migration och integration. Kapitlet syftar till att undersöka hur forskningsprogrammet kan komplettera och samordnas med andra initiativ och aktörer inom området.

Det är flera forskningsfinansiärer i Sverige som har finansierat forskning om migration och integration. Det har däremot varit få riktade satsningar, varför ett forskningsprogram inom migration och integration kommer utgöra ett välbehövligt komplement till annan forskningsfinansiering. Det kommer framöver att vara fortsatt viktigt med samverkan med övriga forskningsfinansiärer och med de övriga nationella forskningsprogrammen.

Det är flera forskningsfinansiärer i Europa som har finansierat forskning om migration och integration, och som även har haft riktade satsningar. Det är i detta hänseende viktigt att forskningsprogrammet koordineras och kompletterar befintliga initiativ på ett lämpligt sätt, och även att undersöka eventuella möjligheter för samarbeten. Det är i detta arbete viktigt med en fortsatt bevakning av kommande utlysningar och program.

Vad avser att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat inom migration och integration, går det att skilja mellan att "tillgängliggöra" och att "sprida," vilket kan kräva lite olika aktiviteter från programmets sida. Vetenskapsrådet arbetar redan på olika sätt med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat, bl.a. genom att forskare som finansieras av Vetenskapsrådet måste publicera med open access. Vetenskapsrådet arbetar även med att anordna seminarier och konferenser för att sprida forskningsresultat, även om det inte är specifikt inriktat på migration och integration.

Det finns ett stort antal aktörer som på ett eller annat sätt arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat om migration och integration. Forskningsprogrammet skulle kunna inriktas mot alla olika typer av aktörer, men på lite olika sätt, t.ex. genom att stödja forskare med hur de kan sprida sin forskning ytterligare, eller att tillsammans med andra myndigheter anordna seminarier. De Sverige-baserade aktörerna med tydligast uppdrag att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat inom området är Delmi och Forte. En viktig fråga är hur forskningsprogrammet bör utformas för att komplettera och samverka med befintliga satsningar. Det bör i detta sammanhang även nämnas att det vid forskningsprogrammet dialogmöte (se avsnitt 3.3), framfördes ett behov av en tydligare arena för dialog mellan forskare och praktiker.

5. Slutsatser och utformning av forskningsprogrammet

Detta kapitel innehåller sammanfattande slutsatser och en övergripande beskrivning av framtida utformning och inriktning av det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration.

5.1 Sammanfattande slutsatser

Det övergripande målet med forskningsprogrammet är att stärka forskningen inom området och främja tillgängliggörande och spridning av forskning, för att därmed skapa goda förutsättningar för forskningens medverkan i att möta samhällsutmaningar avseende migration och integration. Syftet med den strategiska forskningsagendan är att utreda och analysera hur det nationella forskningsprogrammet bör utformas. Forskningsagendan kan också användas som ett underlag för mer generella diskussioner om initiativ kopplade till forskning och spridning av forskning rörande migration och integration nationellt och internationellt. I introduktionskapitlet presenterades följande frågeställningar:

- Vilka samhällsutmaningar och kunskapsbehov inom migration och integration finns idag och i framtiden?
- Vilka andra satsningar och aktörer på området finns?
- Hur bör stöd och samordnande aktiviteter utformas för att bäst uppfylla programmets syfte?

5.1.1 Utmaningar och kunskapsbehov

En viktig utgångspunkt för forskningsprogrammets utformning är att beakta den nuvarande utvecklingen och hur migrationen förväntas utvecklas framöver. Invandringen till Sverige beräknas framöver att avta, om än ligga på en hög nivå relativt tidigare år, samtidigt som utvandringen också väntas öka. Detta medför att antalet utrikes födda förväntas att öka från 1,8 miljoner år 2016, till 2,5 miljoner år 2030 och 2,9 miljoner år 2050. Utrikes födda har sedan flera år uppvisat en svagare etablering på arbetsmarknaden än inrikes födda. Den svagare etableringen innefattar inte bara lägre sysselsättningsgrad, utan även lägre inkomstnivåer och lägre hälsostatus.

Med tanke på den förväntade framtida utvecklingen kommer det även fortsatt att finnas ett behov av kunskap om orsaker till migration och migranters flyttmönster. Antalet migranter som flyttar inom Europa är stort och det är fortsatt viktigt att få en ökad förståelse och kunskap om detta. Utvandringen förväntas framöver att öka, vilket visar på ett behov av kunskap av olika aspekter avseende återvändande. En stor fråga för Sverige, Europa och internationellt kommer att vara integration och frågan om hur migranter och mottagarlandet anpassar sig till varandra. Det finns inte bara ett behov av kunskap om migranters situation och etablering i olika former, utan även om hur migrationen påverkar det omgivande samhället, t.ex. avseende kulturella uttryck, utvecklandet av internationella kontakter, utmaningar och möjligheter för välfärdssystemet samt hur främlingsfientligheten utvecklas över tid.

Forskning bör dock inte bara studera den aktuella situationen, utan den behövs även för att öka den allmänna kunskapsnivån, för att ge en bakgrund och historik, att ge perspektiv och referenspunkter. Det behövs både grundforskning och tillämpad forskning. Den mer nyfikenhetsbaserade grundforskningen behövs eftersom den kan leda till banbrytande upptäckter vars nytta många gånger inte kan förutses på förhand. Detta innebär att det finns risker med en detaljerad ”top-down” styrning.

Utifrån de önskemål som har framförts av olika nationella och internationella organisationer, samt av de personer som deltog vid forskningsprogrammets dialogmöte, finns det ett behov av kunskap och forskning inom en mängd olika områden och vetenskapliga discipliner. Flera forskningsteman var återkommande, bl.a. behov av forskning om orsaker till migration, migration till följd av klimatförändringar och miljöpåverkan, migranternas etablering på arbetsmarknaden, migranternas hälsa, orsaker till främlingsfientlighet, samt effekter av policy och regelverk. Flera aktörer har även uttryckt ett behov av fler jämförande studier (t.ex. länderjämförelser), behov av att kombinera kvantitativa och kvalitativa metoder, behov av att utveckla data för bl.a. longitudinella studier, samt behov av att i ökad utsträckning inkludera migranternas perspektiv.

Den Sverigebaserade forskningen om migration och integration kännetecknas av en stor mångfald och variation, avseende bl.a. medverkande vetenskapliga discipliner och metodologiska angreppssätt. Forskningsområdet kännetecknas av att vara tvärvetenskapligt. Det verkar således som att den Sverigebaserade forskningen har goda förutsättningar att möta de forskningsbehov som finns.

5.1.2 Andra satsningar på området

Flera forskningsfinansiärer i Sverige har finansierat forskning om migration och integration, även om få av dessa har haft riktade satsningar. I Europa är det dock flera forskningsfinansiärer som har haft riktade satsningar. Det kommer därför framöver att vara fortsatt viktigt att forskningsprogrammet koordineras med befintliga initiativ och att möjligheter för samarbeten undersöks. Det är i detta arbete viktigt med en fortsatt bevakning av kommande utlysningar och program.

Det finns ett stort antal nationella och internationella aktörer som på ett eller annat sätt arbetar med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat om migration och integration. Vetenskapsrådet arbetar redan på olika sätt med att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat. En viktig fråga är således hur forskningsprogrammet bör komplettera det arbete som redan görs.

Det är viktigt att skapa en förståelse för hur forskning kan bidra till att utveckla policy och praktik, samt att det finns en förståelse för olika mottagares olika möjligheter att ta del av forskning. Insatserna kan t.ex. handla om att underlätta för forskare att på ett adekvat sätt nå specifika målgrupper och för målgrupperna att kommunicera sin kunskap och sina kunskapsbehov till forskare. Idealt är kommunikationen mellan forskare och praktiker en dialog där båda parter öppet delger sin kunskap. Det har vid forskningsprogrammets dialogmöte framförts behov av en tydligare arena för dialog mellan forskare och praktiker.

5.2 Forskningsprogrammets utformning och inriktning

Avseende forskningsprogrammets utformning av vilken forskning som ska finansieras finns två sätt att gå till väga: att använda sig av en ”top-down” eller en ”bottom-up” strategi. Med en ”top-down” strategi fastslås på förhand (med hjälp av t.ex. en programkommitté och referensgrupp(er) vilka frågor eller frågeområden som ska prioriteras och låter sedan det styra kommande utlysningar. Vid en ”bottom-up” strategi anläggs istället en vidare ansats där forskarna själva finner relevanta frågeställningar och frågeområden, vilket innebär att utlysningarna inte närmare fastslår vilka frågeområden som forskningsansökningarna ska hålla sig inom.

Då det finns ett stort forskningsbehov inom flera olika områden är det svårt att peka ut vilka områden som är särskilt angelägna. Det finns också en risk med en

detaljerad "top-down" styrning av forskningens inriktning, då en sådan styrning kan bli missriktad och stänga dörren för viktiga upptäckter. De behov som har identifierats avser dock inte bara olika forskningsteman, utan även att stärka förutsättningarna för forskning. Detta innebär sammantaget att det i dagsläget finns stöd för att åtminstone i programmets inledande skede inrikta programmet mot att stärka förutsättningarna för forskningsområdet i bred bemärkelse och att använda sig av den mer omfattande "bottom-up" strategin i att låta forskarna vara vägledande i att peka ut vilka frågeställningar som behöver studeras. Det är samtidigt viktigt att forskare, praktiker och beslutsfattare möts så att forskningen är informerad om vilka utmaningar och möjligheter som praktiker och beslutsfattare ser, samtidigt som forskningen blir mer spridd och tillgänglig. Forskare, praktiker och beslutsfattare behöver därmed föra en dialog med varandra, inte minst mot bakgrund av den forskning som redan existerar.

Det nationella forskningsprogrammet avser forskning inom alla vetenskapliga discipliner och avseende alla aspekter av migration, migranter och integration. Forskningsprogrammet består av två huvudsakliga insatser: (i) Att stärka forskningen inom området och (ii) att främja tillgängliggörande och spridning av forskningsresultat. Det nationella programmet bör ha följande inriktningar:

- 1) Att stärka forskningsfältet i bred bemärkelse (t.ex. genom att stödja forskningsprojekt, miljöer och forskningsinfrastruktur),
- 2) Att främja internationell samverkan och att synliggöra svensk forskning (t.ex. genom bidrag till internationell postdok, internationella forskningsprojekt och gästforskare), samt
- 3) Att stödja samordning, spridning och tillgängliggörande av forskning (t.ex. genom konferens och seminarieverksamhet som riktas till både forskare och praktiker).

Den första inriktningen syftar till att stärka förutsättningarna för forskning och att stärka forskningsfältet i bred bemärkelse. Detta åstadkoms genom t.ex. projektbidrag, miljöbidrag och bidrag till forskningsinfrastruktur, vilka utgör viktiga förutsättningar för forskning. Denna inriktning innefattar insatser och stöd vilket Vetenskapsrådet har stor erfarenhet av att hantera.

Den andra inriktningen, att främja internationell samverkan och att synliggöra svensk forskning, är också ett led i att stärka förutsättningarna för forskningsfältet i bred bemärkelse. Migration och integration är i stor utsträckning internationell frågor, varför internationell samverkan är av stor betydelse. Denna inriktning innefattar till stor del sådan verksamhet som Vetenskapsrådet har tidigare erfarenhet av (t.ex. bidrag till internationell postdok, gästprofessor osv.), men kan även innefatta aktiviteter och samarbeten som kräver nya arbetssätt och rutiner. Det är i detta arbete viktigt att vara lyhörd och flexibel för nya arbetssätt och idéer.

Den tredje inriktning, att stödja samordning, spridning och tillgängliggörande av forskning, är av stor betydelse för att stärka forskningens medverkan till att lösa samhällsutmaningar. Vetenskapsrådet har betydande erfarenhet av detta område, men det kommer även vara av betydelse att tänka i nya banor och att dra fördel av och samarbeta med aktörer inom området. Möjliga samarbetspartners är till exempel Delmi, Sida och Sveriges kommuner och landsting, vilka alla når olika typer av aktörer som arbetar med migrations- och integrationsfrågor. Denna inriktning ska främja ett samarbete och en dialog där forskare och praktiker utbyter erfarenheter och kunskap. Detta kan åstadkommas på flera sätt, t.ex. genom att i utlysningen ställa krav på samarbete mellan forskare och praktiker eller att forskarna uppmanas att redogöra för hur resultaten ska tillgängliggöras och spridas.

Dessa tre inriktningar bör utgöra forskningsprogrammets fokus under åtminstone det inledande skedet av programmet. Det är dock inte omöjligt att programmet under kommande år också kommer att inriktas på mer preciserade och avgränsade teman eller aktiviteter, t.ex. för att möta specifika samhällsutmaningar. Genom en löpande

uppdatering av forskningsagendan, en återkommande uppföljning och utvärdering (se nästa kapitel), samt en löpande diskussion med de kommittéer och grupper som organiserats i och kring programmet, kommer forskningsprogrammets utformning och inriktning att löpande uppdateras och utvecklas.

Nästa steg i arbetet med det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration är att ta fram ett implementeringsdokument som fastställer vad som ska göras inom ramen för forskningsprogrammet och vid vilka tidpunkter. Hittills har forskningsprogrammet inom migration och integration haft följande forskningsfinansiering och aktiviteter:

Tabell 7: Forskningsfinansiering och aktiviteter år 2017 och 2018

År	Forskningsfinansiering och aktiviteter	Kommentar
2017	Projektbidrag	I och med att uppdraget kom kort före sommaren 2017 och eftersom det rörde sig om medel på under tio miljoner för forskning, bedömde Vetenskapsrådet att en reguljär utlysning inte hanns med. Istället valdes relevanta projekt ut från ordinarie utlysning av projektbidrag. Efter att ansökningarna genomgått sedvanlig kvalitetsbedömningsprocess valde en arbetsgrupp från ämnesrådet för Humaniora och Samhällsvetenskap ut de ansökningar som fått högst betyg samt bedömde vilka som hade störst relevans för området migration och integration, varpå Vetenskapsrådet därefter fattade beslut om att stödja dessa. Fem forskningsprojekt beviljades inom ämnesområdena: Samhällsvetenskap, Utbildningsvetenskap och Medicin och Hälsa.
2017	Dialogmöte	Se avsnitt 3.3
2018	Utllysning av bidrag till forskningsmiljö inom migration och integration	Syftet med bidraget är att skapa synergi och mervärde av samarbete i större grupperingar än i ett vanligt projekt och att skapa långsiktighet. Bidraget söks av en konstellation av flera forskare från olika lärosäten och/eller olika ämnen.
2018	Utllysning av projektbidrag i samarbete med NordForsk	Forskningsfinansierare i Finland, Island, Norge, Sverige (Forte och Vetenskapsrådet) och Storbritannien gick 2017 samman med NordForsk för att tillsammans finansiera en nordisk utlysning inom migration och integration. Vetenskapsrådet anser att en nordisk utlysning är särskilt lämplig eftersom de nordiska länderna i mångt och mycket möter liknande utmaningar inom området migration och integration, men inte alltid valt att hantera dessa utmaningar på samma sätt. Vetenskapsrådet kommer över en fyraårsperiod totalt att bidra med 5 miljoner kr till satsningen. NordForsk gör den första utlysningen inom ramen för satsningen under 2018. Vetenskapsrådet är med och utformar satsningen via dess programkommitté.

Källa: Vetenskapsrådet (2018d, 2018e)

6. Uppföljning och utvärdering

Detta kapitel beskriver angreppssätt för uppföljning och utvärdering av det nationella forskningsprogrammet.

6.1 Inledning

Enligt regeringens uppdragsbeskrivning bör det nationella forskningsprogrammet utvärderas med jämna mellanrum och kontinuerligt följas upp. Regeringen avser att initiera framtida utvärderingar medan uppföljningar ska initieras och genomföras av Vetenskapsrådet. Uppföljningen av det nationella programmet ska redovisas årligen senast den 1 mars till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet 2017a).

En uppföljning syftar till att med hjälp av bland annat indikatorer redovisa vad som har hänt genom att löpande följa upp och mäta vilka aktiviteter som har utförts och vilka prestationer och utfall som har uppkommit. Syftet med en uppföljning är att sakligt ge en samlad och översiktlig bild över programmets utveckling och utfall. En uppföljning utförs således löpande och ger enbart en indikation om programmets utveckling och om det är på väg att nå sina mål (se t.ex. Sandberg och Faugert 2012).

En utvärdering har till uppgift att utreda och värdera t.ex. programmets aktiviteter, prestationer och effekter. En utvärdering är i många fall något som utförs halvvägs in i programmet (s.k. halvvägsutvärdering) och en tid efter att programmet har slutförts (s.k. ex-post utvärdering, se t.ex. EU-kommissionen 2011). En uppföljning utförs löpande, medan en utvärdering vanligtvis utförs vid vissa särskilda tidpunkter och har till uppgift att värdera. Den information som samlas in inom ramen för uppföljningen kan dock vara ett viktigt underlag till utvärderingen. Det är viktigt att på ett tidigt stadium säkerställa att det är möjligt att utvärdera programmet. Detta kan t.ex. innebära att se till att mottagarna av stödet kan identifieras, samt att det finns en beskrivning av programmets genomförande.

6.2 Inriktning och angreppssätt för uppföljning

För att ett forskningsprogram ska kunna följas upp på lämpligt sätt underlättar det att redan i programmets tidiga skeden beskriva och redogöra för programmets mål samt dess programteori, dvs. hur programmet ska nå sina mål. En beskrivning av programmets mål och dess programteori presenterades i kapitel 2. Med hjälp av programmets mål och programteori kan uppföljningen av forskningsprogrammet genomföras i enlighet med Tabell 8.

Tabell 8 innehåller tre kolumner, varav den första visar vilken del av programteorin som avses. Programteorin innefattar fyra delar: (i) att initiera ny forskning, (ii) att ny forskning adderas till befintlig forskning, (iii) att forskning tillgängliggörs och sprids, samt (iv) att forskning används (se avsnitt 2.6). I och med att programmets syfte är att ”stärka forskningen inom området och främja tillgängliggörande och spridning av forskning, för att därmed skapa goda förutsättningar för forskningens medverkan till att möta samhällsutmaningar

avseende migration och integration” innefattar uppföljningen inte att mäta forskningens eventuella effekter på migration och/eller integration.

Som redogjordes för i kapitel 2 bör programteorins olika delar inte nödvändigtvis beaktas i kronologisk ordning eller ses som en linjär process, utan indelningen är enbart ett sätt att dela upp verksamhetslogikens olika beståndsdelar. Uppföljningen av programmet bör dock utformas för att följa upp samtliga beståndsdelar.

Den andra kolumnen i Tabell 8 visar vilket av programmets mål som avses. (Där siffran inom parentes hänvisar till målets numrering i avsnitt 2.5.) Den tredje kolumnen i tabellen beskriver hur redovisning och uppföljning av programmet kommer att utföras. Redovisningen består av dels en beskrivning av programmets genomförande, och dels en uppföljning med hjälp av indikatorer. Indikatorerna mäter antingen att en aktivitet har utförts, eller att ett resultat har uppnåtts. Indikatorerna avses främst att följas upp genom rapportering av dem som finansieras av programmet.

Den första raden i Tabell 8 avser delmål 6 t.o.m. 8. Dessa delmål har i stor utsträckning att göra med hur programmet har utformats och genomförts. Dessa delmål hänförs därför till (i) och (iii) av programteorin och uppföljningen består av att beskriva hur programmet har utformats och genomförts.

Mål 5 att bidra till jämställdhet avser dels mäns och kvinnors lika rätt och möjlighet att ta del av forskningsprogrammets insatser, men även att forskningen där så är motiverat avser frågor om kön och jämställdhet. Målet följs upp genom att beskriva programmets genomförande, och genom en indikator som visar huruvida könsfördelningen av beviljade bidrag överensstämmer med könsfördelningen hos de sökande.

Tabell 8: Redovisning och uppföljning av det nationella programmet för migration och integration

Del av programteori	Mål	Redovisning och uppföljning (beskrivning/indikator)
(i) och (iii) Programmets utformning, med särskilt fokus på att initiera forskning samt att tillgängliggöra och sprida forskningsresultat	<ul style="list-style-type: none"> • Att programmet är väl koordinerat med andra satsningar nationellt och internationellt, och att det skapas synergier (6) • Att programmet anpassas och utformas till de olika forskningsområdenas förutsättningar och bedrivs i flexibla former (7) • Att programmet skapar förutsättningar för tvärvetenskaplig och tvärssektoriell samverkan (8) 	Beskrivning av programmets utformning och genomförande, t.ex. eventuella gemensamma satsningar med andra forskningsfinansiärer
(i) Initiera ny forskning	<ul style="list-style-type: none"> • Att bidra till jämställdhet (5) 	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrivning: Redogörelse av programmets utförande och av urvalsprocess för finansierade projekt • Indikator: Könsfördelning beviljandegrad (antal beviljade ansökningar i relation till antal ansökningar, och andel beviljade medel för män och kvinnor.).

Del av programteori	Mål	Redovisning och uppföljning (beskrivning/indikator)
(i) Initiera ny forskning	<ul style="list-style-type: none"> • Att bidra till högkvalitativ forskning och kunskapsuppbyggnad (1) 	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrivning: Redogörelse av urvalsprocess • Indikatorer: Antal finansierade projekt och beviljandegrad (söktryck)
(ii) Ny forskning adderas till befintlig forskning	<ul style="list-style-type: none"> • Att bidra till högkvalitativ forskning och kunskapsuppbyggnad (1) 	<ul style="list-style-type: none"> • Indikatorer: (a) Publicering i working paper serie eller liknande, (b) Vetenskaplig publicering i tidskrift eller liknande (peer reviewed), (c) Populärvetenskaplig publicering eller motsvarande
(i) Initiera ny forskning, och (iii) Tillgängliggöra och sprida forskningsresultat	<ul style="list-style-type: none"> • Att bidra till en utvecklad dialog mellan forskare, praktiker och beslutsfattare (4) 	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrivning: Aktivitet riktad mot att främja dialog mellan forskare, praktiker och beslutsfattare.
(iii) Tillgängliggöra och sprida forskningsresultat	<ul style="list-style-type: none"> • Att bidra till en stark anknytning mellan forskning och den högre utbildningen (3) 	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrivning: Aktivitet inriktad mot att skapa anknytning mellan forskning och den högre utbildningen • Indikatorer: antal aktiviteter (t.ex. workshop), aktivitetens utfall (t.ex. antal deltagare)
(iii) Tillgängliggöra och sprida forskningsresultat	<ul style="list-style-type: none"> • Att bidra till evidensbaserad politik och förvaltning (2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrivning: Aktivitet inriktad mot att bidra till evidensbaserad politik och förvaltning • Indikatorer: antal aktiviteter (t.ex. workshop), aktivitetens utfall (t.ex. antal deltagare)
(iv) Forskning används	<ul style="list-style-type: none"> • Att bidra till evidensbaserad politik och förvaltning (2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Indikator: Forskningen citeras i myndighetsrapporter, statliga utredningar osv.

Källa: Egen bearbetning. Målen hänvisar till de mål som redovisas i avsnitt 2.5.

Mål 1, att bidra till högkvalitativ forskning och kunskapsuppbyggnad, kan följas upp med indikatorer dels för de aktiviteter som har utförts (t.ex. antal finansierade projekt) och dels vad aktiviteten har gett för resultat (t.ex. antal publiceringar). En publicering i en vetenskaplig tidskrift, monografi eller liknande, är ett mått på produktivitet. En vetenskaplig publicering kan även innebära att forskningen har genomgått en granskning av andra forskare (s.k. peer reviewed), vilket är en indikation på kvalitet. En publicering innebär även att forskningen har fått en vidare spridning. Utöver dessa indikatorer är det också viktigt att beskriva och följa upp urvalsprocessen av vilka forskningsprojekt som har beviljats medel, för att säkerställa att forskningsprogrammet premierar forskning av hög kvalitet.

Mål 2 och 3, att bidra till en evidensbaserad politik och förvaltning, samt att bidra till en anknytning mellan forskning och den högre utbildningen, kan följas upp med indikatorer och/eller beskrivning av utförda aktiviteter för att tillgängliggöra och sprida forskning till dessa grupper, t.ex. populärvetenskapliga publikationer,

debattartiklar, konferenser, seminarier och kurser. Indikatorn kan mäta antal utförda aktiviteter, men även antal deltagande på t.ex. konferenser eller kurser, eller vilka organisationer som deltog på aktiviteten.

Mål 2, att bidra till evidensbaserad politik och förvaltning, skulle även kunna följas upp genom att mäta till vilken grad forskning om migration och integration citeras i myndighetsrapporter, statliga utredningar m.m. Indikatorn skulle därmed mäta antal citeringar av forskning som har genererats av forskningsprogrammet (för exempel se Vetenskapsrådet 2012). Ett annat alternativ är att mäta citeringar av forskning i myndighetsrapporter och liknande publikationer. En svaghet med en sådan indikator är dock att det inte går att härleda förändringen i antalet citeringar till just forskningsprogrammet. En styrka är å andra sidan att den ger en bild av om svensk migrations- och integrationsforskning används i myndighetsrapporter och statliga utredningar och dylikt.

6.3 Inriktning och angreppssätt för utvärdering

Utvärderingen av forskningsprogrammet syftar till att utveckla programmet och till att underlätta utformningen av eventuella andra framtida program som syftar till att möta samhällsutmaningar. Utvärdering av programmet bör fokusera på följande områden:

- 1) Insatser för att främja ny forskning av hög kvalitet
- 2) Insatser för att tillgängliggöra, sprida och främja användandet av forskningsresultat i relevanta delar av politik och förvaltning, samt i högre utbildning
- 3) Programmets utformning och koordinering med andra insatser

Det första området handlar om att utvärdera den vetenskapliga kvaliteten av den forskning som har finansierats. Insatser för främjande av ny forskning bör utvärderas med avseende på om ny forskning har skapats och om kvaliteten av forskningen är god. Utvärdering av forskningens kvalitet bör utföras med hjälp av bibliometri kombinerat med en kvalitativ bedömning gjord av en expertpanel, t.ex. i likhet med Vetenskapsrådets utvärdering av ALF avtalet, ALF Panel 1 (Vetenskapsrådet 2018a).

Att utvärdera insatser som syftar till att tillgängliggöra, sprida och främja användningen av forskningsresultat bör inriktas mot att kunskapen har nått fram till berörda målgrupper, att dialog har skapats, och att målgruppen har använt sig av kunskapen. För att detta område ska vara möjligt att utvärdera är det viktigt att dokumentera de specifika insatser som görs för att tillgängliggöra och sprida (om sådana insatser utförs), samt att mottagarna av forskningsmedlen åläggs att dokumentera hur de har arbetat för att sprida kunskap till relevanta intressenter. När utvärderingen genomförs kommer det vara viktigt att ge de finansierade forskarna möjlighet att beskriva hur forskningsmiljön har utvecklats, hur de har arbetat med sin samverkans- och kommunikationsstrategi, hur de har arbetat med att samverka och kommunicera resultat utanför akademien, och på vilket sätt de har jobbat för att åstadkomma genomslag i t.ex. politik och förvaltning. En sådan utvärdering kan utföras med en välavvägd kombination av t.ex. enkäter, intervjuer och hearings. En liknande ansats har tillämpats bl.a. i Vetenskapsrådets utvärdering av ALF avtalet, ALF Panel 2 (Vetenskapsrådet 2018a). Det kan också vara viktigt att med en lämplig kombination av datainsamlingsmetoder fånga olika relevanta intressenters berättelser om hur de påverkats av forskning och miljöer som finansierats av forskningsprogrammet.

Det tredje området avser utformningen av programmet dvs. om programmet har haft en ändamålsenlig avvägning och koordinering mellan 1) och 2) ovan, samt om programmet på ett effektivt sätt har kunnat dra nytta av andra satsningar och initiativ på området. En viktig fråga i detta sammanhang är om de identifierade

kunskapsbehoven i forskningen finns inom de områden där politik och förvaltning efterfrågar kunskap, dvs. om det är forskning som saknas eller om det finns relevant forskning som av olika skäl inte tas tillvara inom politik och förvaltning. I det senare fallet blir en viktig följdfråga varför befintlig kunskap inte tas bättre tillvara. Det bör även värderas om den forskning som har finansierats är av hög relevans för området migration och integration.

Ett möjligt förfarande är att införa en halvtidsutvärdering efter fem år, och en ex-post utvärdering när det nationella forskningsprogrammet är avslutat. Båda utvärderingarna bör fokusera på samtliga tre områden ovan. Halvtidsutvärderingen bör syfta till att skapa ett lärande för den fortsatta utformningen av det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration, men även för utformning och genomförande av andra nationella forskningsprogram. Resultatet av halvtidsutvärderingen bör tas tillvara i en uppdatering av den strategiska forskningsagendan. Ex-post utvärderingen bör syfta till att skapa ett lärande inför utformning och genomförande av nationella forskningsprogram i framtiden. Detta angreppssätt, med en halvtids- och en ex post utvärdering samt syftet med dessa, har stora likheter till den struktur som finns för utvärdering av Horisont 2020 (EU-kommissionen 2011).

Referenser

ALLEA, HERA, ELI, ESA, EuroScience, GYA, Net4Society, NORFACE och YAE (2017). Living together: missions for shaping the future. An agenda for the next European Research and Innovation Framework Programme from the Humanities and Social Sciences. December 2017.

Andersson, R., Franzen, M., Hedman, L. och Lundberg, H. (2017). Segregation – vad menas och hur mäts den? (Rapport 2017:9). Stockholm. Forte.

Arbetsmiljöverket (2012). Kunskapsöversikt: Migration, arbetsmiljö och hälsa. Rapport 2012:4.

Betänkande 2016/17:UbU12. Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft.

Delmi (2017a). <http://www.delmi.se/om-delmi> hämtad 2017-11-21.

Delmi (2017b). <http://www.delmi.se/publikationer-seminarier#!nyheter/seminarier/flyktingkrisen--en-regional-och-global-utmaning> hämtad 2017-11-27.

Delmi (2017c). <http://www.delmi.se/kunskapsbank> hämtad 2017-12-22.

Delmi (2017d). Integration och tillit – långsiktiga konsekvenser av den stora invandringen till Norge. Policy Brief 2017:4.

Delmi (2017e). Program och strategi 2017–2020.

Direktiv. 2013:102. Delegationen för migrationsstudier.

Energimyndigheten, Formas, Forte, Rymdstyrelsen, Vetenskapsrådet och Vinnova (2015). Analys och förslag till regeringens forsknings- och innovationsproposition. Redovisning av regeringsuppdrag (U2015/1362/F) – gemensam analys från Energimyndigheten, Formas, Forte, Rymdstyrelsen, Vetenskapsrådet och Vinnova.

ESV (2016). Vägledning verksamhetslogik. ESV 2016:31.

EU-kommissionen (2011). Commission Staff Working paper – Impact Assessment Accompanying the Communication from the Commission ‘Horizon 2020 – The Framework Programme for Research and Innovation’. Brussels 30.11.2011. SEC(2011) 1427 final.

EU-kommissionen (2015). Strengthening Evidence Based Policy Making through Scientific Advice – Reviewing existing practice and setting up a European Scientific Advice Mechanism. May 2015.

EU-kommissionen (2016). Understanding and Tackling the Migration Challenge – The Role of Research. International Conference 4–5 February 2016, Brussels. Conference Report.

EU-kommissionen (2017a). <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020> hämtad 2017-11-27.

EU-kommissionen (2017b). Horizon 2020 – Work Programme 2018–2020. I. General Introduction. (European Commission Decision C (2017) 7124 of 27 October 2017.)

EU-kommissionen (2017c). Horizon 2020 – Work Programme 2018-2020. 13. Europe in a changing world – Inclusive, innovative and reflective societies. (European Commission Decision C (2017) 7124 of 27 October 2017.)

EU-kommissionen (2017d). http://ec.europa.eu/research/era/what-joint-programming_en.html hämtad 2017-12-22.

EU-kommissionen (2018). Annexes to the proposal for a decision of the European Parliament and of the council on establishing the specific programme implementing Horizon Europe – the Framework Programme for Research and Innovation. Brussels, 7.6.2018, COM(2018) 436 final.

Flood, L. och Ruist, J. (2015). Migration, en åldrande befolkning och offentliga finanser. Bilaga 6 till Långtidsutredningen 2015, SOU 2015:95.

FN (2015). Population facts: Integrating migration into the 2030 Agenda for Sustainable Development. No. 2015/5. December 2015. United Nations Department of Economic and Social Affairs.

FN (2016). International Migration Report 2015. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. ST/ESA/SER.A/384, September 2016.

FN (2018a) <https://refugeemigrants.un.org/definitions>, hämtad 2018-05-09.

FN (2018b). <http://www.globalamalen.se/> hämtad 2018-06-29.

Formas (2017). <http://www.formas.se/sv/Internationellt/Forskningsprogram/> hämtad 2017-11-16.

Forslund, A. och Åslund, O. (2016). Underlagsrapport från analysgruppen Arbetet i framtiden. Uppdrag: Framtid. 8 februari 2016.

Forte (2017a). <https://forte.se/om-forte/sarskilda-satsningar/nationella-forskningsprogram/> hämtad 2017-10-30.

Forte (2017b) <https://forte.se/om-forte/> hämtad 2017-11-27.

Forte (2017c) <https://forte.se/om-forte/vart-uppdrag/forskningsomraden/samordningsomraden/> hämtad 2017-11-27.

Forte (2018). <https://forte.se/utlysning/programbidrag-2016/> hämtad 2018-02-21.

Förordning (2007:996) med instruktion för Migrationsverket.

Förordning (2009:975) med instruktion för Vetenskapsrådet.

Gluckman, P. D. (2016). Science Advice to Governments. An Emerging Dimension of Science Diplomacy. Science & Diplomacy June 2016.

GPS ad-hoc Task Force MMI (2017). Towards a proposal for a new JPI on Migrants, Migrations and Integration. March 2017.

Hedberg, C. och Malmberg, B. (2008). Den stora utmaningen: Internationell migration i en globaliserad värld. Underlagsrapport nr 18 till Globaliseringsrådet.

HERA (2018a). <http://heranet.info/hera-network-funders-humanities-the-european-research-area> hämtad 2018-02-02.

HERA (2018b). <http://heranet.info/hera-jrp-iv-public-spaces-culture-and-integration-europe> hämtad 2018-02-21.

IFAU (2017). Flyktning- och anhöriginvandrares etablering på den svenska arbetsmarknaden. Rapport 2017:14.

IFAU (2018a) <https://www.ifau.se/sv/Om-IFAU/> hämtad 2018-02-21.

IFAU (2018b). <https://www.ifau.se/sv/Forskning/> hämtad 2018-04-17.

IOM (2011). *Glossary on Migration*. 2nd Edition. International Migration Law, No 25.

IOM (2018). World Migration Report 2017.

Koser, K. (2007). *International Migration. A very short introduction*. Oxford och New York: Oxford University Press.

Kungliga vetenskapsakademien (2012). Den oväntade nyttan.

Malmberg, B., Wimark, T., Turunen, J. och Axelsson, L. (2016). Invandringens effekter på Sveriges ekonomiska utveckling. (Delmi rapport 2016:8). Stockholm: Elanders Sverige AB.

Migrationsverket (2017a). "Asylsökande till Sverige 1984–1999.xlsx" och "Asylsökande till Sverige 2000–2016.xlsx" hämtad från <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Oversikter-och-statistik-fran-tidigare-ar.html> 2017-11-13.

Migrationsverket (2017b). "Beviljade uppehållstillstånd 1980–2016.xlsx" hämtad från <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Oversikter-och-statistik-fran-tidigare-ar.html> 2017-11-13.

Migrationsverket (2017c). Verksamhets- och utgiftsprognos: Oktober 2017. sid 35.

Migrationsverket (2017d). <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Fakta-om-uppehallstillstand.html> hämtad 2017-12-19.

NordForsk (2017). Nordic migration and integration research: overview and future prospects. Policy paper 3/2017.

NordForsk (2018). <https://www.nordforsk.org/en/about-nordforsk/organisation> hämtad 2018-01-12.

NORFACE (2017). Presenting NORFACE – Migration in Europe: Social, economic, cultural and policy dynamics.

NORFACE (2018). <https://www.norface.net/about/> hämtad 2018-02-02

OECD (2015a). Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris.

OECD (2015b). "Scientific Advice for Policy Making: The Role and Responsibility of Expert Bodies and Individual Scientists", OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 21, OECD Publishing, Paris.
<http://dx.doi.org/10.1787/5js3311jcpwb-en>

OECD (2017). International Migration Outlook 2017, OECD Publishing, Paris.
http://dx.doi.org/10.1787/migr_outlook-2017-en

Proposition 2016/17:50. Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft.

Regeringen (2018). <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-for-hallbar-utveckling/> hämtad 2018-02-01.

Riksbankens Jubileumsfond (2018). <https://www.rj.se/Var-forskning/samhallets-kunskapsforsorjning/> hämtad 2018-02-02.

Rskr 2016/17:208. (Riksdagsskrivelse).

Sandahl, R. och Pettersson, G. J. (2016). Kausalitet i filosofi, politik och utvärdering. Lund: Studentlitteratur.

Sandberg, B och Faugert, S. (2012). Perspektiv på utvärdering. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.

SCB (2016). Integration – utrikes föddas etablering i arbets- och samhällslivet. Integration rapport 9.

SCB (2017a). Statistikdatabasen: Arbetskraftsundersökningen (AKU), uppdaterad 2017-01-26.

SCB (2017b). Figur In- och utvandrare 1960-2016 och prognos 2017–2020.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningsframskrivningar/befolkningsframskrivningar/pong/tabell-och-diagram/sveriges-framtida-befolkning-20162060/in-och-utvandrare-och-prognos/> hämtad 2017-11-16.

SCB (2017c). Sveriges framtida befolkning 2017–2060. Statistiska meddelanden BE 18 SM 1701.

SCB och UKÄ (2016). Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011. Uppdaterad augusti 2016.

Sida (2018). <https://www.sida.se/Svenska/aktuellt-och-press/Medieservice-och-presskontakt/Pressinbjudan/2017/migration-och-utveckling/> hämtad 2018-02-21

SKL (2017). SKL:s agenda för integration. Om asylmottagande och nyanländas etablering.

SweCRIS (2018). <https://www.swecris.se/om-swecris/#vaxer> hämtad 2018-04-17.

Strömbäck, J., Andersson, F. och Nedlund, E. (2017). Invandring i medierna – Hur rapporterade svenska tidningar åren 2010–2015? (Rapport 2017:6). Stockholm. Delegationen för migrationsstudier.

Tyrberg, M. och Dahlström, C. (2017). De invandringskritiska partiernas politiska inflytande i Europa. En kunskapsöversikt. (Rapport 2017:1). Stockholm. Delegationen för migrationsstudier.

UNESCO (2015). UNESCO SCIENCE REPORT: Towards 2030.

Utbildningsdepartementet (2017a). Uppdrag att inrätta nationella forskningsprogram. Regeringsbeslut U2017/02404/F, 2017-05-18.

Utbildningsdepartementet (2017b). Uppdrag att inrätta nationella forskningsprogram inom antibiotikaresistens samt inom migration och integration. Regeringsbeslut U2017/02405/F, 2017-05-18.

Vetenskapsrådet (2012). Att utvärdera effekter av ett grundforskningsprogram – en pilotstudie. Vetenskapsrådets lilla rapportserie 2012:7.

Vetenskapsrådet (2017). Vetenskapsrådets strategi för kommunikation om forskning. Dnr. 1.2.4-2017-612. 2017-03-13.

Vetenskapsrådet (2018a). Utvärdering av den kliniska forskningens kvalitet vid de landsting som omfattas av ALF-avtalet.

Vetenskapsrådet (2018b).

<https://www.vr.se/nyheterpress/kalendarium/konferenserochseminarier/konferenserochseminarier/offentligasamtalforskaremoterpraktiker.5.7acba52e154a3d93cf53141c.html> hämtad 2018-02-02.

Vetenskapsrådet (2018c).

<https://www.vr.se/forskningsfinansiering/sokabidrag/forutsattningarforansokningarochbidrag/openaccess.4.1d4cbbbb11a00d342b0800021800.html> hämtad 2018-04-27

Vetenskapsrådet (2018d). Beslut om redovisning av arbete med nationellt forskningsprogram inom migration och integration 2017. Dnr. 5.2-2018-84.

Vetenskapsrådet (2018e).

<https://www.vr.se/forskningsfinansiering/sokabidrag/vetenskapsradetsutlysningar/stangdautlysningar/bidragtillforskningsmiljominigrationochintegration.5.753cc09616008e1195e77c4e.html> hämtad 2018-05-02.

Vetenskapsrådet (2018f). <https://www.vr.se/utlysningar-och-beslut/bedomning-av-ansokningar/sa-bedoms-ansokningarna.html> hämtad 2018-06-29

Vetenskapsrådet (2018g). Humaniora och samhällsvetenskap 2018.

https://www.vr.se/download/18.514d156f1639984ae075e261/1529480539316/Beredningshandbok_HS_2018_SV.pdf

Vinnova (2017a). <https://www.vinnova.se/m/horisont-2020/> hämtad 2017-11-27.

Vinnova (2017b). <https://www.vinnova.se/m/horisont-2020/soka-finansiering/andra-program/vetenskap-med-och-for-samhallet/> hämtad 2017-11-26.

Zetterqvist Nelson, K. och Hagström, M. (2016). Nyanlända barn och den svenska mottagningsstrukturen (Rapport 2016). Stockholm. Forte.

Bilaga 1: Beaktande av remissvar

Forskare, praktiker och beslutsfattare har givits möjlighet att ge synpunkter på ett utkast på forskningsagendan genom ett remissförfarande. Den här bilagan ger en kort beskrivning av hur remissförfarandet har gått till och hur remissvaren har beaktats.

Process för remissförfarande

Forskningsagendan skickades ut på remiss den 16 maj 2018. Utskicket bestod av ett utkast på forskningsagenda (daterad 2018-05-16) och en enkät innehållande fyra frågor om forskningsagendan, och fyra frågor om respondenten.⁴ Sista dag att skicka in svar var den 11 juni 2018 (dvs. enkäten var öppen tre och en halv vecka).

Enkäten och utkastet på forskningsagenda skickades till cirka 70 personer och organisationer bestående av forskare, praktiker och beslutsfattare. Forskningsagendan skickades även till ämnesrådet för Humaniora och Samhällsvetenskap. Svar inkom från 35 respondenter. Svar inkom både från enskilda forskare, från personer verksamma vid regeringskansliet, vid myndigheter, samt personer som är verksamma i organisationer och i det civila samhället. Alla synpunkter har beaktats och har i flera fall resulterat i förtydliganden och/eller kompletteringar i forskningsagendan. En del av synpunkterna var av sådan natur att vi har valt att bemöta dem i den här bilagan.

Inkomna remissvar

Flera remissvar var överlag positiva till forskningsagendans utformning och innehåll, samtidigt som remissvaren främst gav förslag på förbättringar och kompletteringar. Synpunkterna kunde som oftast klassificeras som att tillhöra en av följande kategorier: (i) synpunkter på agendans utformning (t.ex. längd på kapitel), (ii) forskningsområden som saknas, (iii) aktörer som saknas, (iv) forskningsagendans inriktning (t.ex. slutsatser), eller (v) förtydliganden (t.ex. om begreppet och definitioner).

Den vanligast förekommande synpunkten var att forskningsagendan behöver kompletteras avseende ett specifikt forskningsområde eller en specifik frågeställning. Det är i detta sammanhang viktigt att gå tillbaka till regeringens uppdragsbeskrivning som säger att forskningsprogrammet ska "...belysa alla aspekter av migration och integration" (Utbildningsdepartementet 2017b, sid 1). Det

---

⁴ Enkätens frågor var: (1) Namn. (2) Befattning. (3) Huvudsaklig arbetsplats. (4) Relation till migration och integration. (5) Innehåll och utformning – Vilka är dina övergripande synpunkter på forskningsagendans innehåll och utformning? (6) Felaktigheter och behov av förtydliganden – Finns det något i forskningsagendan som du anser är felaktigt eller i behov av att förtydligas? Om ja, vänligen ange vad. (7) Identifiering av forskningssatsningar inom migration och integration – Ett mål med forskningsagendan är att identifiera relevanta forskningssatsningar hos de olika forskningsfinansiärerna. Anser du att någon viktig forskningsfinansiering eller forskningssatsning på migrations- eller integrationsområdet saknas i forskningsagendan? Om ja, vänligen ange vilken eller vilka. (8) Forskningsagendans slutsatser – Hur ser du på forskningsagendans slutsatser? Kan någon föreslagen aktivitet eller satsning till exempel ge oönskade konsekvenser?

nationella forskningsprogrammet avser därför *alla aspekter* av migration och integration. Forskningsområdet har därför inte heller närmare avgränsats, förutom i ett avseende, dvs. att programmet avser internationell migration. Intern migration kan också beaktas i de fall då den interna migrationen resulterar i eller föregås av internationell migration (se avsnitt 2.3).

Forskningsagendan innehåller ett kapitel om utmaningar och kunskapsbehov (kapitel 3) och en forskningsöversikt (Bilaga 3). Det finns i dessa avsnitt forskningsområden eller frågeställningar som inte ges lika mycket utrymme som andra områden, eller som t.o.m. saknas. Eftersom forskningsområdet migration och integration omfattar många olika aspekter och vetenskapliga discipliner är det svårt att uttömmande beskriva det. Kapitel 3 och forskningsöversikten har därför inte haft som syfte att vara uttömmande, varför vissa områden har fått mindre utrymme än andra. Det inkom i remissen t.ex. flera synpunkter om att forskning om hälsa och om regelverk borde få mer utrymme. Dessa båda områden är väldigt viktiga, och nämns på flera ställen i framställningen, om än kortfattat. De pekas även ut i slutsatserna som forskningsteman som flera olika aktörer har uttryckt att det finns ett forskningsbehov inom. Det har dock inte funnits utrymme för en längre beskrivning av forskning hälsa och regelverk i forskningsagendan. Det ska dock återigen understrykas att forskning inom alla aspekter av migration och integration välkomnas inom ramen för forskningsprogrammet.

En annan vanligt förekommande synpunkt i remissen var att uppmärksamma aktörer som arbetar med att tillgängliggöra och sprida kunskap om migration och integration, men som inte har blivit omnämnda i forskningsagendan eller i Tabell 6. Alla inkomna förslag på aktörer har inkluderats i Tabell 6. Det bör dock återigen poängteras att tabellen inte avser att utgöra en uttömmande kartläggning av aktörer, utan syftar enbart till att ge en övergripande orientering och att skapa en uppfattning av omfattningen av aktörer.

Bilaga 2: Vetenskapsrådets bidragsformer

Tabell 9: Vetenskapsrådets stöd- och bidragsformer – stöd till en eller flera forskare

Stödform	Stödformens syfte	Bidragsform och syfte
Projektstöd	Stöd till en eller flera forskare för att genomföra ett specificerat forskningsprojekt i linje med de intentioner som beskrivs i ansökan.	<p><u>Projektbidrag</u>: Syftet är att ge forskare en frihet att själva formulera forskningsidé, metod och utförande, samt att lösa en definierad forskningsuppgift inom en begränsad tid. Premierar forskning av högsta vetenskapliga kvalitet i nationell konkurrens. Finansierar alla typer av kostnader relaterade till projektet. Leds av en forskare som är projektledaren.</p> <p><u>Proof-Of-Concept</u>: Syftet är att ge (tidigare) innehavare av forskningsbidrag från VR möjlighet att förädla sina forskningsresultat och genomföra aktiviteter som förbereder för innovation eller kommersialisering</p>
Karriärstöd	Stöd till enskild forskare i syfte att stärka dennes möjligheter till akademisk karriär. Bidrag inom karriärstöd fokuserar på forskaren som individ inom olika faser av karriären.	<p><u>Internationell postdok</u>: Syftet är att ge nydisputerade forskare (0-2 år efter disputation) möjlighet att utöka sitt nätverk och sin kompetens genom att arbeta utomlands under trygga anställningsformer. Minst 2/3 av tiden ska vara utomlands.</p> <p><u>Etableringsbidrag</u>: Syftet är att ge juniora forskare (2-7 år efter disputation) en möjlighet att etablera sig som självständiga forskare.</p> <p><u>Konsolideringsbidrag</u>: Syftet är att ge de mest framstående yngre forskarna (7-12 år efter disputation) möjlighet att konsolidera sin forskningssatsning och att vidga och bredda sin verksamhet.</p> <p><u>Bidrag till forskningstid</u>: Syftet är att ge personer inom en viss yrkesgrupp möjlighet att bedriva relevant forskning och etablera sig som självständiga forskare parallellt med att de utvecklar sin yrkeskompetens.</p> <p><u>Bidrag till anställning som forskare på halvtid i klinisk miljö</u>: Syftet med bidragsformen är att ge kliniskt verksamma personer möjligheten att bedriva forskning på halvtid parallellt med att de utvecklar sin kliniska kompetens.</p>

Källa: Vetenskapsrådet

Tabell 10 Vetenskapsrådets bidragsformer – miljö- och samverkansbidrag

Stödform	Stödformens syfte	Bidragsform och syfte
Miljö- och samverkans stöd	Miljö och samverkansstöden syftar till att stödja ett forskningsmål eller forskningsområde på lång sikt. Stöd till verksamhet inom excellenta forskningsmiljöer, nätverk och forskarskolor, eller för att bygga upp sådan verksamhet.	<p><u>Bidrag till forskningsmiljö:</u> Syftet är att skapa ett mervärde av samarbete i en större gruppering än ett vanligt projekt, och söks av en konstellation av flera forskare som arbetar mot ett gemensamt forskningsmål på lång sikt. Samverkan kan antingen vara motiverad av forskning knuten till en nationell eller internationell infrastruktur, ett samarbete mellan forskare på olika universitet, eller en tvärvetenskaplig inriktning. Bidraget är generellt större än de som lämnas till enskilda projekt.</p> <p><u>Forskarskolor:</u> Forskarskolor syftar till att bygga upp ett nytt område, stärka kompetensen inom ett specifikt område eller öka samverkan nationellt och internationellt genom att bidra till forskarutbildningsaktiviteter. Kostnader som kan sökas inom bidragsformen är kostnader relaterade till forskarutbildningen som nya kurser, samordning etc. Doktorandlöner ingår normalt inte. Forskarskolor kan exempelvis kopplas till ett Bidrag till forskningsmiljö.</p> <p><u>Rådsprofessor:</u> Syftet är att bygga upp en större miljö, med sammanhållen finansiering, kring en ledande forskare.</p> <p><u>Gästforskare:</u> Gästforskare syftar till att ge universiteten möjlighet att utveckla ett område genom att rekrytera en internationellt framstående forskare under en kortare period.</p> <p><u>Nätverksbidrag:</u> Nätverksbidrag syftar till att ge forskare möjlighet att skapa eller utveckla nätverk kring ett forskningsområde under en begränsad tid.</p> <p><u>Konferensbidrag:</u> Syftet med bidraget är att främja forskningssamarbete och erfarenhetsutbyte. Konferensbidrag utlyses normalt med inriktning mot internationalisering och är då ett sätt att ge forskare verksamma i Sverige möjlighet att anordna en konferens med internationellt erkända föredragshållare.</p> <p><u>Exploratory workshops:</u> Syftet med bidraget är att stödja utveckling av nya forskningsområden, forskningsprogram eller samarbeten. Bidraget kan användas för att undersöka möjligheten till att skapa nya forskningsområden eller för att undersöka gemensamma områden i samband med bilaterala avtal.</p>

Källa: Vetenskapsrådet

Tabell 11 Vetenskapsrådets bidragsformer – stöd till forskningens infrasstruktur

Stödform	Stödformens syfte	Bidragsform och syfte
Infrastrukturstöd	Syftet med infrastrukturstöd är att stödja samordning, utveckling, konstruktion och drift av forskningsinfrastruktur av nationellt intresse, inklusive svensk medverkan internationell forskningsinfrastruktur av nationellt intresse. Stöd till nationell och internationell forskningsinfrastruktur. Kan relatera till uppbyggnad, drift och avveckling av infrastruktur.	<u>Forskningsinfrastruktur</u> : Syftet är att stödja samordning, utveckling, konstruktion och drift av forskningsinfrastruktur av nationellt intresse, inklusive svensk medverkan internationell forskningsinfrastruktur av nationellt intresse
Verksamhetsstöd	Syftet med verksamhetsstöd är att bidra till forskningens övriga nödvändiga stödjande strukturer och mekanismer på nationell eller internationell nivå.	<u>Driftsbidrag till forskningssamordning och institut</u> : Syftet är att möjliggöra nationell samordning inom ett visst område eller att bidra till en (internationellt ledande) forskningsmiljö med fokus på programverksamhet. <u>Tidskriftsbidrag</u> : Syftet är att stödja utvecklingen av högkvalitativa open access tidskrifter med bas i Sverige.

Källa: Vetenskapsrådet

Bilaga 3: Migration och integration – en forskningsöversikt

Amanda Nielsen och Per Strömblad⁵

Inledning

I denna bilaga redovisas och diskuteras den forskningsöversikt som gjorts inom ramen för den strategiska forskningsagendan. I framställningen som följer försöker vi teckna en bild av samtida migrations- och integrationsforskning. Detta utifrån det övergripande syftet att identifiera och beskriva mångfalden i vetenskapligt grundad kunskapsproduktion inom detta synnerligen breda forskningsfält.

Just på grund av fältets omfång är det rimligt att förvänta sig en mångfacetterad bild: såväl när det gäller vilka frågeställningar som kopplas till migrationens och integrationens villkor, som när det gäller teoretiska och metodologiska angreppssätt inom olika vetenskapliga discipliner. Som framträder i det följande är detta av allt att döma också en rimlig karaktärisering av rådande läge. Forskningsöversikten syftar till att på ett övergripande plan beskriva den forskning som bedrivs, och gör därför inte anspråk på att vara heltäckande. I framtida uppföljningar kan den exempelvis användas för att mer detaljerat belysa specifika delområden, och de kunskapsbehov som identifieras i dessa. Den kan även användas som utgångspunkt för att ställa uppföljande frågor om hur forskningsfältet kan utvecklas ytterligare, inte minst när det gäller möjligheterna för ämnesövergripande samarbeten och därigenom tvärvetenskaplig korsbefruktning.

Merparten av forskningsöversikten ägnar vi åt en tematisk beskrivning, vars hållpunkter närmare motiveras nedan. Målsättningen har här varit att rikta fokus på övergripande forskningsområden snarare än på snävt avgränsade frågeställningar. Samtidigt har vi konstaterat att illustration och exemplifiering ändå fodrar ett visst utrymme för detaljer av detta slag. Detta för att inom kapitlets ramar ändå kunna ge en rimligt meningsfull beskrivning av den typ av kunskap som alstras inom forskningsfältet. Även med hänsyn till en rad kritiska avgränsningar kan inte forskningen sammanfattas alltför snävt.

Pragmatiskt vägval

Redan inledningsvis vill vi redogöra för ett pragmatiskt vägval i arbetet med forskningsöversikten, nämligen att den rent praktiskt har tagit sin utgångspunkt i samtida forskning som bedrivs i Sverige. Föga förvånande är denna övergripande ansats en följd av resursmässiga begränsningar. Samtidigt förtjänar det att påpekas att någon form av sådan avgränsning i rum och tid är nödvändig, i princip oavsett kartläggningsresurser. Som framgår i det följande bedrivs forskning kring frågor om migration och integration inom en lång rad vetenskapliga discipliner. På motsvarande sätt förmedlas forskningsresultaten via en omfattande mängd olika kanaler. Dessa inkluderar såväl mer lättillgängliga populärvetenskapliga fora, liksom

---

⁵ Forskningsöversikten är skriven av fil.dr Amanda Nielsen och docent Per Strömblad vid Linnéuniversitetet.

rapporter i vilka forskning redovisas inom ramen för myndigheter respektive som underlag för politikutformning. Men här återfinns naturligtvis också en betydande flora av renodlade inomvetenskapliga kanaler, såsom internationella vetenskapliga tidskrifter, antologier och monografier. När det gäller publikationer av just detta slag kan samtidigt cirkulera i träffbilderna vara vida. Exempelvis publiceras migrations- och integrationsrelaterad forskning både i traditionellt ämnesmässigt inriktade tidskrifter, och i uttalat flervetenskapliga och disciplinöverskridande tidskrifter. En vetenskaplig uppsats om ojämlikhet när det gäller villkor på arbetsmarknaden mellan den invandrade och infödda befolkningen kan komma att publiceras i en nationalekonomisk tidskrift. Men den skulle också kunna hamna i en publikation riktad mot forskningsfältet i allmänhet (såsom *Journal of Ethnic and Migration Studies*, för att endast nämna ett exempel)⁶ snarare än mot ett traditionellt universitetsämne.

Redan det som nämnts indikerar en rad potentiella avgränsningsproblem. Men därtill innefattar själva tematiken ”migration och integration” till sin natur en närmast oräknelig mängd ursprung och grupptillhörigheter. Och på motsvarande sätt låter sig förstås inte heller ett teoretiskt urskiljbart kollektiv av migrations- och integrationsforskare på något enkelt sätt avgränsas geografiskt. Forskningsfrågorna är globaliserade, i likhet med dess utforskare.

Den övergripande ansats som vi har valt för att kunna navigera i denna kunskapsmassa är alltså att rent operativt ta utgångspunkt i forskning som bedrivs i Sverige. Men genast bör det påpekas att den forskning som kartläggs för den skull inte håller sig endast inom detta lands gränser. Studier som rent fysiskt planeras och genomförs vid svenska forskningsmiljöer kan handla om migrations- och integrationsfrågor i helt andra delar av världen (liksom förstås involvera jämförelser mellan regioner och länder, inklusive Sverige). I Sverige finns därtill verksamma forskare med ursprung i andra länder, samtidigt som internationellt samarbete bedrivs på så sätt att Sverigebaserade forskare genomför studier med kolleger utomlands. Det är en högst rimlig förväntan att risken för oinformerad snäv koncentration på svenska förhållanden därigenom minskar, inom den mångfald av forskningsprojekt som bedrivs.

Slutligen, men inte minst centralt, bör det betonas att resultat från den Sverigebaserade forskningen givetvis också publiceras internationellt, via väletablerade vetenskapliga kanaler. Vid sidan om att forskningen då blir föremål för vetenskaps- samhällets vedertagna granskning och kontroll blir den per automatik samtidigt en del av det internationella vetenskapliga samtalet. Oavsett specifikt fokus och material är denna migrations- och integrationsforskning internationell snarare än ”svensk” till sin karaktär.⁷

Efter denna inledande redogörelse och positionsbestämning disponeras kapitlet på följande sätt. I närmast följande avsnitt introducerar vi först forskning om migration och integration på ett övergripande plan. I anslutning till detta redogör vi mer detaljerat också för tillvägagångssättet bakom den informationsinsamling som lägger grunden för övriga avsnitt. Som ett led i kunskapssökandet kring forskningsfältet beskriver vi i därpå följande avsnitt kort framväxten av det så kallade IMER-fältet i Sverige, och de diskussioner som förts kring detta. Därefter följer ett avsnitt som behandlar de institutionella miljöer – i form av centrumbildningar och forskarnätverk knutna till svenska lärosäten – där samtida forskning om migration och integration bedrivs. I ljust av detta följer det längre avsnitt, i vilket vi utifrån fem övergripande teman beskriver hur forskningen inom fältet riktar fokus mot olika aspekter – och om hur kunskap därigenom alstras och teorier utvecklas och prövas. I ett försök att blottlägga skillnader, om tydliga sådana finns, försöker vi i ett uppföljande avsnitt närmast relatera den Sverigebaserade forskningen till ett urval av

⁶ Längre fram i kapitlet utnyttjas ett urval av artiklar från just denna tidskrift; detta i ett försök att relatera den bild vi tecknar av forskningsfältet till den som förmedlas av det internationella forskarsamhället.

⁷ I en utvärdering genomförd av en internationell forskargrupp i början av 2000-talet fick IMER-forskningen i Sverige (se vidare nedan) också visst beröm för sin, redan vid denna tidsperiod, internationellt förankrade kunskap och orientering (Vasta et al. 2003).

internationellt publicerade forskningsartiklar inom fältet. I ett avslutande avsnitt sammanfattas och diskuteras sedan den övergripande bild som forskningsöversikten förmedlar.

Tillvägagångssätt

En betydande komplexitet signaleras redan av begreppen migration och integration som sådana (jfr Beckman 2011). I linje med detta återfinns också teman som rör migration och integration inom ett stort antal ämnesområden och discipliner. Med en väldigt grov indelning kan man tala om två övergripande typer av forskning här. Den första är den forskning som bedrivs med de traditionella vetenskapliga disciplinerna som institutionell inramning. Forskare som räknas till denna kategori identifierar sig i första hand med sin disciplin, och betraktar migration och/eller integration som empiriska forskningsområden som kan undersökas utifrån frågeställningar, teorier och metodologier inom den egna disciplinen. Den andra typen är den forskning som bedrivs av forskare som snarare identifierar sig som en del av ett tvärvetenskapligt forskningsfält kring frågor om migration och integration. Sådana har växt fram både i Sverige och internationellt under de senaste decennierna. I Sverige har som redan nämnts detta forskningsfält kommit att benämnas IMER – en förkortning som ska utläsas Internationell Migration och Etniska Relationer.⁸

Den forskning som de facto har bedrivits inom detta fält utgör en naturlig startpunkt för att belysa forskning om migration och integration. Samtidigt måste även den forskning som snarare äger rum inom de traditionella vetenskapliga disciplinerna inkluderas, för att inte riskera att förmedla en snedvriden bild av forskningsfältet. IMER är visserligen tvärvetenskapligt men det utesluter inte att de traditionella vetenskapliga disciplinerna kan vara mer eller mindre väl representerade bland de forskare som är aktiva inom fältet. Denna översikt över forskningsfältet migration och integration tar således avstamp i och kartlägger både den forskning som bedrivits av mer uppenbart etiketterade IMER-forskare och forskare inom de traditionella disciplinerna.

Hur går man praktiskt tillväga för att samla in information om genomförda forskningsprojekt och forskningsresultat? I ett första steg lokaliserade vi forskningsmiljöer i Sverige. För detta ändamål vände vi oss till tidigare genomförda översikter och rapporter. För att upplysa oss ytterligare, men också för att verifiera det vi trodde oss känna till, gjorde vi sedan en mer systematisk genomgång via webbplatser tillhörande svenska lärosäten. Här undersöktes sådant som organisations- och presentationer av centrumbildningar. I anslutning till detta gjorde vi här också interna sökningar på webbplatserna med hjälp av termerna ”migration” och ”integration”, för att på så vis spåra relevanta lokala forskningsmiljöer och forskargrupper.

För att i ett nästa steg nå fram till den tematiska indelning som vi använder i beskrivningen av migrations- och integrationsforskning senare i denna forskningsöversikt sammanställde vi sedan information från flera olika ingångar. För det första studerade vi tidigare föreslagna (respektive faktiskt förekommande) tematiseringar i nämnda översikter och inom existerande forskningsmiljöer. För det andra gjorde vi en översiktlig inspektion av forskningsprojekt och publikationer från de identifierade miljöerna, för att utifrån detta urskilja mer övergripande teman. För det tredje slutligen, relaterade vi sedan den preliminära bilden av forskningsfältet till en

---

⁸ Akronymen fungerar därmed också internationellt, då den i sin engelska version kan uttydas ”International Migration and Ethnic Relations”. Den forskning som rubricerats som IMER har varit föremål för kritisk reflektion, och för en del har benämningen kommit att förknippas med ett (för) snävt perspektiv på migration och integration (se exempelvis Mulinari 2009; jfr Johansson & Petersson 2013).

systematisk genomgång av publicerad migrations- och integrationsforskning av forskare verksamma vid svenska lärosäten under år 2016.⁹

Givet på nämnda sätt lokaliserade teman gjorde vi i ett tredje och avslutande steg sedan ytterligare litteratursökningar. Denna gång i syfte att skapa listor över forskare som publicerat sig inom respektive tema.¹⁰ Relevanta publikationer från därigenom identifierade forskare har sedan bildat underlag för att mer substantiellt kunna beskriva den kartlagda migrations- och integrationsforskningen. Detta underlag har i viss utsträckning sedan kompletterats pragmatiskt, utifrån synpunkter under arbetets gång från experter knutna till det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration.

Sett till behovet av avgränsningar för forskningsöversikten bör det nämnas att utrymmet för att beskriva historisk forskning kring migrations- och integrationsfrågor är mycket snävt. Vår koncentration på samtida forskning går alltså igen vad gäller empiriska fenomen, i så måtto att sökarmålet riktas mot nutida snarare än historiska skeenden och processer. Detta ska alltså inte tolkas som att det i den Sverigebaserade forskningen saknas intresse för migrationens och integrationens historia och historiska förutsättningar. Tvärtom har betydande insatser gjorts just i detta avseende – inte minst till nytta för samtida (och ständigt aktuella) offentliga diskussioner om företeelser som arbetskraftsmigration, majoritets- och minoritetsförhållanden, kulturskillnader, främlingsrädsla och rasism.¹¹

Forskningsfältet IMER

Det forskningsfält som vanligen benämns IMER växte fram i skiftet mellan 1960- och 1970-talet. Vid denna tidpunkt började forskargrupper formeras och några av de tidiga pionjärerna inom fältet färdigställde sina doktorsavhandlingar.¹² Själva begreppet IMER började dock användas först på 1980-talet och vid ungefär samma tidpunkt inrättades också de första tvärvetenskapliga forskningsinstituten inom fältet (Westin 2009, Hammar 2009).¹³ Bildandet av IMER-förbundet 1992 var en viktig milstolpe, som samtidigt bildade en samlingspunkt för forskare verksamma inom olika discipliner och vid olika lärosäten. Forskningsfältet befästes sedan ytterligare under 1990-talet med uppstarten av utbildning på både grund- och forskarnivå. Den första grundutbildningen i IMER startades 1997, vid dåvarande Malmö högskola. Ett par år senare antogs de första doktoranderna i ämnet som en del av ett samarbete mellan dåvarande Malmö högskola och den nystartade institutionen Tema Etnicitet vid Linköpings universitet (Fryklund 2009).

Det har från första stund förts diskussioner bland forskare om huruvida IMER primärt bör förstås som en ”ny disciplin”, eller snarare som ett empiriskt

---

⁹ Rent tekniskt utnyttjades för detta ändamål databasen DiVA (Digitala vetenskapliga arkivet), vars innehåll omfattar publikationer från 47 lärosäten för högre utbildning och andra offentligt finansierade forskningsinstitutioner respektive myndigheter. DiVA-söktjänsten kompletterades med motsvarande lokala databaser för Göteborgs universitet, Lunds universitet samt Malmö universitet (då dessa inte ingår i DiVA). Sökorden som användes här var ”migration” och ”integration”, som i båda fallen genererade flera hundratals träffar för det enda sökåret (2016) och trots att urvalet av publikationer begränsades till vetenskapliga avhandlingar, böcker, kapitel i böcker, samt tidskriftsartiklar. Efter ett manuellt sorteringsarbete i nästa led kunde dock en stor mängd överlappningar reduceras bort (såväl till följd av att båda sökorden hade använts, som för att publikationer med flera författare hade förtecknats på flera poster). Likaså kunde därigenom en tämligen stor mängd i detta sammanhang uppenbarligen irrelevanta publikationer sorteras bort (exempelvis rörande cell-migration inom medicinsk forskning).

¹⁰ I detta steg tilläts dock en längre tidsperiod (2010–2017), och mer specificerade sökord (utifrån respektive tema) som kompletterade de tidigare nämnda.

¹¹ För vidare läsning här hänvisas till en nyligen publicerad kunskapsöversikt om invandringens historia under 1900-talet fram till nutid; se Byström & Frohnert 2017, och där refererad litteratur. Vidare har historiska insikter på migrations- och integrationsrelaterade frågor ingående belysts och diskuteras av t.ex. Broberg & Tydén 2005; se även Svanberg och Tydén 1999.

¹² Bland dessa brukar nämnas Tomas Hammar som disputerade i statsvetenskap 1964, Eskil Wadensjö som disputerade i nationalekonomi 1972, och Charles Westin som disputerade i pedagogik 1973 (Westin 2009).

¹³ Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer (CEIFO) vid Stockholms universitet bildades 1983, och Centrum för multietnisk forskning vid Uppsala universitet bildades 1984 (Wigerfelt 2010).

forskningsområde. Här går också åsikterna om önskvärd framtida utveckling isär. Det går emellertid att skönja en utveckling (i Sverige såväl som internationellt) där strukturella inslag som ofta förknippas med en disciplin etableras – såsom egna institutioner, forskarutbildningar, sammanslutningar och tidskrifter (Dahlstedt & Neergaard 2013).

Christina Johansson och Bo Petersson, som är verksamma vid IMER-miljön på Malmö universitet, argumenterar för att IMER faktiskt bör betraktas som ett ”tvärvetenskapligt ämne och forskningsområde” (Johansson & Petersson 2013). Fokus för detta ämne, menar de är ”migrationens nationella, regionala, internationella och globala drivkrafter och konsekvenser för såväl ursprungs- och mottagarsamhällen på olika nivåer, från individ till stat” (Johansson & Petersson 2013). Detta inbegriper en rad olika teman, och ämnet präglas i enlighet med detta naturligt nog också av teoretisk och metodologisk mångfald.

Fokus på den forskning som bedrivs inom fältet har förändrats över tid i flera olika avseenden. Ett första skifte har skett parallellt med att migrationen till Sverige har skiftat karaktär. Vid forskningsfältets etablering på 1970-talet präglades det av ett betydande intresse för arbetskraftsinvandring och förhållanden på arbetsmarknaden. Därefter har fokus breddats. Dels i takt med att arbetskraftsmigranter successivt ersatts av nya kategorier av migranter, dels i takt med att forskare börjat intressera sig för hur migration påverkar andra arenor i samhället (Wadensjö 2009). Ännu en förskjutning i fokus har skett i takt med att intresse för frågor som rör kultur, identitet och språk successivt kompletterats med ett tilltagande (och av offentlig politisk debatt stimulerat) fokus på samhällsproblem rörande socialt utanförskap, segregation, diskriminering och rasism (jfr Andersson 2009).

En tämligen omfattande debatt fördes inom fältet under det tidiga 2000-talet i spåren av att en rad forskare riktat skarp kritik mot de utgångspunkter och perspektiv som dominerat inom de första decenniernas IMER-forskning. Vissa kritiska röster argumenterade för att den hade präglats av ett alltför snävt empiriskt fokus, och för att det hade funnits en tendens att forska om invandrade grupper i Sverige utifrån ett ”svenskt” perspektiv (Gustafsson & Jonsson 2009, Mulinari 2009, Åkesson 2009). Andra kritiker menade att forskningen inom fältet hade präglats av en problematisk tendens att producera kunskap om ”de Andra”, i betydelsen migranter och etniska minoriteter, utifrån upplevda behov; så som dessa formulerades av politiker och myndigheter.

Dessa kritiker argumenterade vidare för att det hade funnits en benägenhet att närma sig frågor om integration utifrån utgångspunkten att migranter skulle anpassa sig (eller ”assimileras”) och att problem som identifierades som bristande integration hade sin grund i brister hos olika migrantgrupper (Kamali 2009, Tesfahuney 2009; jfr Dahlstedt & Neergaard 2013). Ett sådant fokus framhölls som problematiskt eftersom det ansågs osynliggöra majoritetssamhällets roll samt de hinder som diskriminering och rasism utgör. Kritikerna menade vidare att begreppet etnicitet, liksom det närbesläktade begreppet ”ras” som nu introducerades i Sverige, bör förstås relationellt och studeras utifrån ett maktperspektiv¹⁴. Etnicitet ska i enlighet med detta förstås som resultatet av skillnadsskapande processer vars konsekvenser syns, och kan studeras, på en rad arenor i samhället (Dahlstedt & Neergaard 2013). I spåren av denna kritik skapades utan tvekan en viss polarisering i IMER-forskarsamhället. De som väsentligen uppfattade kritiken som berättigad var inte överens med de som motsatte sig vad de uppfattade som en oönskad politisering av forskningsfältet (jfr Johansson 2009, Fryklund 2009).

---

¹⁴ Det betonades vidare att både etnicitet och ”ras” skapas i ständigt pågående processer. Detta synliggörs ofta genom användning av de närliggande begreppen *etnifiering* och *rasifiering* (Dahlstedt & Neergaard 2013).

Forskningsmiljöer i Sverige

Forskning kring olika aspekter av migration och integration bedrivs, om än förstås i varierande omfattning, vid de flesta svenska lärosäten. Den kartläggning vi har gjort visar dock att det finns vissa lärosäten – och, mer specifikt, vissa centrumbildningar, institutioner och forskarnätverk – som särskilt utmärker sig sett till mängden publikationer och projekt inom forskningsfältet. I det närmast följande kommer vi att presentera en rad sådana centrala forskningsmiljöer. Vi kommer att skilja mellan det vi benämner *centrumbildningar* och *forskargrupper*. Med det förra avser vi specifika institutionella enheter eller samarbetsforum på svenska lärosäten där det bedrivs forskning med inriktning mot migration och integration. Med det senare avser vi mer informella grupperingar och nätverk av forskare. Det kan dels handla om institutioner där det finns en större mängd forskare som är aktiva inom forskningsfältet, dels om mer formaliserade nätverk som omfattar forskare verksamma inom olika discipliner eller olika lärosäten.

Centrumbildningar

De centrumbildningar inom forskningsfältet i Sverige som framstår som mest tongivande är Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare (MIM) vid Malmö universitet och Institutet för forskning om migration, etnicitet och samhälle (REMESO)¹⁵ vid Linköpings universitet. MIM och REMESO, som grundades 2007 respektive 2008, är båda forskningsinstitut till vilka en betydande mängd forskare är knutna. Vår genomgång av publikationer visar att forskare som är eller varit verksamma vid dessa båda miljöer står bakom en relativt stor andel av forskningen inom fältet i Sverige. En ytterligare centrumbildning är det under våren 2017 startade Centrum för global migration (CGM) vid Göteborgs universitet. CGM är en fakultetsöverskridande centrumbildning som arrangerar konferenser och seminarier samt syftar till att samordna och stötta forskning kring migration.

Utöver dessa tre enheter finns det en rad centrumbildningar vars forskningsverksamhet till viss del är inriktad mot migration- och integrationsfrågor. Till dessa hör Hugo Valentin-centrum samt Institutet för bostads- och urbanforskning (IBF), båda vid Uppsala universitet. Hugo Valentin-centrum är en centrumbildning vid Historiska institutionen vars verksamhet delvis är inriktad mot forskning kring etnicitet.¹⁶ IBF är ett forskningsinstitut som bildades 1994, med huvudsaklig inriktning på forskning om boende och bostadspolitiska frågor. Forskare verksamma vid institutet har genom åren genomfört en rad studier om såväl bostadssegregation som om integrationspolitik mer generellt. Vid Lunds universitet finns vidare Raoul Wallenberg Institutet där det sedan 1986 bedrivs forskning om mänskliga rättigheter. Forskare verksamma vid institutet har exempelvis studerat asylpolitik utifrån ett rättighetsperspektiv.

Ytterligare två centrumbildningar vars verksamhet delvis är av relevans för denna kartläggning är Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism (CEMFOR) vid Uppsala universitet och Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet. CEMFOR är en nystartad centrumbildning för forskning inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsområdet inriktad mot frågor rörande rasism och dess konsekvenser. Segerstedtinstitutet inrättades 2015 och dess verksamhet är inriktad mot våldsutövande ideologier och rasistiska organisationer.

Utöver nämnda institut och centrumbildningar finns det ett antal forskningsmiljöer som inte är direkt knutna till svenska lärosäten. De kännetecknas av att de har en verksamhet som till viss del är forskningsinriktad och att de finansierar undersökningar och rapporter inom forskningsfältet. Merparten av dessa är statligt finansierade. Ett viktigt undantag utgörs dock av Mångkulturellt centrum (MKC)

---

¹⁵ Akronymen REMESO syftar på institutets engelska namn (Institute for Research on Migration, Ethnicity and Society).

¹⁶ Det kan också nämnas att verksamheten i tidigare nämnda Centrum för multietnisk forskning, en av de första forskningsmiljöerna inom IMER-fältet i Sverige, införlivades i Hugo Valentin-centrum 2010 (Nationalencyklopedin: "Centrum för multietnisk forskning").

som drivs i form av en kommunal stiftelse av Botkyrka kommun sedan 1987. MKC är idag en plattform för forskning om bland annat diskriminering, svenskhet och ras, inom vilken det finns etablerade samarbeten med professionellt verksamma forskare. Den idag främsta statligt organiserade miljön utgörs av Delegationen för migrationsstudier (Delmi) – en statlig kommitté som arbetar på initiativ av regeringskansliet sedan 2013. Delmis uppdrag består i att initiera forskningsprojekt samt förmedla forskningsresultat i syfte att främja samhällsdebatten. Kommittén har sedan starten publicerat ett antal rapporter och översikter inom en bred uppsättning migration- och integrationsrelaterade teman. Ett annat, i sammanhanget relevant, statligt forskningsinstitut är Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) som sorterar under arbetsmarknadsdepartementet. Ett av institutets forskningsområden är ”Invandring, skola och arbetsmarknad” och inom ramen för detta har bland annat rapporter tagits fram om migranternas etablering på arbetsmarknaden.

Avslutningsvis har det även producerats forskning av relevans för fältet av forskare verksamma vid nordiska forskningsinstitut. Ett sådant institut är Nordens välfärdscenter som finansieras av Nordiska ministerrådet och bedriver forskning om välfärd och den sociala sektorn. Detta inbegriper bland annat en del forskning kring integration och centret har exempelvis publicerat rapporter kring mottagandet av ensamkommande barn. Ytterligare ett nordiskt institut är Nordregio som finansieras av Nordiska rådet. Detta forskningscentrum är inriktat mot frågor som rör regional utveckling och samhällsplanering och inom ramarna för detta har en del projekt med fokus på migration och integration genomförts.

Forskargrupper

Utöver ovan nämnda centrumbildningar och forskningsinstitut har vår kartläggning visat att det finns kluster av forskare vid institutioner vid vissa lärosäten som forskar med inriktning mot migration och integration. Stockholms universitet är ett lärosäte med särskilt många sådana forskningsmiljöer.¹⁷ Flera av lärosätets institutioner – närmare bestämt Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen, Kulturgeografiska institutionen samt Socialantropologiska institutionen – pekar ut migration när de listar sina profilmråden. Även Nationalekonomiska institutionen vid samma lärosäte utmärker sig nationellt genom en relativt stor andel publikationer inom detta fält.

Inom ämnesområdet juridik visar kartläggningen att forskning inom det aktuella ämnesområdet framförallt bedrivs vid universiteten i Lund och Uppsala. Vid båda lärosätena finns det kompetens inom både asylrätt och arbetsrätt och forskning har bedrivits både kring regelverk för asyl- och arbetskraftsinvandring. Forskare vid de två aktuella institutionerna har också inlett ett mer formaliserat samarbete inom ramen för Lund/Uppsala Migration Law Network (L/UMIN) med finansiering från Europeiska Flyktingfonden.

Ytterligare en större klusterbildning – Migration and Ethnicity Research Gothenburg University (MERGU) – är lokaliserad på Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet. Inom ämnesområdet socialt arbete finns vidare starka forskningsmiljöer vid såväl Lunds universitet som Malmö universitet. Här återfinns också ett antal forskare som har studerat olika aspekter av irreguljär migration. På statligt finansierade Institutet för Framtidsstudier kan avslutningsvis noteras ett forskningsprogram med temat ”Diskriminering, sexism och rasism”, vars övergripande syfte är att undersöka diskrimineringens mekanismer.

Inom det medicinska forskningsfältet utmärker sig särskilt Uppsala universitet där forskare verksamma vid avdelningen för Internationell kvinno- och mödrhälsovård och migration (en del av Institutionen för kvinnor och barns hälsa) bedrivit studier bland annat kring olika migrantgruppers tillgång till hälso- och sjukvård.

---

¹⁷ En förklaring till detta är sannolikt att universitetet tidigare har varit hemvist för två betydande centrumbildningar, CEIFO (1983–2011) och SULCIS (2006–2012).

Forskningsteman och kunskapsproduktion inom dessa

Forskningsfältet migration och integration rymmer studier inom en rad olika vetenskapliga discipliner. Dessa angriper ämnet utifrån skilda utgångspunkter och teoretiska antaganden och den forskning som bedrivs inom fältet kännetecknas följaktligen av stor bredd. Möjligheten att kategorisera den (mer eller mindre överlappande) forskning som bedrivs inom en rad discipliner är i det närmaste oändlig. En första fundamental uppdelning kan göras mellan forskning om migration och forskning om integration. En sådan uppdelning blir tämligen likartad en motsvarande bland IMER-forskare, som skiljer på forskningen inom fältet i en del inriktad mot internationell migration och en annan inriktad mot etniska relationer (jfr. Johansson & Petersson 2013). I en översikt av NordForsk (vars resultat också behandlas i kapitel 3 och 4 i den strategiska forskningsagendan) argumenteras för att forskningen inom fältet kan delas in i tre tematiska delar, utifrån om den fokuserar på befolkningsrörelser (*movement*), bosättning (*settlement*) eller kontroll (*control*).¹⁸ Till den första kategorin räknas forskning om studerar och teoretiserar varför och hur människor rör på sig, till den andra räknas forskning om former av integrering av migranter, och till den tredje räknas forskning om staters försök att kontrollera rörlighet (Pyrhönen et al. 2017).

Utifrån den genomgång vi har gjort har vi i denna översikt valt att dela in forskningsfältet i fem breda teman, som kan sägas vara pragmatiskt härledda:

- 1) Internationell migration: orsaker och effekter
- 2) Politik och reglering
- 3) Arbetsmarknad- och bostadsmarknad
- 4) Offentliga institutioner och demokratisk delaktighet (inklusive bland annat hälsa och utbildning)
- 5) Media, kultur och identitet

I enlighet med denna indelning fokuserar ett tema – det första – på olika aspekter av migration medan tre teman – det tredje, fjärde och femte – fokuserar på olika aspekter av integration. Detta avspeglar komplexiteten i forskningsområdet integration, som i vissa avseenden är avsevärt svårare att ringa in då det omfattar en mycket bred uppsättning av potentiella processer och arenor. Detta innebär att forskningen inom fältet är svårare att kategorisera på ett systematiskt sätt eftersom det finns flera möjliga sorteringsprinciper. Många studier inom forskningsområdet utgår från specifika migrantgrupper och en möjlighet är i enlighet med detta att kategorisera utifrån de grupper som studeras.¹⁹ Vi har dock istället valt att kategorisera forskningen inom fältet utifrån de teman som undersöks. Med detta som utgångspunkt har vi identifierat tre breda teman som anknyter till integration. Dessa avspeglar olika samhällsarenor där processer av inkludering- och exkludering av migranter äger rum. Dessa arenor kan också sägas utgöra tematiska forskningsområden. Det andra temat, politik och reglering, som fokuserar på politiska principer och styrningsförsök relaterar till både migration och integration. I relation till migration handlar det primärt om lagar och principer som reglerar olika kategorier av migranter och deras rätt att röra sig över gränser, medan det i relation till integration primärt handlar om de lagar och principer som reglerar migranternas uppehälle och rättigheter och, ytterst, möjligheten att få medborgarskap. Ytterligare ett potentiellt tema skulle kunna formas kring uttryck för diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. Dock har vi kunnat konstatera att dessa företeelser i

---

¹⁸ Denna indelning är inspirerad av den som görs av Kivisto & Faist 2010.

¹⁹ Här öppnas i sin tur flera möjligheter. En del studier tar utgångspunkt i grupper som är geografiskt definierade (exempelvis somalier, iranier eller thailändare), men andra i grupper som definieras utifrån sin migrationsrättsliga status (exempelvis flyktingar, arbetskraftsinvandrare, papperslösa). Ännu en typ utgörs av grupper som är definierade utifrån ålder (exempelvis barn eller äldre).

någon mån skär tvärs genom samtliga tidigare nämnda teman, och därför har vi valt att inte diskutera detta under en separat rubrik.²⁰

Forskning om internationell migration

Forskningsområdet internationell migration omfattar studier av orsaker, processer och konsekvenser relaterade till människors gränsöverskridande rörlighet. Området orsaker inbegriper olika former av studier som söker svar på varför människor väljer att migrera och varför migrationsströmmar går i de riktningar de gör i dagens värld. Forskare som studerar migration som process sätter istället fokus på pågående migration och undersöker migranternas villkor och strategier i samband med förflyttning. Området konsekvenser, slutligen, sätter fokus på olika former av effekter som uppstår i spåren av migrationsströmmar. Dessa kan iaktas i såväl ursprungs- som destinationsländer liksom i transitländer. Vidare kan effekter studeras på olika analytiska nivåer – från individuell nivå till global nivå. En del av forskningen om följderna av migration handlar i praktiken om aspekter av integration och kommer följaktligen att diskuteras senare i kapitlet. Här öppnar sig dock en gråzon vid avgörandet av vad som ska räknas till respektive forskningsområde. I föreliggande redogörelse har vi valt att förlägga de konsekvenser som kan iaktas på den globala arenan samt i migranternas ursprungsländer under detta tema. Detsamma gäller forskning om mer övergripande effekter i destinationsländer. Det senare kan exempelvis handla om studier av hur ekonomin som helhet, eller mer avgränsade samhällssektorer såsom arbetsmarknad och välfärdsstat, påverkas av migration.

Den forskning som bedrivits vid svenska lärosäten inom detta område har framförallt fokuserat på effekter av internationell migration. Det finns emellertid också studier som intresserat sig för orsaker och processer. När det gäller *orsaker* till internationell migration har dessa inte minst uppmärksammats av kulturgeografer. Forskare inom denna disciplin är intresserade av de rumsliga aspekterna av migration och har bland annat genomfört studier av vidare-migration från Sverige till andra länder. Studier har exempelvis undersökt vilka faktorer som förklarar varför det funnits en trend för flyktingar från Iran (Kelly & Hedman 2016, Kelly 2013) och Somalia (Osman 2012) att efter ett antal år i Sverige flytta vidare till andra länder. Bland de skäl som identifieras i dessa är att valet att lämna Sverige bottnar i en upplevd känsla av bristande möjligheter, diskriminering och svårigheter att få jobb motsvarande ens utbildningsnivå. Likartade ojämlikhetsalstrande faktorer har också uppmärksammats i forskning som riktats mot den globaliserade ekonomins strukturella villkor. Migranter har här ofta befunnits utgöra en utsatt kategori, ett slags internationellt prekariat (Schierup, Ålund & Likic-Brboric 2015).

Forskning inom området *processer* ter sig mindre vanligt förekommande i Sverige. Det finns dock studier som riktat fokus mot den infrastruktur som möjliggör migration. Bland dessa kan nämnas studier som tagit fasta på den roll som förmedlare spelar utifrån en asiatisk kontext (Xiang & Lindquist 2014, Lindquist, Xiang & Yeoh 2012) och om hur asylsökande från Syrien tar sig till Sverige (Jörum 2015). Här återfinns även en del forskning som undersökt gränskontroll och de strategier som utarbetats på statlig och europeisk nivå för att förhindra människors rörlighet. Detta återkommer vi till lite längre fram under temat politik och reglering. I detta sammanhang kan vidare nämnas att det internationellt vuxit fram ett forskningsfält kring olika aspekter som rör irreguljär migration. Även i Sverige har det under det senaste decenniet bedrivits forskning kring olika aspekter av irreguljär migration. Denna har dock tenderat att i första hand fokusera på irreguljära migranternas situation i Sverige och de regelverk och praktiker som ligger till grund för denna. Men tre undantag kan nämnas här. Det första är en avhandling som utifrån etnografisk metod följer migranter under resan från Etiopien och Eritrea till Sverige. I fokus står migranternas strategier och hur de navigerar runt de faror och

---

²⁰ Dessutom bedrivs arbete på Vetenskapsrådet i en särskild forskningssatsning om rasism.

kontrollsystem som möter dem under resans gång (Mengiste 2017). Det andra är en så kallad auto-etnografisk studie av irreguljära migranter, i vilken författaren belyser sin egen och andra migranternas väg till Sverige (Khosravi 2010). Det tredje är en avhandling som studerar irreguljär migration och förutsättningarna för denna i gränsområdet mellan Sydafrika och Zimbabwe (Tshabalala 2017).

Forskningsområdet *konsekvenser* inbegriper som redan påpekats en rad olika typer av effekter. En effekt av internationell migration som kan iakttas och studeras såväl globalt som i ursprungs- och destinationsländer är upprättandet av transnationella relationer. Begreppet transnationalism har kommit att bli en central referenspunkt i forskning om internationell migration under de senaste decennierna och syftar på upprättandet av gränsöverskridande relationer som länkar samman de länder migranter lämnat och de länder de bosatt sig i. Transnationella relationer inbegriper en rad olika fenomen och i linje med detta går det att tala om ekonomisk, politisk samt social och kulturell transnationalism. Ekonomisk transnationalism inbegriper sådant som remitteringar och investeringar och konsumtion i hemlandet. Politisk transnationalism handlar om politiskt deltagande och politisk aktivism riktad mot hemlandet. Social och kulturell transnationalism, slutligen, omfattar identifikation och drömmar om återvändande samt upprätthållandet av gränsöverskridande sociala relationer (King, Frykman & Vullnetari 2013). Forskare verkssamma i Sverige har intresserat sig för samtliga av dessa aspekter och det finns en rad studier som analyserar olika typer av transnationella relationer.

Transnationalism är vidare, såväl i svensk som internationell forskning, nära sammankopplat med diskussioner om migration och utveckling och skapandet av diasporiska gemenskaper (Olsson 2016, King, Frykman & Vullnetari 2013). En betydande andel av den forskning som gjorts i Sverige med fokus på transnationalism fokuserar på just olika diasporagrupper och deras relationer med olika ursprungsländer. Diaspora är ett begrepp som i likhet med transnationalism fått ett stort genomslag de senaste decennierna. Begreppet syftar på en specifik form av föreställd gemenskap som upprättas med utgångspunkt i föreställningar om ett hemland. Erik Olsson, en av de forskare som undersökt diasporagrupper i en svensk kontext, pekar dock på att begreppet ofta används utan precision. I en kunskapsöversikt över forskningsfältet argumenterar han för att det är missvisande att använda diaspora för att beteckna alla grupper av invandrade minoriteter (Olsson 2016). Diaspora bör istället förstås som en kollektiv gemenskap som skapas genom en viss form av sociala praktiker. Det kan exempelvis handla om remitteringar, välgörenhetsprojekt eller politiskt kampanjarbete.

I senare års forskning om diaspora i Sverige återfinns studier om en rad olika grupper med varierande fokus. Merparten av dessa fokuserar på olika diasporagrupper i Sverige. Här återfinns exempelvis studier av den chilenska (Olsson 2009), kurdiska (Alinia & Eliassi 2014, Zettervall 2013, Khayati 2012, Eliassi 2010, Alinia 2004), iranska (Kelly 2013, Farahani 2012) och somaliska (Osman 2012) diasporan. Det finns dock även exempel på studier som undersöker svensk diaspora i utlandet (Olsson 2017). Nämnade studier närmar sig diaspora på olika sätt. Några intresserar sig för migranternas upplevelser av tillhörighet och hem (Eliassi 2010, Alinia 2004) medan andra sätter fokus på politiska praktiker (Khayati & Dahlstedt 2014), barndom (Bak & von Brömssen 2010), maskulinitet (Farahani 2012), skillnader mellan olika generationer (Alinia & Eliassi 2014) samt diasporors roll i postkonfliktsituationer (Orjuela 2017). En slutsats som lyfts fram av flera forskare är att identitet skapas i relation till både hemlandet och värdlandet.

Även i Sverige har forskare intresserat sig för remitteringar och deras potential att skapa utveckling i migranternas hemländer. Bland dessa kan nämnas antropologen Lisa Åkesson som i en rad publikationer studerat remitteringar utifrån olika aspekter (Åkesson 2013, 2011a, 2011b). Hon betonar att det finns en rad faktorer som gör sambandet mellan remitteringar och utveckling till en komplex fråga. Till dessa hör en alltför optimistisk bild av migranternas möjligheter att anskaffa kapital som möjliggör ett framgångsrikt återvändande (Åkesson & Eriksson Baaz 2015, Åkesson 2011b). Remitteringar och deras effekter har också studerats av flera ekonomer.

Även i dessa studier står sambandet mellan remitteringar och utveckling i centrum. Metoden skiljer sig dock från tidigare nämnda studier och här är det istället de makroekonomiska konsekvenserna av remitteringar i olika typer av länder som står i centrum (Karpestam 2012).

Avslutningsvis finns det inom forskningsområdet en rad studier som undersökt olika typer av konsekvenser av migration i destinationsländer. Här blir förstås gränsen mot vad som snarare kan sägas handla om integrationsforskning fort flytande. Och som redan påtalats finns här en överlappning med andra forsknings-teman, som kommer att diskuteras längre fram.

Till vad som ändå kan sägas vara mer övergripande konsekvenser hör exempelvis studier av kulturgeografer som undersökt hur migration påverkar befolkningssammansättningen i Sverige. Bland dessa kan nämnas undersökningar som visat att internationell migration kommit att innebära dels en återbefolkning av landsbygdsområden, dels en ökning av den etniska mångfalden i dessa områden (Hedberg & Haandrikman 2014). Ännu ett exempel från denna kategori är en rapport som uppskattar invandringens effekter på svensk ekonomi utifrån en analys av befolkningsutveckling. I en forskningsrapport, framtagen på uppdrag av Delmi, argumenterar författarna för att det finns skäl att anta att invandring har en positiv påverkan på befolkningens sammansättning, och därmed på ekonomi och tillväxt. Detta samband antas bero på att migration leder till en minskad beroendekvot – kvoten mellan människor i så kallade beroende åldersgrupper (barn och gamla) och människor i arbetsför ålder – eftersom den leder till förändringar i åldersstrukturen (Malmberg et al. 2016). Dessa slutsatser är dock omstridda och kritiker har argumenterat för att det är otillräckligt att endast se till ålderssammansättningen på migranter då även andra faktorer, såsom efterfrågan på arbetskraft och sysselsättningsgrad, måste beaktas (Lundborg 2017).

Generellt sett är just makroekonomiska analyser av invandringens effekter ett forskningsområde där det råder såväl stor osäkerhet som oenighet. Denna typ av analyser baseras på olika typer av modeller och beräkningar och det råder långt ifrån konsensus inom forskarsamhället om vilken av dessa som är mest rättvisande (se exempelvis Engdahl 2016; jfr Flood & Ruist 2015). Därutöver är resultaten av denna typ av studier högtintressanta för en bredare allmänhet och används ofta av debattörer med olika politiska agendor. Både invandringens effekter på välfärdsstat och arbetsmarknad har varit föremål för såväl forskning som omfattande debatter. En lång rad studier har undersökt olika typer av effekter på sysselsättning. Bland dessa kan nämnas ett antal undersökningar av olika migrantkategoriers sysselsättningsgrad och löner (Lundborg 2013, Bevelander 2011). Andra studier har istället uppmärksammat effekterna av invandring på den infödda befolkningens sysselsättning och löner (Engdahl 2016).

Forskning om politik och reglering

Forskningsområdet politik och reglering inbegriper studier som fokuserar på försök att styra migration och integration genom lagstiftning och andra former av politiska styrmedel. I relation till migration handlar det primärt om lagar och principer som reglerar olika kategorier av migranter och deras rätt att röra sig över gränser, medan det i relation till integration primärt handlar om de lagar och principer som reglerar migranternas uppehålle och rättigheter och, ytterst, möjligheten att få medborgarskap. Forskning inom detta område har bedrivits av både normativt och empiriskt inriktade forskare. Inom mer filosofiskt inriktad forskning finns sedan länge en pågående diskussion kring de normativa aspekterna av migrationspolitik och mer specifikt om hur rätten till rörlighet och medlemskap bör förstås och utformas. Med

detta sagt har vi valt att här, liksom i övrigt i översikten, rikta fokus mot samtida empiriskt inriktad forskning.²¹

Substantiella delar forskningen om politik och reglering har bedrivits av forskare verksamma inom disciplinerna juridik och statsvetenskap. Jurister intresserar sig primärt för de legala aspekterna av migration i form av lagars utformning, hur dessa ska uttolkas samt vilka konsekvenser dessa har. Statsvetare utgår från en bredare ansats och intresserar sig för en rad olika aspekter som anknyter till policyutveckling och lagstiftning inom politikområdet. Till dessa hör exempelvis de processer och politiska konflikter som föregått en viss form av reglering. Ett annat område som väckt intresse bland forskare inom denna disciplin är de politiska principer och avvägningar som ligger till grund för migrations- och integrationspolitik och hur dessa skiljer sig över tid och rum. I detta sammanhang är av naturliga skäl förhållanden mellan nationella och internationella regelverk intressanta att belysa.

En särställning härvidlag har samarbetet inom EU kring asyl- och migrationspolitik. Inte minst sett till det gemensamma asylsystemets ofullständighet, som på en rad olika sätt kan antas påverka såväl konkreta förutsättningar för migration till och mellan EU-länderna, som framtida överenskommelser och policyutveckling (Parkhouse 2016; jfr Andersson 2008). Förutsättningarna för en EU-övergripande asylpolitik har naturligt nog tilldragit sig stort intresse i ljuset av de senaste åren ansträngda flyktingsituation i Europa (Parusel & Schneider 2017). Men forskningen har under avsevärd tid också uppmärksammat politiken på EU-nivå rörande villkor för arbetskraftsinvandring (Hansen 2016; jfr Likic-Brboric, Slavnic & Woolfson 2015, Frank 2014). Här studeras policyutveckling på överstatlig och mellanstatlig nivå, varvid också svårförenliga målsättningar och politiska dilemman har tillåtits framträda. Officiellt formulerade önskemål från EU-kommissionen om ökad migration av arbetskraft till Europa för att motverka negativa effekter av en skev åldersfördelning i befolkningen existerar parallellt med krav på mer effektiva åtgärder för gränskontroll, samtidigt som invandringskritiska opinioner inom EU-länderna inte kan negligeras (Andersson 2016, Jonsson & Hansen 2014).

Den juridiska forskningen inom området kan med en grov distinktion delas in utifrån vilken typ av lagstiftning som studeras och i vilken kontext. Studier inom detta fält har under de senaste åren undersökt både de delar av migrationsrätten som berör regelverk kring arbetskraftsinvandring och de som berör asyl. Forskningen har vidare intresserat sig såväl för svensk lagstiftning som europeisk och internationell rätt. Något förenklat kan konstateras att jurister som analyserat arbetskraftsinvandring tenderat att fokusera på Sverige medan jurister som analyserat asylrätt tenderat att ha ett mer internationellt fokus. Till den förstnämnda kategorin hör dels studier som analyserat effekterna av det regelverk för arbetskraftsinvandring som infördes 2008 (se exempelvis Callemann 2015, Callemann & Herzfeld Olsson 2015), dels studier som adresserat de juridiska aspekterna av irreguljära migranternas arbete (Selberg 2016, 2015, Inghammar 2010). Den forskning som bedrivits med inriktning mot asylrätt har i sin tur varierat sett till både tematiskt och geografiskt fokus. Här återfinns dels studier av åldersbedömningar i asylprocessen (Noll 2016), av beslutade omfördelningsmekanismer i EU (Karageorgiou 2016) samt en rad studier som kritiskt granskat internationella regelverk och svårigheter att realisera rätten att söka asyl (Gammeltoft-Hansen & Tan 2017).

Den mer statsvetenskapligt orienterade forskningen inom området, som fokuserar på politik och policyutveckling, uppvisar en stor spännvidd. Ett exempel på forskning inom detta område är de undersökningar som gjorts av effekter av olika migrations- och integrationspolitiska åtgärder och reformer. Aktuella exempel som kan nämnas är forskning om etableringsreformen och dess effekter (Qvist 2016,

---

²¹ Med normativa studier avses här studier som är renodlat inriktade på principiella frågeställningar och fokuserar på hur reglering bör vara utformad. Skiljelinjen mellan normativ och empirisk forskning är dock inte alltid självklar och flera av de studier som här klassificeras som empiriska tar avstamp i normativa resonemang och utgångspunkter.

Larsson 2015) samt forskning om effekterna av den nya lagstiftningen kring arbetskraftsinvandring (Emilsson 2015, 2014). Ett annat exempel är studier som fokuserar på de idéer och principer som ligger till grund för olika politikområden och hur dessa förändrats över tid. Till dessa kan nämnas analyser av kontinuitet och förändring i relation till svensk integrations- och migrationspolitik (Borevi 2014). Många forskare har vidare arbetat utifrån en komparativ ansats och undersökt skillnader mellan Sverige och andra länder sett till politik och lagstiftning inom olika politikområden. En del av dessa studier har explicit tagit avstamp i svenska särdrag och pekat på hur utvecklingen inom olika områden avviker från trender som identifierats i andra länder (se exempelvis Borevi 2015, Berg & Spehar 2013, Andersson & Nilsson 2009). Statsvetare har även utforskat faktorer som påverkar politiska partiers ställningstaganden och positioner i relation till migrationspolitik (Bucken-Knapp et al. 2014, Hinnfors, Spehar & Bucken-Knapp 2012).

Under det senaste decenniet har en rad forskare inom skilda discipliner också riktat uppmärksamhet mot dels lagstiftningsprocessen, dels tillämpningen av lagstiftningen i myndigheter och domstolar. Flera studier har tagit avstamp i och analyserat förutsättningar och effekter av olika reformer. Ett exempel är de studier som fokuserat på nedläggningen av Utlänningsnämnden och överförandet av överklaganden i asylärenden till förvaltningsdomstolar. Forskare har undersökt både bakgrunden till denna ”juridifiering” av asylprocessen och de konsekvenser den haft (Johannesson 2017, Hedlund, Cederborg & Zamboni 2016). Vidare har en rad forskare undersökt vilket genomslag Barnkonventionen fått i svensk lagstiftning och i prövningen av barns asylärenden. Flera studier har exempelvis analyserat effekterna av införandet av en portalparagraf om barnets bästa i Utlänningslagen (Josefsson 2017, Lundberg & Lind 2017, Hedlund & Cederborg 2015, Andersson 2012). Ytterligare en rad studier har närmat sig frågan om trovärdighet och hur berättelser och sökande konstrueras som trovärdiga i asylprocessen (Hedlund 2017, Stern & Wikström 2016, Wikström 2014, Wikström & Johansson 2013).

En ytterligare aspekt som utforskats inom forskningsfältet politik och reglering är den praktiska tillämpningen av gränskontroll. Ett exempel på ett område som intresserat forskare är den teknologi och de strategier som används för att övervaka och kontrollera gränsövergångar i syfte att förhindra icke-kontrollerad och oönskad migration. I synnerhet riktas fokus här återigen på EU, givet de yttre gränser som har skapats mellan unionen och omvärlden (Andersson 2016, Gammeltoft-Hansen & Sørensen 2012, Gammeltoft-Hansen 2011). I anslutning till detta har också själva uppfattningen om irreguljär migration som ett hot, inom en byråkrati som EU-kommissionen, studerats empiriskt (Svantesson 2014).

Ännu ett område som utforskats är de effekter som striktare gränskontroll får för olika kategorier av migranter. Det senaste decenniet har det vuxit fram ett tvärvetenskapligt forskningsfält i Sverige som fokuserar på irreguljära migranternas situation i det svenska samhället (Sager 2015, 2011, Sigvardsdotter 2012, Holgersson 2011). Forskare har också intresserat sig för återvändandepolitik och hur denna utvecklats under det senaste decenniet. Detta inbegriper bland annat studier av villkoren på de så kallade förvarn (Puthooppambal 2016) och studier av olika aspekter av tvångsavvisningar (Hansson, Ghazinour, & Padyab 2017, Sundqvist et al. 2015, Khosravi 2009).

Forskning om arbets- och bostadsmarknad

Det första breda temat som vi valt ut för att belysa forskning om olika aspekter av integration rör förhållanden, i vid bemärkelse, inom arbetsmarknaden och bostadsmarknaden. I forskning som bedrivits i Sverige finns en lång tradition av studier om båda dessa sfärer, och därtill inom en rad olika discipliner. Inslaget av ekonomisk forskning är som förväntat betydande när det handlar om villkoren på arbetsmarknaden (med dess betoning på marknad). På motsvarande sätt har geografer länge engagerat sig i studier rörande bostadsmarknaden och framförallt dess skevheter när det gäller olika slag av boendesegregation. I det närmast följande

beskriver vi hur man inom dessa, men även inom andra discipliner har studerat integrationsrelaterade skillnader med fokus på olika former diskriminering och exklusion, men också på åtgärder för att motverka ojämlikhet.

Integration och arbetsmarknad

I en rad studier har man intresserat sig för skevheter när det gäller olika utfall på arbetsmarknaden. I ljuset av empiriska analyser har systematiska skillnader kunnat beläggas, exempelvis när det gäller sysselsättningsgrad, arbetslöshet, osäkerhet i anställningsvillkor, upplevt inflytande på arbetsplatsen och löner (Behtoui et al. 2017, Carlsson & Rooth 2016, Aldén & Hammarstedt 2015, Joyce 2015, Eriksson 2011; jfr Olsson & Wadensjö 2017, Schierup & Jørgensen 2016). Den i det samtida Sverige spridda bilden av invandrades jämförelsevis mer utsatta position på arbetsmarknaden återspeglas utan tvekan i en hel del forskningsresultat. Men med ett historiskt perspektiv har det också påpekats att samband mellan exempelvis ursprung och sysselsättning kan gestalta sig på olika sätt i olika tidsepoker (Asplund, Tovatt & Thalberg 2017). I perioder då den svenska industrins expanderade under efterkrigstiden fanns ett omfattande behov av arbetskraftsinvandring, och därigenom inget sådant utfall till nackdel för utlandsfödda.

Den goda tillgången på högkvalitativ registerdata (som ofta också inbegriper långa tidsserier) i Sverige har möjliggjort tämligen detaljerade jämförelser mellan olika befolkningskategorier, utifrån exempelvis födelseland, ålder, utbildning och tid i det nya hemlandet. Med sådana data har man exempelvis kunnat belysa vad ålder vid invandringstillfället betyder för möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden, och hur dessa varierar beroende på varifrån man har emigrerat (Gustafsson, Innes & Österberg 2017). Likaså har datamaterial av detta slag möjliggjort analyser av hur chefers rekrytering av personal kan påverkas av ursprung – som huruvida man hellre anställer någon med samma bakgrund som man själv har (Åslund, Hensvik & Skans 2014).²² Ytterligare exempel kan hämtas från studier om hur karriärmöjligheter på arbetsmarknaden, inom olika branscher, varierar beroende på ursprung (Urban 2013). Även komparativa studier, som då inkluderar registerdata från andra länder kan noteras här; exempelvis rörande skillnader i sysselsättning och löneutveckling för flykting- och anhörig-invandrade (Bevelander & Pendakur 2014).

I officiell statistik har man tidigare kunnat observera en överrepresentation av invandrade bland Sveriges egenföretagare (se t.ex. SCB 2013; jfr Joona 2010).²³ Detta förhållande har också en rad forskare intresserat sig för. En förmodan om att företagande ibland kan fungera som en strategi för att undvika arbetslöshet ligger nära till hands här, och detta är också något som forskningen inom fältet indikerar (Klinthäll et al. 2016). Detta tycks delvis vara en följd av att forskningen inom fältet har breddats avsevärt under senare decennier. Från ett tidigare fokus på vad som uppfattades vara tämligen konstanta egenskaper, baserade på etnisk eller kulturell grupptillhörighet, har mer komplext sammansatta teorier om företagandets villkor för invandrade och medlemmar av etniska minoriteter utvecklats och prövats (jfr Slavnic 2013).

I denna anda har exempelvis olikartade och komplexa motiv bakom invandrade kvinnors egenföretagande i den svenska omsorgssektorn påvisats och analyserats (Hedberg & Pettersson 2012). Vidare har forskare försökt förklara företagandets variationer med samtidig inverkan av nationellt ursprung och regionala skillnader inom Sverige (Ohlsson, Broomé & Bevelander 2012); även med hänsyn till den tid man varit i landet oavsett härkomst (Andersson et al. 2013). Likväl framstår en mycket stor del av de observerade skillnaderna som oförklarade; förutsättningar och

---

²² En systematisk skevhet i personalrekrytering med avseende på ursprung behöver inte indikera att så kallad preferensbaserad diskriminering har ägt rum, vi återkommer nedan till denna problematik.

²³ Motsvarande mönster har också observerats i andra länder i västvärlden; på senare år tycks dock tidigare skillnader i företagande på en övergripande nivå ha jämnats ut i Sverige, samtidigt som betydande variationer exempelvis mellan olika branscher och inkomstmöjligheter kvarstår (Klinthäll et al. 2016).

restriktioner här tycks alltså vara svåra att fånga fullt ut i extensiva statistiska analyser.

En faktor som intuitivt bör ha stor betydelse är villkoren vad gäller lån i banker och andra kreditinstitut. I forskning rörande betydelsen av detta har bland annat representation i banksektorn av människor med olika ursprung (och därigenom möjliga etniskt baserade nätverk) uppmärksamats. Variationer i detta avseende kan i sin tur vara en del i svåråtkomliga diskriminerande strukturer, om företagare i behov av krediter med visst ursprung möter sämre förståelse på grund av detta (Eliasson 2014).

I sökandet efter förklaringar till invandrades mer utsatta position på arbetsmarknaden har forskare inom flera samhällsvetenskapliga discipliner intresserat sig för förekomsten av diskriminering. Ekonomer, men även andra samhällsvetare, har utvecklat och prövat metodiker för så kallade korrespondenstest ("correspondence testing") för att undersöka förekomsten av diskriminering i olika samhällssfärer. Dessa baseras på ett slags kontrollerade experiment, i vilka man studerar exempelvis arbetsgivares respons på jobbansökningar som signalerar olika ursprung men i övrigt lika kvalifikationer.²⁴

Studier av detta slag, genomförda i Sverige såväl som i andra länder i västvärlden, har indikerat att etnisk diskriminering de facto äger rum (Carlsson & Rooth 2015). I utvidgade analyser har man exempelvis också undersökt betydelsen av ekonomiska konjunkturen i detta avseende (Carlsson, Fumarco & Rooth 2017) och likaså förekomsten av samtidig etnisk och könsbaserad diskriminering (Arai, Bursell & Nekby 2015). Den sistnämnda typen av frågeställning har även kunnat analyseras med data som inte bygger på konstruerade experiment (och som därmed grundas på påhittade jobbansökningar), utan på verkliga försök med anonymiserade ansökningsprocesser (Åslund & Skans 2012). Resultat härifrån har indikerat att etnisk diskriminering, men inte könsdiskriminering, är svår att motverka enbart via initial anonymitet. Även längre fram i en anställningsprocess kan dörrar stängas på grund av den sökandes ursprung.

Även om obefogade skillnader till följd av ursprung framkommer i studier av det slag vi nämnt är det värt att påpeka är att en forskningsmässigt svårbesvarad fråga kvarstår. Den handlar om att ett (av allt att döma) diskriminerande bemötande i sig själv inte nödvändigtvis är ett resultat av främlingsfientliga eller rasistiska attityder. Det kan grunda sig i att man ser ner på människor tillhörande vissa grupper, och därför vill ägna sig åt negativ särbehandling. Men det kan också grunda sig i så kallad statistisk diskriminering (Phelps 1972). Det vill säga att representanter för vissa befolkningskategorier tenderar att prioriteras lägre (eller sorteras bort helt) för att exempelvis rekryteringsansvariga saknar tillräcklig information om den enskildes produktivitet, och därför utgår från mer eller mindre fördomsfulla föreställningar om olika befolkningsgrupper.

Utan överdrift kan man hävda att ökad integration på arbetsmarknaden under lång tid har varit ett prioriterat mål för den svenska offentliga politiken. I ljuset av detta har man förstås också velat utvärdera insatser för att underlätta etablering i arbetslivet för invandrade, inte minst för de som relativt nyligen har kommit till landet. Sett till en stor mängd komplexa förhållanden – en utformning av åtgärder kan passa vissa grupper bättre än andra, fungera som avsett på vissa platser men inte andra och så vidare – är det inte förvånande att man inom forskningen har konstaterat att effekter av sådana satsningar är svåra att utvärdera (Joyce 2015; jfr Olsson & Wadensjö 2017). Bara för att nämna ett exempel har det varit svårt att visa om skärpta åtgärder mot diskriminering, i enlighet med förhoppningarna, faktiskt också kan minska diskrimineringen på arbetsmarknaden.

---

²⁴ För en diskussion om metodikens pålitlighet och användbarhet, se Carlsson & Rooth 2015. Enligt samma logik kan experimenten också involvera att fysiska personer med olika egenskaper är delaktiga för att mäta skillnader i hur de blir bemötta, metodiken refereras då ofta till som praktikprövning ("situation testing", eller "practice testing"); för en vidare diskussion och exemplifiering, se Molina 2016.

Det bör också noteras att forskningen om arbetsmarknadspolitiska åtgärder i syfte att minska utanförskap och öka möjligheter till egen försörjning även rymmer mer grundläggande kritiska perspektiv. I studier av detta slag problematiseras också förhärskande – men långt ifrån alltid uttalade – synsätt på arbete som plikt, och som nyckel till integration (Dahlstedt 2013). Forskare har pekat på hur personal på myndigheter utgår från att klienter måste sträva efter att anamma vad som uppfattas vara önskvärda ”svenska” förhållningssätt och normer, för att därigenom kunna bli inlemmade i samhällsgemenskapen (Dahlstedt & Vesterberg 2017; jfr Larsson 2015).

Integration och bostadsmarknad

Om arbete och arbetsmarknad markerar den ena självskrivna fokuspunkten när det gäller ”integration” (i såväl forskning som offentlig politik) så är förhållanden på bostadsmarknaden en given kandidat till den andra. Detta har naturligtvis sin grund i den ofta uppmärksammade boendesegregationen – en ojämn geografisk fördelning av olika befolkningsgrupper som är tydlig även i förhållandevis jämlika välfärdsstater som Sverige. Bostadsmarknadens utmärkande drag av just marknad är en viktig aspekt när det gäller segregationsmönster. Så länge städernas bostadsområden uppvisar olika genomsnittliga bostadspriser så kommer ekonomiska förutsättningar att samvariera med den geografiska spridningen av befolkningsgrupper.

Att hyra snarare än att köpa bostad är förstås ett alternativ för hushåll med mindre ekonomiska resurser. Men i många fall är just hyreshusbeståndet lokaliserat för sig, och kan därmed sägas bidra till att upprätthålla boendesegregation (Andersson et al. 2017). Samtidigt varierar som bekant attraktiviteten mellan hyreslägenheter beroende på var de är belägna. Och även när det gäller hyresrätter finns utrymme för skevheter och ojämlikhet. På motsvarande sätt som diskriminering kan drabba arbetssökande kan bostadssökande riskera att bli bortsorterade med hänsyn till orättmätiga skäl.

Korrespondenstest har också utnyttjats för att undersöka sådana utfall, varvid resultat har tytt på att diskriminering äger rum (Bengtsson, Iverman & Hinnerich 2012). I denna forskning har sådana resultat också satts i samband med lokala migrationspolitiska attityder. Hyresvärdar verkar vara mer benägna att ägna sig åt etnisk diskriminering i kommuner där det i allmänhet råder en mer invandringskritisk opinion (Carlsson & Eriksson 2017). Resultat från mer kvalitativt orienterade fältstudier, men genomförda enligt samma logik, tyder också på att diskriminering förekommer i bemötande av mäklare (Molina 2016). Inte heller den del av bostadsmarknaden där bostäder köps och säljs tycks alltså vara immun i detta avseende.

I ljuset av att integration ofta diskuteras utifrån skillnader inom arbets- och bostadsmarknaden har forskningen också uppmärksammat sambanden mellan dessa sfärer. Studier av detta slag har exempelvis handlat om hur boende i invandrartäta bostadsområden påverkar tillgången till kontakter som är värdefulla på arbetsmarknaden (Klinthäll & Urban 2016). Samtidigt har andra studier indikerat att segregation med avseende på arbetsplats inte alls behöver hänga samman med segregation med avseende på var man bor (Pendakur, Pendakur & Bevelander 2016). När det gäller förutsättningarna att överhuvudtaget få ett arbete, till exempel för nyanlända invandrade, tyder forskningsresultat på att boende i invandrartäta områden kan vara en nackdel, men att sådana utfall också kan skilja sig åt mellan olika städer (Hedberg & Tammaru 2013).

I en rad studier har kulturgeografer, men även ekonomer, sociologer och andra samhällsvetare, utnyttjat registerdata för att studera hur befolkningsmönster påverkas av intern migration över tid, det vill säga av hur sammansättningen av befolkningen i olika bostadsområden påverkas av de (om-)flyttningar som kontinuerligt sker. Drivkrafter bakom boendesegregation – och på vilket sätt socioekonomisk och etnisk segregation samvarierar – har därigenom studerats bland annat utifrån hur den infödda befolkningen reagerar på ökad representation av

utlandsfödda i bostadsområdet (Aldén, Hammarstedt & Neuman 2015; jfr Andersson et al. 2017).²⁵ Omflyttning har också studerats i relation till betydelsen av ekonomiska konjunkturer när det gäller fattigdom på områdesnivå (Andersson & Hedman 2016). Vidare har kunskapen byggts ut via komparativa analyser, exempelvis av etnisk segregation i Sverige jämfört med andra nordiska länder (Wessel et al. 2017), respektive i Sverige jämfört med Italien (Scarpa 2016). I anslutning till detta kan också studier om vad som har kallats för bosättningspolitik nämnas (Borevi & Bengtsson 2015). Här riktas fokus mot det offentliga strategier för att påverka var nyanlända asylsökande ska erbjudas bostäder.

Tidigare nämnde vi hur forskning om internationell migration kan sägas handla om antingen orsaker, processer eller konsekvenser. Och det kan ligga nära till hands att beskriva forskningen om segregation på liknande sätt. Inte minst sett till dess budskap att ”migration” inom städer ofta just orsakar segregation. Säkerligen skulle detta dock inte vara så uppmärksammat – vare sig i forskning eller i offentlig debatt – om det inte fanns en misstanke om negativa konsekvenser (jfr Urban 2014).

En mycket central frågeställning inom segregationsforskningen rör nämligen sådana konsekvenser, i form av så kallade grannskapseffekter.²⁶ Utifrån en beskrivande analys av rådande mönster (”hur ser boendesegregationen ut?”) tas här steget vidare till en förklarande analys (”vilken betydelse har boendesegregationen?”). Forskare inom en rad olika discipliner har i denna anda studerat hur socialgeografiska skillnader kan påverka individers möjligheter och restriktioner i skilda avseenden (Andersson et al. 2017). Detta handlar enkelt uttryckt om att försöka fånga betydelsen av vilka grannar man har (eller hade under uppväxten).

En omfattande uppsättning specifika konsekvenser har undersöks och dokumenterats i forskningslitteraturen. Utifrån statistiska sambandsanalyser – i vilka data på individnivå kombineras med data på bostadsområdesnivå – har man analyserat hur uppväxt i invandratäta respektive socioekonomiskt resurssvaga bostadsområden kan påverka individers ekonomiska villkor senare i livet.²⁷ Detta kan fångas med mått på framgång respektive misslyckande av olika slag, exempelvis när det gäller tillgång till högre utbildning eller i fråga om risken att bli arbetslös och tvingas leva på försörjningsstöd (Gustafsson, Katz & Österberg 2017a, Neuman 2015). Att fattigdom på områdesnivå faktiskt kan påverka den som utsätts för en sådan miljö negativt indikeras i studier av detta slag. Och trots långt ifrån otvetydiga mönster tyder alltså detta på att segregation i sig har negativa konsekvenser för individer. I ljuset av detta finns också studier som har identifierat starka samband mellan inkomstnivån i det område man växt upp och i det man bor som vuxen, även i en jämlikhetsinriktad välfärdsstat som Sverige (Gustafsson, Katz & Österberg 2017b).

Ytterligare andra studier lyfter blicken ovanför bostadsområdes-nivån, även om allttjämt konsekvenser av segregation studeras. Kunskap om skillnader i befolknings-sammansättning kan användas för att karaktärisera exempelvis en stad som mer eller mindre segregerad. Detta har i sin tur exempelvis utnyttjats för att analysera variation i utbrott av oroligheter tvärs svenska kommuner (Malmberg, Andersson & Östh 2013).

Den i första hand kulturgeografiska forskningen inom detta specifika fält har under senare år utvecklats metodiskt med hjälp av datahantering i så kallade geografiska informationssystem (GIS). Grannskapseffekter kan då studeras utan att man på förväg måste utgå från administrativt avgränsade områden, som sannolikt bara väldigt grovt kan fånga individers sociala miljöer. Studier tyder här på att konventionella (administrativt baserade) mått snarast kan ha underskattat grannskapets betydelse för en individs utbildningsnivå (Andersson & Malmberg

²⁵ I den internationella forskningslitteraturen beskrivs detta fenomen som manifesta reaktioner på att området når en viss brytpunkt (”tipping point”).

²⁶ Grannskapseffekter kan mer generellt sägas vara en delmängd av vad som i samhällsvetenskaplig forskning kallas kontextuella effekter.

²⁷ Behovet av motsvarande mer kvalitativt orienterade undersökningar – inte minst för att bättre kunna förklara hur grannskapseffekter uppstår – påpekas t.ex. av Andersson et al. 2017.

2015). Samtidigt finns också forskning som pekar på svårigheterna med att överhuvudtaget försöka spåra faktisk social påverkan via egenskaper i geografiskt avgränsade miljöer. Här lyfts bland annat fram att individers sociala nätverk inte alls behöver följa samma gränslinjer (Edling & Rydgren 2012).

I ljuset av att segregation definitionsmässigt (men också bildligt) kan sägas utgöra motsatsen till integration handlar forskning som man kunde förvänta sig också om insatser för att motverka boendesegregation. Här finns en stor efterfrågan på kunskap från politiska beslutsfattare, inte minst eftersom omfattande offentliga åtgärdsprogram har syftat till att motverka utanförskap i så kallade utsatta bostadsområden i Sverige. I ljuset av ofta såväl oklara som orealistiska mål för hur segregation ska motverkas med riktade insatser (Urban 2014) har också forskningsbidrag förmedlat kritiska invändningar och negativa besked vad gäller resultatet av den politik som förts; med i värsta fall också ökad isolering som följd snarare än ökad integration (Bunar 2011, Andersson, Bråmås & Holmqvist 2010).

Forskning om offentliga institutioner och demokratisk delaktighet

I en samtida välfärdsstat som Sverige manifesterar sig det offentliga institutioner för medborgarna på ett närmast oräkneligt antal sätt. Likväl framträder här relativt tydligt vissa sociala sfärer och arenor. Den omfattande integrationsforskning som vi har försökt karaktärisera under denna breda tematik rör på olika sätt förutsättningar och praktiker när det gäller jämlikhet och likabehandling oberoende av ursprung.

Integration och skola

Integrationsforskare har ägnat stor uppmärksamhet åt skolans värld. Detta är knappast förvånande sett till utbildningsväsendets formella och reella betydelse – såväl för enskilda individers levnadsförhållanden som för ekonomisk utveckling i samhället i stort. Skillnader i olika slags förutsättningar i skolan, som på olika sätt kan kopplas till ursprung, är en naturlig fokuspunkt. Formella rättigheter tycks inte ha tilldragit sig så stor uppmärksamhet, i jämförelse med hur rättigheter i realiteten kan utnyttjas när det gäller exempelvis förmedling av kunskap. I forskningen ryms en komplex väv av individuella erfarenheter bland barn och ungdomar som bär på en migrationshistoria och de institutionella strukturer de möter (jfr Bunar 2012). I ljuset av en befogad oro för skolmisslyckanden, när invandrade elever ska inhämta nya kunskaper på ett nytt språk, har man bland annat försökt identifiera hur gynnsamma skolkulturer för lärande kan utvecklas och upprätthållas (Trondman et al. 2012; jfr Lund & Lund 2016). Här betonas inte minst relationen mellan elevers livsvillkor utanför skolan och skolans möjligheter att likvärdigt förmedla kunskap.

Med ett integrationsperspektiv har också forskare från en rad olika discipliner ställt frågor om hur professioner i skolan möter utmaningar i det mångkulturella samhället. Vid sidan om sedan länge uppmärksammade skillnader i skolresultat mellan invandrade och infödda elever i Sverige (jfr SCB 2016, SCB 2013) har studier på olika sätt belyst hur läroplaners målsättningar kan komma i konflikt med ambitioner att skapa inkluderande sociala miljöer (jfr Bunar 2012).

Skolforskare som riktar fokus mot integration har också intresserat sig för invandrade elevers upplevelser av hur utbildningsmål och förväntningar förändras i ljuset av migrationserfarenheten (Folke 2017; jfr Bethoui 2017). Vidare har också relationen mellan skola och föräldrar analyserats. I studier har man observerat ett slags kulturellt uppfostrande inslag i kontakten mellan pedagoger som representerar majoritetsbefolkningen och invandrade föräldrar till barn i skolan (Lunneblad 2017, Lozic 2016; jfr Bouakaz 2012).

Skolans normativa uppdrag som förmedlare av demokratiska värden uppmärksammas också på olika sätt i forskningen. Exempel kan här hämtas från arbetet mot så kallat hedersvåld som skolan som institution har ett särskilt ansvar för att försöka spåra och bekämpa (Darvishpour & Lahdenperä 2014). En slags bieffekt har observerats, här liksom i likartade sammanhang där goda och rättvisa värden mer eller mindre reflekterat ses som uttryck för majoritetskulturen (Gruber 2011).

Projekt av detta slag kan därmed anta skepnad av en sorteringsmekanism mellan det ”svenska” och det ”främmande”.

En lång rad studier rörande integration och utbildning har vilat på etnografiskt orienterade metoder, med information insamlad exempelvis via observationer och intervjuer i verksamheternas närmiljöer. Förhållningssätt och konkreta strategier för att manövrera i en komplex verklighet har på så vis analyserats med hjälp av röster från grundskollärare (Obondo, Lahdenperä & Sandevärn 2016, Wedin 2014), förskollärare (Lunneblad 2017), studievägledare (Herzberg & Sundelin 2014), och även ansvariga skolledare (Norberg 2017). Här framträder tveklöst utmaningar kopplade till mångfald, såsom språkförbistring och kulturellt betingade skillnader i förväntningar, men också hur stödjande och flexibla strategier kan utvecklas. Samtidigt har en ytterligare metodologisk bredd efterfrågats (Trondman et al. 2012). En rimlig förväntan här är att kvalitativa analyser kan förenas med statistiskt grundade slutsatser för ömsesidig korsbefruktning.

Med en direkt parallell till ovan diskuterade grannskapseffekter har sociala miljöer i skolor (respektive i klassrum) studerats utifrån samma logik, och i detta fall företrädesvis med kvantitativa analystekniker och registerdata.²⁸ Om exempelvis elever med olika ursprung tenderar att vara ojämnt fördelade över skolorna i en kommun kan – på motsvarande sätt som i bostadsområden – de skillnader som uppstår i etnisk och socioekonomisk sammansättning också tänkas påverka enskilda elevers villkor. Närmast till hands ligger kanske här att studera sådana skoleffekter på förutsättningar för lärande och skolprestationer i allmänhet. Men i forskning med denna inriktning har man också studerat förutsättningar för sociala relationer (Plenty & Jonsson 2017), och risken för att invandrade respektive infödda ungdomar börjar begå brott (Svensson et al. 2012).

I ljuset av segregationens betydelse har forskare också intresserat sig för drivkrafter bakom skolegregation. I ett land som Sverige finns alltså ett starkt samband mellan boendesegregation och skolegregation, men möjligheten att inom ramen för det svenska skolsystemet fritt välja skola har också uppmärksammats i detta sammanhang. Resultat här tyder på regelverket för att välja skola i Sverige åtminstone i viss mån har främjat en ojämn fördelning av elever med utländsk bakgrund mellan skolor (Böhlmark, Holmlund & Lindahl 2016, Hansen & Gustafsson 2016; för en kritisk diskussion, se även Lund 2015).

Integration och hälsa

En annan del av den breda tematiken kring samhällsinstitutioner rör forskning om skillnader i hälsa (i vid bemärkelse) och tillgång till vård. Det är inte svårt att argumentera för betydelsen av hälsa och hälsofrämjande insatser vad gäller den samlade livskvaliteten i ett samhälle. Men i förstone kan möjligen skillnader härvidlag – i vilken grad människor i olika delar av befolkningen drabbas av ohälsa – antas ligga utanför åtminstone integrationspolitikens räckvidd. Ett omfattande intresse i forskningen för hälsoskillnader som kan knytas till ursprung motiveras förstås av hälsans fundamentala betydelse för individers levnadsförhållanden. Om integration tolkas som jämlika villkor i bred bemärkelse oberoende av ursprung är förutsättningarna för att förhindra och motverka sjukdom grundläggande (jfr Mood, Jonsson & Låftman 2016).

Samtidigt finns det också forskning som knyter skillnader i hälsotillstånd mellan invandrade i de nordiska länderna till just integrationspolitiken (Krasnik 2017). Välfärdsstaterna i denna del av världen är på många sätt institutionellt och socioekonomiskt likartade. Men en sämre upplevd hälsa bland invandrade i Danmark jämfört med i Sverige har kopplats till att den alltså mer mångkulturellt betonade svenska politiken haft positiv inverkan.

Detta har också bäring på vad som i forskningslitteraturen har kallats ”healthy immigrant effect” (jfr Hemminki 2012, Johansson et al. 2012) respektive ”healthy

---

²⁸ För en utförlig diskussion om kontextuell analys utifrån skillnader i elevsammansättning mellan skolor, se Almgren 2006.

immigrant paradox” (jfr Juárez & Revuelta-Eugercios 2016). Man har studier tvärs olika länder noterat en genomsnittligt god hälsa bland den invandrade befolkningen (åtminstone inledningsvis efter migrationen). Detta trots att förväntningen snarast kunde varit den motsatta givet att migration ofta har skett från socioekonomiskt mer utsatta till mer resursstarka länder. En förklaring till detta baseras på en slags selektionseffekt, det vill säga att ”urvalet” av migranter i högre grad består av fysiskt och psykiskt resursstarka personer. Själva förverkligandet av migrationen till en mer eller mindre okänd miljö fordrar en kapacitet som också är hälsofrämjande.

Av allt att döma är emellertid verkligheten avsevärt mer komplex än så. En genomsnittligt god hälsa bland relativt nyligen immigrerade kan försämrats över tid i det nya hemlandet (Hemminki 2012; jfr Krasnik 2017). Resultaten varierar beroende på vilka invandrargrupper som undersöks i vilka invandringsländer; och därtill beroende på vilka mer specifika hälsoindikatorer som studeras (Honkaniemi et al. 2017, Juárez & Hjern 2017, Johansson et al. 2012). Bland viktiga utpekade förklaringsfaktorer för hälsostatus märks position på arbetsmarknaden och vistelse-tid i det nya landet, vars inverkan dock har befunnits vara olika för invandrade kvinnor respektive män i Sverige (Johansson et al. 2012; jfr Mittendorfer-Rutz 2017). Samtidigt har andra forskningsresultat tolkats som att sämre upplevd hälsa i vissa invandrargrupper skulle kunna bero på att skillnader i arbetsförhållanden är svåra att fånga i storskaliga undersökningar (Rostila & Dunlavy 2013).²⁹

Inom detta vidsträckta fält märks disciplinövergripande studier, i vilka forskare med medicinsk, vårdvetenskaplig och folkhälsovetenskaplig inriktning samarbetar med demografer, sociologer och andra samhällsvetare. De goda förutsättningarna att nå ökad kunskap genom att utnyttja högkvalitativa svenska registerdata för epidemiologiska studier har framhållits (Johansson et al 2012). I andra studier kommer dock en bred uppsättning mer kvalitativa metoder till användning, såsom fokusgrupper och observationsstudier. Att i ökad utsträckning här kunna basera analyser på en kombination av metoder ter sig potentiellt fruktbart.

Forskare inom fältet som belyser skillnader av relevans ur ett integrationsperspektiv har inte minst intresserat sig för skillnader i mental och psykisk hälsa. Detta kan i viss mån kopplas till den under lång tid betydande flyktinginvandringen till utvecklade välfärdsstater som Sverige. Människor som flytt sina ursprungsländer har ofta drabbats av hot och våld, och det ligger nära till hands att anta att sådana traumatiska erfarenheter kan leda till psykisk ohälsa (Mittendorfer-Rutz 2017, Sigvardsdotter et al. 2016, Wångdahl et al. 2014). Forskning baserad på surveyundersökningar i Sverige har också påvisat skillnader i psykisk oro mellan personer som invandrat på grund av flyktinskäl respektive av andra skäl (Johnson et al. 2017). Problem av detta slag rapporterades i högre grad i den förstnämnda gruppen, och ett nedslående resultat var därtill att längre vistelsetid i det nya hemlandet i sig självt inte kunde motverka detta; bristen på stödjande sociala nätverk är här en förklaring som får vetenskapligt stöd.³⁰

Samtidigt finns exempel på surveystudier genomförda i flera länder (inklusive Sverige), vars resultat indikerar att barn och ungdomar med invandrarbakgrund i jämförelsevis mindre grad drabbas av mental ohälsa (Mood, Jonsson & Låftman 2016, Dekeyser et al. 2011). När specifikt barn med flyktingbakgrund har studerats utifrån kontakt med psykiatrisk vård har dock en låg grad av sådan kontakt också tolkats som att strukturella hinder kan finnas (Barghadouch et al. 2016).³¹ Det är tänkbart att såväl psykiatrisk som annan vård upplevs mindre tillgänglig, för såväl föräldrar som barn med flyktingerfarenheter. Detta kan också innefatta svårigheter med att tolka information om rättigheter och att förstå hur regelverk fungerar.

---

²⁹ En sådan svårighet drabbar inte endast registerbaserade utan även survey-baserade undersökningar (jfr Rostila & Dunlavy 2013).

³⁰ Även i den här refererade studien (Johnson et al. 2017) observeras samtidigt avsevärda könsskillnader; bland de studerade flyktingarna var män generellt sett mer drabbade än kvinnor.

³¹ Sådana hinder torde i än högre grad drabba barn till så kallade papperslösa migranter, som lever under mycket utsatta och psykiskt stressande omständigheter även i en traditionellt jämlikhetsfokuserad stat som Sverige (Ascher & Smith 2017).

Studier om sådan så kallad hälsolitteracitet bland personer som kommit som flyktingar till Sverige har också indikerat betydande brister (Wångdahl et al. 2014; jfr Pacheco, Jonzon & Hurtig 2016).

Mer forskning har efterlysts om hur förutsättningar kan förbättras i detta avseende (jfr Löthberg et al. 2012). I denna anda har integrationsrelaterade studier om vårdtillgänglighet också riktat fokus mot exempelvis behov av tolkhjälp inom åldringsvården (Hadziabdic, Lundin & Hjelm 2015). Samtidigt finns också forskning som pekar på betydelsen av läkares attityder och bemötande gentemot invandrade patienter (Akhavan & Karlsen 2013).

Integration och social service

Attityder och bemötande kan förstås väntas vara en central aspekt även inom andra samhällsinstitutioner än hälso- och sjukvården. Inom utbildningsväsendet, som vi redan berört ovan, kan exemplen på detta utan tvekan mångfaldigas. En ytterligare relevant sfär här är social omsorg. Inte minst har integrationsrelaterad forskning i Sverige ägnat intresse åt verksamhet inom socialtjänst i kommuner och i myndigheter (Eliassi 2015, Söderqvist, Bülow & Sjöblom 2015, Forsell & Torres 2012). I studier inom detta forskningsfält – ofta baserade på kvalitativa intervjuer, men även på analyser av exempelvis policydokument – har man studerat hur personal försöker navigera mellan hjälpsökandes behov och krav på effektivitet och rättssäkerhet.³² En yrkeskategori som socialsekreterare kan sägas representera välfärdsstatens ”street-level bureaucrats”, när de i direkt kontakt med klienter utgör den själva länken mellan regelverk och mottagare (Boccacagni & Righard 2015, Ottosson, Eastmond och Schierenbeck 2012).³³ Det är här, likt i motsvarande roller inom andra professioner, som den offentliga politiken konkret kommer till uttryck för samhällsmedborgarna.

När det specifikt gäller socialt arbete med invandrade klienter har samtidigt forskare observerat att mer eller mindre omedvetna föreställningar om kulturella skillnader kan påverka handläggning och beslut (Jönsson 2013, Eliassi 2015). I samband med detta har man pekat på att sociala problem riskerar att ”kulturaliseras”; behov och brister tolkas som avvikelser från det ”normala” i majoritetskulturen och dess regelverk. En oförmåga att inse denna problematik, bland personal inom socialtjänsten, riskerar enligt kritiskt uttolkade forskningsresultat också att konservera diskriminerande strukturer (Eliassi 2017). I anslutning till detta finns också studier som problematiserar ett slentrianmässigt önskemål om kulturell kompetens (Gruber 2016). Personal med liknande ursprung som exempelvis ungdomar i tvångsvård får fylla en roll som kulturella experter, men kan samtidigt bli misstänkliggjorda för bristande professionalism.

Vidare finns också studier som i Sverige har riktat fokus mot socialsekreterares och biståndshandläggares arbete med ensamkommande unga asylsökande (Söderqvist, Bülow & Sjöblom 2015; jfr Brunberg & Hart 2016), migranter som saknar uppehållstillstånd (Jönsson 2014), ungdomar som varit utsatta för så kallat hedersrelaterat våld (Wikström & Ghazinour 2010) och mot de särskilda behov som kan finnas i äldre invandrades behov av stöd (Torres, Olaison & Forssell 2015). Samtidigt har mer forskning efterlysts om hur en omfattande migration och ökad etnisk mångfald i Europa faktiskt påverkar villkoren för social service i välfärdsstaterna. (Boccacagni & Righard 2015; jfr Righard & Boccacagni 2015). Man ser i detta sammanhang inte minst ett behov av fler länder-jämförande studier.

---

³² Det bör dock nämnas att forskare inom disciplinen socialt arbete även genomför studier baserade på kvantitativa metoder och data; det kan exempelvis gälla analyser av skillnader i mottagande av försörjningsstöd mellan invandrade och infödda (för en översikt, se Gustafsson 2013).

³³ Termen street-level bureaucracy härrör från den amerikanske statsvetaren Michael Lipsky (1980). Som svenska översättningar av själva aktörerna har använts närbyråkrater och frontlinjebyråkrater

Integration och rättsväsende

Ytterligare exempel på offentliga institutioner där integrationsforskare har intresserat sig för bemötande, men också för problem rörande likabehandling låter sig hämtas från rättsväsendet. I exempelvis studier av huvudförhandlingar i svenska domstolar har man med hjälp av observationer och intervjuer konstaterat att tolkning mellan olika språk kan försätta invandrare i underläge och bidra till ömsesidig misstro (Elsrud, Lalander & Staaf 2017, Elsrud 2014, Torstensson & Sullivan 2011). En rättegångs ritualer kan också upplevas som särskilt svåra att avkoda om man har sitt ursprung i en helt annan del av världen. Vid sidan om detta noteras i dessa studier emellertid också hur kulturellt stereotypa uppfattningar kan försämra förutsättningar för likabehandling.

Ur ett professions-jämförande perspektiv har också just socialsekreterares sätt att mentalt hantera svåra arbetsuppgifter i samband med utvisningsärenden jämförts med motsvarande för poliser (Sundqvist et al. 2015; jfr Hansson, Ghazinour & Padyab 2017). När det gäller den svenska polisens rekryteringsarbete i syfte att nå ökad mångfald har också historiska analyser bidragit till forskningen (Furuhagen 2015). Även här identifieras ett behov av liknande studier i andra länder.

I kriminologiskt inriktad integrationsforskning återfinns analyser som söker förklara skillnader i brottslighet mellan olika befolkningsgrupper (Beckley 2015a, 2015b, Hällsten, Szulkin & Sarnecki 2013). I studier av detta slag baserade på registerdata har förutom socioekonomiska skillnader bland annat betydelsen av medborgarskap och konsekvenser av boendesegregation lyfts fram (jfr avsnittet om boende ovan).

Med ett mer övergripande rättsociologiskt perspektiv har den europeiska utvecklingen, i spåren av omfattande flyktingströmmar och ökade krav på gränskontroll, också analyserats under rubriken ”crimmigration” (van der Woude, Barker & van der Leun 2017). Den övergripande idén är här att staters tilltagande behov av säkerhet och trygghet gör att föreställningar om kontroll av brottslighet och kontroll av invandring i hög grad flyter samman.

Integration och demokratisk delaktighet

I den breda tematiken kring hur integrationsforskning på en mängd olika sätt riktas mot samhällsinstitutioner ska vi avslutningsvis också beröra studier rörande politik och demokratisk delaktighet. I Sverige liksom i andra demokratiska välfärdsstater har det länge funnits ett intresse för skillnader i fråga om utnyttjandet av politiska fri- och rättigheter mellan olika befolkningsgrupper. Inom politisk-sociologisk forskning har man i detta sammanhang försökt beskriva och förklara varför människor med utländsk bakgrund i mindre utsträckning röstar i allmänna val (Bevelander & Spång 2017).³⁴ Motsvarande klyftor i demokratisk delaktighet har också spårats när det gäller andra former för politiskt deltagande, såsom att ta kontakt med folkvalda eller organisera namninsamlingar.³⁵

Förklaringar till sådana mönster har med viss framgång sökts i såväl socioekonomiska skillnader som i regelverk. I flera studier har den åtminstone formella integration som ett förvärv av medborgarskap innebär lyfts fram som en tydlig positiv faktor (Bevelander & Hutcheson 2017, Bevelander & Pendakur 2011). Även i detta sammanhang har negativa konsekvenser av boendesegregation lyfts fram; men även hur engagemang kan motverkas av känslan av att inte på allvar få tillträde och kunna påverka, exempelvis inom politiska partier (Soininen & Qvist 2017). Forskningen inom detta fält har också riktat intresse mot insatser för att

³⁴ Ett specifikt intresse för skillnader i politiskt deltagande relaterade till ursprung kan i Sverige ledas tillbaka åtminstone till den reform som gav utländska medborgare (under vissa villkor) rätt att, sedan 1976, rösta i kommunala val (för en tidig analys, se t.ex. Bäck & Soininen 1998).

³⁵ Statsvetaren Gunnar Myrberg (2007) har emellertid visat att mönstren härvidlag inte är entydiga i Sverige. För vissa former av politiskt deltagande var den rapporterade aktivitetsgraden (utifrån en surveyundersökning) högre bland invandrare än bland födda svenskar. Motsvarande tendens har också observerats när det gäller tillvaratagandet av möjligheten att personrösta i allmänna val (Berg 2017).

utjämna klyftor i valdeltagande, till exempel via kommunalt organiserade projekt (Spång 2017). Även om det finns visst stöd för att uppsökande verksamhet kan främja intresse för röstning så efterlyses här mer forskning, inte minst när det gäller effektiviteten i olika insatser.

Det civila samhället har traditionellt tillmätts stor betydelse i ett land som Sverige. I ljuset av detta är det inte förvånande att integrationsforskare också har studerat ideella föreningar och organisationer, bland annat via ingående fallstudier. Ett naturligt fokus har här varit verksamheten i föreningar som särskilt riktar sig till invandrargrupper, och deras övergripande förutsättningar (Bengtsson & Hertting 2016, Ålund et al. 2013, Scaramuzzino 2012). Studier baserade på surveydata har också indikerat att föreningslivet kan vara en brygga till politiskt engagemang, och att detta särskilt gäller för invandrade föreningsmedlemmar (Myrberg 2011). Vidare innehåller forskningen exempel på kritiska analyser av integrationsprojekt som bedrivs i samarbete mellan det offentliga och föreningslivet (Ekholm & Dalhstedt 2017).

När det gäller integrationsfrågor och politiska åsikter har ett betydande forskningsintresse ägnats åt främlingsfientlighet och stödet för invandringskritiska politiska partier. Statsvetare, sociologer och andra samhällsvetare har i detta sammanhang studerat såväl variationer inom Sverige (Rydgren & Ruth 2013), som mellan europeiska länder (Bohman & Hjerm 2016, Bohman 2015). Med särskilt fokus på partier av detta slag har deras inbördes relationer också undersökts, exempelvis via fallstudier inom Norden (Jungar & Jupskås 2014). Vidare har studier påvisat betydelsen av lokal organisering för nationellt röststöd, även för denna typ av partier (Erlingsson, Loxbo & Öhrvall 2012). I anslutning till detta har studier på senare år också lyft fram ett genusperspektiv; både via jämförande surveyundersökningar med fokus på att förklara varför kvinnor i lägre grad än män röstar på invandringskritiska partier (Harteveld et al. 2015), och via djupintervjuer med kvinnor aktiva i denna typ av partier i syfte att utforska jämställdhetens roll givet en främlingsfientlig agenda (Mulinari & Neergaard 2015).

Forskning om media, kultur och identitet

I denna översikt utkristalliserar sig ett avslutande tema, i vilket vi försökt inrymma forskning som i bred bemärkelse kan sägas handla om gestaltning och representationer.³⁶ Hur verkligheten beskrivs – och vad som mer eller mindre subtilt identifieras som problematiskt respektive önskvärt – kan förväntas få konsekvenser såväl för politiska opinioner som för övergripande mönster av mellanmänniskt förtroende i ett samhälle (jfr Meltzer et al. 2017). I ett ofta svåröverblickbart och konfliktbetonat diskursivt landskap sprids budskap och bilder via traditionella massmedia, men också via samtida sociala media och andra digitala plattformar.

Föreställningar om mångkulturalism, respektive om majoritets- och minoritets-kulturer, fortplantas i ett politiskt klimat som av integrationsforskare har karaktäriserats som både ”medialiserat” och ”rasifierat” (Dahlstedt 2014; jfr Schierup, Ålund & Neergaard 2017). Parallellt med de övergripande samhällsanalyserna i detta avseende ryms här också forskning som via närstudium på mikronivå undersöker uppfattningar och uttryck för identitet och tillhörighet i det mångkulturella samhället.

Medie- och kommunikationsforskare har tillsammans med andra samhällsvetare åtminstone sedan 2000-talets början studerat hur frågor rörande invandring och integration skildras i massmedia. Samtidigt finns relativt få större studier baserade på nyhetsmedia i Sverige (Strömbäck, Andersson & Nedlund 2017). I kontrast till en misstanke som framförts i den allmänna debatten, om att etablerade massmedia inte ägnar tillräckligt utrymme åt invandringens negativa konsekvenser, påvisar en

---

³⁶ Utanför denna ram faller dock humanistiska och konstnärliga forskningsperspektiv på migrations- och integrationsfrågor. Oaktat resursmässiga restriktioner, som också har betydelse i detta avseende, har vi tvingats konstatera att vår metodik för spårning och urval av material inte lyckades täcka in forskning om konstarter eller om kultur i mer estetisk bemärkelse.

nyligen genomförd undersökning snarast det motsatta. Enligt denna studie av flera års nyhetsrapportering i svenska dagstidningar gestaltas invandring visserligen såväl positivt som negativt, men det sistnämnda är vanligare (Strömbäck, Andersson & Nedlund 2017). Likväl finns annan aktuell forskning, baserad på surveydata, som indikerar ett relativt stort misstroende mot massmedias rapportering om invandring (Andersson 2017).

Medieforskningen inrymmer vidare studier som utifrån innehållsanalyser och diskursanalyser belyser: skildringar av politisk aktivism till förmån för asylsökande (Persson 2016); politiska ledares positioner i frågor om migration och integration i TV-sända valdebatter (Idevall 2016); och mediala beskrivningar av behov av etniskt profilerad äldreomsorg i dagstidningar (Jönson, Harnett & Nilsson 2017, Torres, Lindblom & Nordberg 2014).

Vidare undersöker medieforskare också samtida så kallade alternativmedier, där ofta mycket starkt invandrings- och integrationskritiska gestaltningar publiceras och kommenteras (Holt 2016a, 2016b; jfr Hellström & Lodenius 2016). Därtill finns också exempel på studier av hur människor uppfattar och tolkar budskap i massmedia. Här har forskare, via djupintervjuer med invandrade mediekonsumenter, visat hur medier i Sverige kan uppfattas som exkluderande och bidra till att upprätthålla en känsla av främlingskap (Sjöberg & Rydin 2014). Exempel finns också på jämförande mediestudier, i vilka skillnader och likheter i representationer av ”vi och dom” analyseras i arabiska och västerländska nyhetsmedia (Ezz El Din 2016).

På mikronivå – med stöd i etnografiskt orienterade observationer och intervjuer, snarare än innehållsrika analyser av massmedia – riktas också fokus mot hur individer formar föreställningar kring kulturskillnader i relation till den egna identiteten.³⁷ Forskningen i Sverige har här exempelvis inrymt studier om hur ungdomar förhåller sig till stereotypa kategorier som ”invandrare” (Trondman 2006). Med likartad frågeställning har också berättelser från vuxna studerande med invandrarbakgrund analyserats (Dahlstedt et al. 2017). I studier av detta slag framträder exempelvis hur ett svenskt medborgarskap kan uppfattas som formellt, snarare än att signalera en självklar tillhörighet. Vidare har man studerat ungdomar tillhörande den i politik och media uppmärksammade kategorin ”ensamkommande flyktningbarn” (Herz & Lalander 2017). Här blottläggs bland annat en frustration över tillskrivna identiteter med egenskaper som kan uppfattas som förgivet tagna.

En internationell vetenskaplig tidskrift som referenspunkt

Inledningsvis diskuterade vi våra avgränsningar inför den nu presenterade översikten av samtida migrations- och integrationsforskning. Avvägningen baserades här på att även ett tidsmässigt ganska snävt urval av Sverigebaserad forskning skulle ge en någorlunda rimlig bild. Detta i jämförelse med en teoretiskt (om än knappast praktiskt) tänkbar motsvarande global sammanställning av forskningsläget.

För att likväl kunna relatera den bild som framträtt ovan till någon referenspunkt har vi utnyttjat material i form av publicerade artiklar i den internationella vetenskapliga tidskriften *Journal of Ethnic and Migration Studies* (JEMS).

I den inledande sonderingen här hade vi förhoppningen att inkludera åtminstone ett mindre antal relevanta tidskrifter för jämförelser. Men sett till den mängd information som skulle processas fick vi av resursskäl avgränsa oss till en volym av JEMS. Valet av just denna tidskrift kunde motiveras utifrån såväl djup som bredd. Den övergripande tanken var att välja en vetenskaplig kanal med högt anseende i forskarsamhället, men samtidigt stor tematisk räckvidd inom forskningsfältet migration och integration. En viktig aspekt av det sistnämnda var att undvika en slagsida till förmån för vissa discipliner; på motsvarande sätt skulle inte heller vissa

---

³⁷ Studier med motsvarande frågeställningar kring betydelsen av exempelvis etniska identiteter har också baserat på avsevärt större urval, och därmed ett behov av mer extensiva analyser (jfr Svensson, Berne & Syed 2017; Parameshwaran & Engzell 2015).

teoretiska perspektiv eller metoder premieras framför andra. Med stöd av uppgifter i databasen InCites framstod JEMS som den mest lämpade tidskriften för ändamålet.³⁸

Mer precist valdes årgång 2016 av JEMS, vilken då forskningsöversikten påbörjades var den mest aktuella kompletta årgången.³⁹ Denna visade sig innehålla 135 publicerade artiklar, vars sammanfattningar ("abstracts") vi ställde samman och studerade.⁴⁰

Det finns här inte utrymme för att beskriva de enskilda artiklarnas bidrag. Dock ska vi relatera den övergripande bild de förmedlar till vår forskningsöversikt ovan och dess tematik. Med reservation för att nyanser med nödvändighet måste tonas ner låter sig följande tre observationer göras:

(1) I enlighet med vad som kunde förväntas noteras en avsevärt större geografisk bredd på de data som analyseras i artiklarna i JEMS.

Även om exempelvis teorier som prövas i den Sverigebaserade forskningen är universella snarare än geografiskt begränsade finns en slagsida till förmån för empiriska data insamlade inom detta lands gränser. Även i jämförande fallstudier och andra internationella jämförelser tar svenska förhållanden tämligen självskrivet en plats som studieobjekt. På motsvarande sätt samlas och analyseras förstas data också ofta i andra länder där forskarna i fråga är verksamma. Men i det internationella urvalet av artiklar som JEMS publicerar blir därigenom spridningen naturligt mycket större. Värt att notera i sammanställningen är exempelvis att en hel del empiriska studier riktar fokus mot länder och regioner i Asien och (om än i mindre grad) i Afrika.

(2) Likväl framstår den övergripande tematisering som vi har utgått från i kartläggningen rimligt hållbar som raster, även för artiklarna i JEMS.

En mängd bidrag – rörande allt från transnationalism och remitteringar till diskriminering på arbetsmarknaden, skillnader i dödlighet beroende på ursprung, socio-kulturell integrering av muslimer och röststöd för högerpopulistiska partier – kan tämligen oproblematiskt placeras under de rubriker med vilka vi har försökt särskilja olika typer av migrations- och integrationsforskning. Trots detta finns exempel på mer svårkategoriserade bidrag, vilket indikerar att tematiseringen inte fångar allt. Detta gäller till exempel lingvistiskt orienterade analyser av språkanvändning, och mer moralfilosofiska teoretiska bidrag om integration och mångkulturalism.

(3) Vissa typer av frågeställningar som blir föremål för analys i artiklarna i JEMS framstår som mindre sannolika i forskning baserad i Sverige (och detta bortsett från själva den geografiska spridningen av empiriska data, som nämndes i punkt 1 ovan).

I ett av JEMS-årgångens (totalt sex) specialnummer, vars artiklar riktas mot ett utvalt tema, fokuseras invandringens betydelse i stater med hög grad av regionalt självstyre och lokalpatriotiska rörelser.⁴¹ Här riktas fokus på helt andra aspekter av tillit och lojalitet jämfört med vad detta normalt sett handlar om i centralstyrda nationalstater som Sverige. I andra exempel på studier som sannolikt skulle upplevas som oväntade i Sverigebaserad forskning analyseras särskilt privilegierade invandrargrupper (exempelvis migranter med europeisk bakgrund i Australien). I fall som dessa framträder tydligt nyttan av att i migrations- och integrationsforskning kontinuerligt granska föreställningsramar och utgångspunkter också för hur frågor ställs och besvaras.

---

³⁸ Med hjälp av sökverktyg och kategorier i InCites "Journal Citation Reports" (Clarivate Analytics) befanns *Journal of Ethnic and Migration Studies* vara den tidskrift som för vårt syfte bäst kunde kombinera tematisk räckvidd och en hög citeringsfrekvens (framräknat via det etablerade måttet "impact factor").

³⁹ Årgång 2016 motsvaras av volym 42 av *Journal of Ethnic and Migration Studies*.

⁴⁰ Sökverktygen i InCites användes också för att sortera fram "abstracts" jämte grunduppgifter om titlar och författare.

⁴¹ Detta specialnummer är rubricerat "Friends or foes? Migrants and sub-state nationalists in Europe".

Slutsatser och diskussion

I denna forskningsöversikt har ambitionen varit att teckna en bild av samtida migrations- och integrationsforskning. Det övergripande syftet har varit att identifiera och beskriva forskningsfältets mångfald, och initiala förväntningar om just mångfald har inte heller kommit på skam. Den praktiska avgränsningen mot forskning baserad i Sverige (som tedde sig nödvändig för att få ett rimligt material att hantera) har knappast kunnat ge utrymme för en annan slutsats.

Som vi har kunnat notera i sammanställningen ovan utmärker sig migrations- och integrationsforskningen i Sverige genom ett påfallande mångdisciplinärt intresse. I en till synes (och sedan lång tid tillbaka) kontinuerlig tillväxt av teoriutvecklande och teoriprovande studier bidrar såväl forskare som primärt är förankrade i sina traditionella universitetsdiscipliner, som mer uttalat ämnesövergripande IMER-forskare, till fördjupade insikter om migration och integration. Parallellt med detta utnyttjas en rikhaltig uppsättning vetenskapliga metodiker, och dessutom sker en metodutveckling där till exempel epidemiologiska, etnografiska och experimentella tillvägagångssätt förfinas och drar nytta av nya typer av data och nya tekniker för databearbetning.

Inomvetenskapligt välmotiverade frågeställningar förenas med undersökningar av förhållanden som har konkret betydelse för människors livsvillkor och för samhällsutvecklingen i stort. Detta kan också illustreras med några observationer som låter sig göras utifrån översikten:

- Forskning om hur lagstiftning och regelverk utformas och tillämpas – med avseende såväl på *migrations*-kontroll som på *integrations*-främjande verksamhet – rymmer en omfattande katalog av studier om relevanta beslut och processer. Inte minst framträder här behovet av att studera policyutveckling parallellt på överstatlig och mellanstatlig nivå.
- Forskning om olika typer av diskriminerande handlingar och strukturer har påvisat etniskt grundad ojämlikhet (även i en starkt jämlikhetsorienterad demokratisk välfärdsstat som Sverige). Samtidigt ter sig diskrimineringens mekanismer varken entydiga eller fullt ut förklarade.
- Forskning har visat att etniskt och socioekonomiskt grundad boendesegregation samvarierar och tenderar att reproduceras, trots motsatt offentlig-politiska ambitioner (Sverige framstår som ett mycket tydligt fall härvidlag). Att förklara rådande mönster ter sig avsevärt enklare än att i policy-orienterad forskning föreslå åtgärder som är både realistiska och effektiva.
- Forskning om hur människor med skilda ursprung bemöts som klienter inom ramen för välfärdsstatliga institutioner av olika slag har bidragit med omfattande insikter om hur mer eller mindre omedvetna föreställningar inom olika professioner kan leda till bristande rättssäkerhet och reproduktion av ojämlikhet.
- Forskning om skillnader i fysisk och psykisk hälsa utifrån ett integrationsperspektiv uppvisar delvis motstridiga resultat i olika studier, och detta i jämförelser såväl inom som mellan länder; även i Norden. Samtidigt har här tillgången till högkvalitativa registerdata i de nordiska länderna lyfts fram som en väg mot ökad insikt och förståelse.
- Forskning om attityder i frågor rörande migration, integration och det mångkulturella samhället förgrenar sig bland annat till undersökningar om främlingsfientlighet, mellanmännisklig tillit och förtroende för samhällsinstitutioner. Även inom detta fält finns behov av att förklara motstridiga resultat mellan studier baserade på olika urval (inom och mellan länder, och mellan olika befolkningskategorier).
- Forskning om betydelsen av informationsspridning, såväl i traditionell som i social media, har på goda grunder lyft fram behovet av fortsatta studier av hur

medial gestaltning av migration och integration påverkar verklighetsuppfattningar och åsikter.

Sammantaget framträder en bild av såväl den inomvetenskapliga som utomvetenskapliga bredden i Sverigebaserad migrations- och integrationsforskning. Detta indikerar rimligen också en styrka i detta mångfacetterade forskarkollektiv. Bilden störs inte heller på något avgörande sätt av resultatet från vårt försök att relatera översikten till internationell forskning om migration och integration som rapporterats i tidskriften *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Även om denna jämförelse med nödvändighet fick göras summariskt så syns få tecken på att frågeställningar, teorier och metoder inom den Sverigebaserade forskningen har en provinsiell slagsida. Detta även om migrations- och integrationsforskare, inte minst av pragmatiska skäl, ofta söker empirisk information i det land man själv känner till bäst.

Framträder några påtagliga svagheter i den Sverigebaserade migrations- och integrationsforskningen? Denna fråga är svårare att besvara utifrån den forskningsöversikt som genomförts här. Den omfattande kunskapsmassa som vi har försökt att överblicka lämnar med nödvändighet betydande luckor, sett till vad som potentiellt hade kunnat inrymmas i en forskningsöversikt med färre begränsningar. Detta manar till ödmjukhet. Det är avsevärt lättare att förmedla vad som de facto har studerats – utifrån det som är bekant, givet ett visst urval – än att argumentera vad som hellre borde ha undersökts. Vår metodik har inte heller gett utrymme för några systematiska analyser av identifierade kunskapsbehov.

Likväl finns indikationer på att ämnesövergripande samarbeten, och därigenom tvärvetenskaplig korsbefrukning, skulle kunna stimuleras och utvecklas i betydlig högre utsträckning. Migrations- och integrationsforskare kan i hög grad förväntas verka under principiellt samma villkor som forskare med andra intressen i vetenskapssamhället. Detta innebär sannolikt att det finns incitament att identifiera nischer, i vilka enskilda forskare får hög utväxling på sina insatser. Men migrationens och integrationens mångfald av komplexa frågor kan mycket väl kräva att fler och stadigare broar byggs mellan olika discipliner och traditioner inom detta vidsträckta forskningsfält.

Referenser

Akhavan, Sharareh & Karlsen, Saffron 2013. Practitioner and Client Explanations for Disparities in Health Care Use Between Migrant and Non-migrant Groups in Sweden: A Qualitative Study. *Journal of Immigrant and Minority Health* 15: 188–197.

Aldén, Lina & Hammarstedt, Mats 2015. Utrikes födda på 2000-talets arbetsmarknad – en översikt och förklaringar till situationen. *Ekonomisk Debatt* 3/2015:77–89.

Aldén, Lina, Hammarstedt, Mats & Neuman, Emma 2015. Ethnic Segregation, Tipping Behavior, and Native Residential Mobility. *International Migration Review* 49(1):36–69.

Almgren, Ellen 2006. *Att fostra demokrater: om skolan i demokratin och demokratin i skolan*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Andersson, Eva K. & Malmberg, Bo 2015. Contextual effects on educational attainment in individualised, scalable neighbourhoods: Differences across gender and social class. *Urban Studies* 52(12):2117–2133.

Andersson, Hans E. 2016. Liberal Intergovernmentalism, spillover and supranational immigration policy. *Cooperation and Conflict* 51(1):38–54.

Andersson, Hans E. 2012. International Conventions and the Regulation of Migration: The Convention on the Rights of the Child and Sweden. *International Journal of Children's Rights* 20:122–140.

Andersson, Hans E. 2008. *Överstatlig flyktingpolitik: staters samarbete inom suveränitetskänsliga områden*. Umeå: Boréa.

Andersson, Hans E. & Nilsson, Susanna 2009. Asylum Seekers and Undocumented Migrants' Increased Social Rights in Sweden. *International Migration* 49(4): 167–188.

Andersson, Lina, Hammarstedt, Mats, Hussain, Shakir & Shukur, Ghazi 2013. Ethnic origin, local labour markets and self-employment in Sweden. A multilevel approach. *The Annals of Regional Science* 50(3):885–910.

Andersson, Roger 2009. Svensk IMER-forskning – några reflektioner. I CEIFO: *Vem älskar imerforskning? En jubileumsskrift för CEIFO 2009*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer, CEIFO.

Andersson, Roger, Bråmås, Åsa & Holmqvist, Emma 2010. Counteracting Segregation: Swedish Policies and Experiences. *Housing Studies* 25(2):237–256.

Andersson, Roger & Hedman, Lina 2016. Economic decline and residential segregation: a Swedish study with focus on Malmö. *Urban Geography* 37(5): 748–768.

Andersson, Roger, Franzén, Mats, Hedman, Lina & Lindberg, Hans 2017. *Segregation: Vad menas och hur mäts den?* Forskning i korthet, nr 9/2017. Stockholm: Forte.

Alinia, Mino 2004. *Spaces of Diasporas. Kurdish identities, experiences of otherness and politics of belonging*. Göteborg: Göteborgs universitet, Sociologiska institutionen.

Alinia, Mino & Eliassi, Barzoo. (2014). Temporal and generational impact on identity, home(land) and politics of belonging among the Kurdish diaspora. *Nordic Journal of Migration Research* 4(2):73–81.

Arai, Mahmood, Bursell, Moa & Nekby, Lena 2015. The Reverse Gender Gap in Ethnic Discrimination: Employer Stereotypes of Men and Women with Arabic Names. *International Migration Review* 50(2):385–412.

Asher, Henry & Smith, Åsa Wahlström 2017. "Don't get hopeless": Daily strategies among children in an undocumented refugee situation. *European Journal of Public Health* 27: Issue suppl. 3.

Asplund, André, Tovatt, Caroline & Thalberg, Sara 2017. Introduktion. I André Asplund, Caroline Tovatt, & Sara Thalberg (red.) *Vägen till arbete. Utrikes föddas möte med den svenska arbetsmarknaden*. Avhandlingsnytt: 2017:3. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Bak, Maren & von Brömssen, Kerstin 2010. Interrogating Childhood and Diaspora Through the Voices of Children in Sweden. *Childhood* 17(1):113–128.

- Barghadouch, Amina, Kristiansen, Maria, Jervelund, Signe Smith, Hjern, Anders, Montgomery, Edith & Norredam, Marie 2016. Refugee children have fewer contacts to psychiatric healthcare services: an analysis of a subset of refugee children compared to Danish-born peers. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 51:1125–1136.
- Beckley, Amber L. 2015a. Age at immigration and crime in Stockholm using sibling comparisons. *Social Science Research* 53:239–251.
- Beckley, Amber L. 2015b. Deterrence Versus Marginalization: Evidence From Immigrant Offending. *Race and Justice* 5(3):278–300.
- Beckman, Ludvig 2011. *Den rimliga integrationen*. Stockholm: Dialogos.
- Behtoui, Alireza, Boréus, Kristina, Neergaard, Anders & Yazdanpanah, Soheyla 2017. Speaking up, leaving or keeping silent: racialised employees in the Swedish elderly care sector. *Employment and Society* 31(6):954–971.
- Bengtsson, Bo & Hertting, Nils 2016. Makten i den etnifierade staden – invandrarföreningar och lokal politik i Botkyrka. I Bo Bengtsson, Gunnar Myrberg & Roger Andersson (red.) *Mångfaldens dilemman. Medborgarskap och integrationspolitik*. Malmö: Gleerups.
- Bengtsson, Ragnar, Iverman, Ellis & Hinnerich, Björn Tyrefors 2012. Gender and ethnic discrimination in the rental housing market. *Applied Economics Letters* 19: 1–5.
- Berg, Linda 2017. Utländsk bakgrund och val av person och parti. I Pieter Bevelander & Mikael Spång (red.) *Valdeltagande och representation. Om invandring och politisk representation i Sverige*. Rapport 2017:7. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.
- Berg, Linda & Spehar, Andrea 2013. Swimming against the tide: why Sweden supports increased labour mobility within and from outside the EU. *Policy Studies* 34(2):142–161.
- Bethoui, Alireza 2017. Social capital and the educational expectations of young people. *European Educational Research Journal* 16(4):487–503.
- Bevelander, Pieter 2011. The Employment Integration of Resettled Refugees, Asylum Claimants, and Family Reunion Migrants in Sweden. *Refugee Survey Quarterly* 30(1):22–43.
- Bevelander; Pieter & Hutcheson, Derek S. 2017. Hur långt från trädet faller äpplet? I Pieter Bevelander & Mikael Spång (red.) *Valdeltagande och representation. Om invandring och politisk representation i Sverige*. Rapport 2017:7. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.
- Bevelander, Pieter & Pendakur, Ravi 2014. The labour market integration of refugee and family reunion immigrants: a comparison of outcomes in Canada and Sweden. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 40(5):689–709.
- Bevelander, Pieter & Pendakur, Ravi 2011. Voting and Social Inclusion in Sweden. *International Migration* 49(4):67–92.
- Bevelander, Pieter & Spång, Mikael 2017. Slutsatser. I Pieter Bevelander & Mikael Spång (red.) *Valdeltagande och representation. Om invandring och politisk*

representation i Sverige. Rapport 2017:7. Stockholm: Delegationen för
Migrationsstudier.

Boccagni, Paolo & Righard, Erica 2015. Introduction to the Special Issue: Social
Work and Migration in Europe: A Dialogue Across Boundaries. *Journal of
Immigrant and Refugee Studies* 13(3):221–228.

Bohman, Andrea 2015. It's who you Know. Political Influence on Anti-Immigrant
Attitudes and the Moderating Role of Intergroup Contact. *Sociological Research
Online* 20(3):1–17.

Bohman, Andrea & Hjerm, Mikael 2016. In the wake of radical right electoral
success: a cross-country comparative study of anti-immigration attitudes over time.
Journal of Ethnic and Migration Studies 42(11):1729–1747.

Borevi, Karin 2015. Family Migration Policies and Politics: Understanding the
Swedish Exception. *Journal of Family Issues* 36(11):1490–1508.

Borevi, Karin 2014. Multiculturalism and welfare state integration: Swedish model
path dependency. *Identities* 21(6):708–723.

Borevi, Karin & Bengtsson, Bo 2015. The tension between choice and need in the
housing of newcomers: A theoretical framework and an application on Scandinavian
settlement policies. *Urban Studies* 52(14):2599–2615.

Bouakaz, Laid 2012. "Att behålla mitt och lära mig något nytt".
Föräldraengagemang i mångkulturella miljöer. Malmö: Malmö stad, Kommission
för ett socialt hållbart Malmö.

Broberg, Gunnar & Tydén, Mattias 2005. *Oönskade i folkhemmet: rashygien och
sterilisering i Sverige*. Stockholm: Dialogos.

Brunnberg, Elinor & Hart, Angie 2016. En magisk box för resiliensskapande
insatser. Strategiskt, kreativt och engagerat stöd i samverkan med barn i kris, på
flykt eller i andra svåra livssituationer. *Socialmedicinsk tidskrift* 1/2016:82–96.

Bucken-Knapp, Gregg, Hinnfors, Jonas, Spehar, Andrea & Levin, Pia 2014. No
nordic model: Understanding differences in the labour migration policy preferences
of mainstream Finnish and Swedish political parties. *Comparative European Politics*
12(6):584–602.

Bunar, Nihad 2012. Migration, identitet och skolkulturer – introduktion. *LOCUS*
3/2012:3–5.

Bunar, Nihad 2011. Urban Development, Governance and Education: The
Implementation of an Area-based Development Initiative in Sweden. *Urban Studies*
48(13):2849–2864.

Byström, Mikael & Frohnert, Pär 2017. *Invandringens historia – från "folkhemmet"
till dagens Sverige*. Kunskapsöversikt 2017:5. Stockholm: Delegationen för
Migrationsstudier.

Bäck, Henry & Maritta Soininen 1998. Immigrants in the Political Process.
Scandinavian Political Studies 21(1):29–50.

Böhlmark, Anders, Holmlund, Helena & Lindahl, Mikael 2016. Parental choice,
neighbourhood segregation or cream skimming? An analysis of school segregation
after a generalized choice reform. *Journal of Population Economics* 29(4):
1155–1190.

- Calleman, Catharina 2015. "The Most Open System Among OECD Countries". Swedish regulation of labour migration. *Nordic Journal of Migration Research* 5(1): 28–35.
- Calleman, Catharina & Olsson, Petra Herzfeld 2015. Inledning. I Catharina Calleman & Petra Herzfeld Olsson (red.) *Arbetskraft från hela världen. Hur blev det med 2008 års reform?* Rapport 2015:9. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.
- Carlsson, Magnus & Eriksson, Stefan 2017. Do attitudes expressed in surveys predict ethnic discrimination? *Ethnic and Racial Studies* 40(10):1739–1757.
- Carlsson, Magnus, Fumarco, Luca & Rooth, Dan-Olof 2017. Ethnic discrimination in hiring, labour market tightness and the business cycle – evidence from field experiments. *Applied Economics* [online first].
- Carlsson, Magnus & Rooth, Dan-Olof 2016. Employer Attitudes, the Marginal Employer, and the Ethnic Wage Gap. *ILR Review* 69(1):227–252.
- Carlsson, Magnus & Rooth, Dan-Olof 2015. *What can we learn from correspondence testing studies?* Linnaeus University Centre for Discrimination and Integration Studies Working Paper 2015:8. Växjö: Linnéuniversitetet.
- Dahlstedt, Magnus 2014. The Politics of Making Demands: Discourses of Urban Exclusion and Medialized Politics in Sweden. *International Journal of Politics, Culture, and Society* 28(2):101–117.
- Dahlstedt, Magnus 2013. The Politics of Labour Market Activation: Employability, Exclusion and Active Citizenship. *Revija za sociologiju* 43(1):5–29.
- Dahlstedt, Magnus, Fejes, Andreas, Olson, Maria, Rahm, Lina & Sandberg, Fredrik 2017. Medborgarskapandets paradoxer. Medborgarskapspositioneringar i berättelser om tillhörighet i migrationens tid. *Sociologisk Forskning* 54(1–2):31–50.
- Dahlstedt, Magnus & Neergaard, Anders 2013. Inledning – kritiska perspektiv på internationell migration och etniska relationer. I Magnus Dahlstedt & Anders Neergaard (red.) *Migrationens och etnicitetens epok. Kritiska perspektiv i etnicitets- och migrationsstudier*. Stockholm: Liber.
- Dahlstedt, Magnus & Vesterberg, Viktor 2017. Tips från coachen: Om jobbcoaching och arbetssökandets ideologi. *Arbetsmarknad och Arbetsliv* 23(3):62–78.
- Darvishpour, Mehrdad & Lahdenperä, Pirjo 2014. *Honour-Related Problems in School Contexts in Sweden – theoretical perspective and prevention*. Mälardalen Studies in Educational Sciences 10. Eskilstuna/Västerås:
- Dekeyser, Linda, Svedin, Carl Göran, Agnafors, Sara & Sydsjö, Gunilla 2011. Self-reported mental health in 12-year-old second-generation immigrant children in Sweden. *Nordic Journal of Psychiatry* 65(6):389–395.
- Edling, Christoffer & Rydgren, Jens 2012. Neighborhood and Friendship Composition in Adolescence. *SAGE Open* October–December 2012.
- Ekholm, David & Dahlstedt, Magnus 2017. Football for Inclusion: Examining the Pedagogic Rationalities and the Technologies of Solidarity of a Sports-Based Intervention in Sweden. *Social Inclusion* 5(2):232–240.
- Eliassi, Barzoo 2017. Conceptions of Immigrant Integration and Racism Among Social Workers in Sweden. *Journal of Progressive Human Services* 28(1):6–35.

Eliassi, Barzoo 2015. Constructing cultural Otherness within the Swedish welfare state: The cases of social workers in Sweden. *Qualitative Social Work* 14(4): 554–571.

Eliassi, Barzoo 2010. *A stranger in my homeland. The politics of belonging among young people with Kurdish backgrounds in Sweden*. Östersund: Mittuniversitetet, Avdelningen för socialt arbete.

Eliasson, Tove 2014. *Empirical Essays on Wage Setting and Immigrant Labor Market Opportunities*. Economic Studies 148. Uppsala: Uppsala universitet, Nationalekonomiska institutionen.

Elsrud, Torun 2014. Othering the "other" in court: Threats to self-presentation during interpreter assisted hearings. *International Journal of Law, Language and Discourse* 4(1):27–68.

Elsrud, Torun, Lalander, Philip & Staaf, Annika 2017. Noise, voice and silencing during immigrant court-case performances in Swedish district courts. *Ethnicities* 17(5):667–687.

Emilsson, Henrik 2015. A national turn of local integration policy: multi-level governance dynamics in Denmark and Sweden. *Comparative Migration Studies* 3(7).

Emilsson, Henrik 2014. *Who Gets in and Why? The Swedish Experience with Demand Driven Labour Migration – Some Preliminary Results*. *Nordic Journal of Migration Research* 4(3):134–143.

Engdahl, Mattias 2016. *Invandringens arbetsmarknadseffekter. Lärdomar från den internationella litteraturen och svenska resultat*. Rapport 2016:2 Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Eriksson, Stefan 2011. *Utrikes födda på den svenska arbetsmarknaden*. Bilaga 4 till LU2011. (SOU 2011:11). Stockholm: Fritzes.

Erlingsson, Gissur Ó, Loxbo, Karl & Öhrvall, Richard 2012. Anti-Immigrant Parties, Local Presence and Electoral Success. *Local Government Studies* 38(6):817–839.

Ezz El Din, Mahitab 2016. *Beyond Orientalism and Occidentalism: Identity constructions in Arab and Western news media*. Örebro: Örebro universitet, Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap.

Farahani, Fataneh 2012. Diasporic Masculinities. Reflections on gendered, raced and classed displacements. *Nordic Journal of Migration Research* 2(2):159–166.

Flood, Lennart & Ruist, Joakim 2015. *Migration, en åldrande befolkning och offentliga finanser. Bilaga 6 till Långtidsutredningen 2015*. SOU 2015:95. Stockholm: Wolters Kluwers.

Folke, Jenny Nilsson 2017. Moving on or moving back? The temporalities of migrant students' lived versus imagined school careers. *Journal of Ethnic and Migration Studies* [online first].

Forsell, Emila & Torres, Sandra 2012. Social work, older people and migration: an overview of the situation in Sweden. *European Journal of Social Work* 15(1): 115–130.

Frank, Denis 2014. Changes in migration control during the neoliberal era: surveillance and border control in Swedish labour immigration policy. *Journal of Political Power* 7(3):413–432.

Fryklund, Björn 2009. IMER-forskningen i Sverige; dåtid, nutid och framtid. Några reflektioner. I CEIFO: *Vem älskar imerforskning? En jubileumsskrift för CEIFO 2009*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer, CEIFO.

Furuhagen, Björn 2015. The making of a social, representative and intellectual police force. Recruitment and education of police trainees in Sweden during the 20th century. *Nordisk politiforskning* 2(1):6–33.

Gammeltoft-Hansen, Thomas 2011. *Access to Asylum: International Refugee Law and the Globalisation of Migration Control*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gammeltoft-Hansen, Thomas & Sørensen, Ninna Nyberg (red.) 2013. *The Migration Industry and the Commercialization of International Migration*. London: Routledge.

Gammeltoft-Hansen, Thomas & Tan, Nikolas F. 2017. The End of the Deterrence Paradigm? Future Directions for Global Refugee Policy. *Journal on Migration and Human Security* 5(1):28–56.

Gruber, Sabine 2016. Cultural competence in institutional care for youths: experts with ambivalent positions. *Nordic Journal of Social Research* 6(2):89–101.

Gruber, Sabine 2011. In the name of action against "honour-related" violence: National nations, gender, and boundaries in the Swedish school's ambitions to combat violence and oppression. *Nordic Journal of Migration Research* 1(3): 126–136.

Gustafsson, Björn 2013. Social assistance among immigrants and natives in Sweden. *International Journal of Manpower* 34(2):126–141.

Gustafsson, Björn, Innes, Hanna Mac & Österberg, Torun 2017. Age at immigration matters for labor market integration—the Swedish example. *IZA Journal of Migration* 7(1).

Gustafsson, Björn, Katz, Katarina & Österberg, Torun 2017a. I socialt utsatta områden påverkas ungdomars utbildningsval av nedslående exempel. *Ekonomisk Debatt* 2/2017:17–28.

Gustafsson, Björn, Katz, Katarina & Österberg, Torun 2017b. Residential Segregation from Generation to Generation: Intergenerational Association in Socio-Spatial Context Among Visible Minorities and the Majority Population in Metropolitan Sweden. *Population, Space and Place* 23(3):e2028.

Gustafsson, Kristina & Jonsson, Rickard 2009. Vad betyder IMER? – tankar om ambivalens och återupprättande. I CEIFO: *Vem älskar imerforskning? En jubileumsskrift för CEIFO 2009*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer, CEIFO.

Hadziabdic, Emina, Lundin, Christina & Hjelm, Katarina 2015. Boundaries and conditions of interpretation in multilingual and multicultural elderly healthcare. *BMC Health Services Research* 15:458.

Hammar, Tomas 2009. IMEROLOGI – Tankar om IMER och Ceifo, och om ämnesbunden och mångvetenskaplig forskning. I CEIFO: *Vem älskar imerforskning? En jubileumsskrift för CEIFO 2009*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer, CEIFO.

Hansen, Kajsa Yang & Gustafsson, Jan-Eric 2016. Causes of educational segregation in Sweden – school choice or residential segregation. *Educational Research and Evaluation* 22(1–2):23–44.

Hansen, Peo 2016. *The European Union's External Labour Migration Policy; Rationale, Objectives, Approaches and Results, 1999–2014*. OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 185. Paris: OECD.

Harteveld, Eelco, van der Brug, Wouter, Dahlberg, Stefan & Kokkonen, Andrej 2015. The gender gap in populist radical-right voting: examining the demand side in Western and Eastern Europe. *Patterns of Prejudice* 49(1–2):103–134.

Herz, Marcus & Lalander, Philip 2017. Being alone or becoming lonely? The complexity of portraying ‘unaccompanied children’ as being alone in Sweden. *Journal of Youth Studies* 20(8):1062–1076.

Herzberg, Fredrik & Sundelin, Åsa 2014. Counseling between recognition, justice and difference: the significance of power asymmetries, communicative projects and unintended consequences in career counseling of immigrants in Sweden. *International Journal for Educational and Vocational Guidance* 14:89–102.

Jonsson, Stefan & Hansen, PeO 2014. *Demografisk kolonialism*. *Glänta* 3–4, 2014: 60–69.

Hansson, Jonas, Ghazinour, Mehdi & Padyab, Mojgan 2017. The Swedish Police Service's deportations of unaccompanied, asylum-seeking refugee children: The role of coping and general mental health. *Cogent Psychology* 4(1): Article 1355629.

Hansson, Jonas, Ghazinour, Mehdi & Wimelius, Malin E. 2015. Police Officers' Use of Discretion in Forced Repatriations of Unaccompanied, Asylum-seeking Refugee Children—Balancing Efficiency and Dignity. *International Journal of Social Work and Human Services Practice* 3(3):101–108.

Hedberg, Charlotta & Haandrikman, Karen 2014. Repopulation of the Swedish countryside: Globalisation by international migration. *Journal of Rural Studies* 34:128–138.

Hedberg, Charlotta & Pettersson, Katarina 2012. Disadvantage, Ethnic Niching or Pursuit of a Vision? Motives of Immigrant Women Care Entrepreneurs in the Ageing Swedish Society, *Journal of International Migration and Integration* 13(4):423–440.

Hedberg, Charlotta & Tammaru, Tiit 2013. ‘Neighbourhood Effects’ and ‘City Effects’: The Entry of Newly Arrived Immigrants into the Labour Market. *Urban Studies* 50(6):1165–1182.

Hedlund, Daniel 2017. Constructions of credibility in decisions concerning unaccompanied minors. *International Journal of Migration, Health and Social Care* 13(2):157–172.

Hedlund, Daniel & Cederborg, Ann-Christin 2015. Legislators' perceptions of unaccompanied children seeking asylum. *International Journal of Migration, Health and Social Care* 11(4):239–252.

Hedlund, Daniel, Cederborg, Ann-Christin & Zamboni, Mauro 2016. The art of the (im)possible: legislators' experiences of the lawmaking process when reforming migration law. *The Theory and Practice of Legislation* 4(1):45–63.

Hellström, Anders & Lodenius, Anna-Lena 2016. *Invandring, mediebilder och radikala högerpopulistiska partier i Norden*. Rapport 2016:6. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Hemminki, Kari 2012. Immigrant health, our health. *European Journal of Public Health* 24(Supplement 1):92–95.

Hinnfors, Jonas, Spehar, Andrea & Bucken-Knapp, Gregg 2012. The missing factor: why social democracy can lead to restrictive immigration policy. *Journal of European Public Policy* 19(4):585–603.

Holgersson, Helena 2011. *Icke-medborgarskapets urbana geografi*. Göteborg: Glänta.

Holt, Kristoffer 2016a. ”Alternativmedier”? En intervjustudie om mediekritik och mediemisstro. I Lars Truedsson (red.) *Migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om?* Stockholm: Institutet för mediestudier.

Holt, Kristoffer 2016b. Skilda verkligheter? ”Internets undervegetation” vs ”PK-maffian”. I Lars Truedsson (red.) *Migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om?* Stockholm: Institutet för mediestudier.

Honkaniemi, Helena, Bacchus-Hertzman, Jennie, Fritzell, Johan & Rostila, Mikael 2017. Mortality by country of birth in the Nordic countries – a systematic review of the literature. *BMC Public Health* 17:511.

Hällsten, Martin, Szulkin, Ryszard & Sarnecki, Jerzy 2013. Crime as a Price of Inequality? The Gap in Registered Crime between Childhood Immigrants, Children of Immigrants and Children of Native Swedes, *The British Journal of Criminology* 53(3):456–481.

Idevall, Karin Hagren 2016. Polariserade politiska debatter om migration. Positioneringar och attityder i tv-sända valdebatter. *Språk och interaktion* 4(3): 65–87.

Inghammar, Andreas 2010. The Employment Contract Revisited. Undocumented Migrant Workers and the Intersection between International Standards, Immigration Policy and Employment Law. *European Journal of Migration and Law* 12:193–214.

Johannesson, Livia 2017. *In Courts We Trust Administrative Justice in Swedish Migration Court*. Stockholm: Stockholms universitet, Statsvetenskapliga institutionen.

Johansson, Bo, Helgesson, Magnus, Lundberg, Ingvar, Nordquist, Tobias, Leijon, Ola, Lindberg, Per & Vingård, Eva 2012. Work and health among immigrants and native Swedes 1990–2008: a register-based study on hospitalization for common potentially work-related disorders, disability pension and mortality. *BMC Public Health* 12:845.

Johansson, Christina & Petersson, Bo 2013. IMER i går, i dag, i morgon: En inledning. I Bo Petersson & Christina Johansson (red.) *IMER idag. Aktuella perspektiv på internationell migration och etniska relationer*. Stockholm: Liber.

Johansson, Rune 2009. IMER i en återvändsgränd? Om kultur och kulturell rasism. I CEIFO: *Vem älskar imerforskning? En jubileumsskrift för CEIFO 2009*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer, CEIFO.

Johnson, Charisse M., Rostila, Mikael, Svensson, Anna C. & Engström, Karin 2017. The role of social capital in explaining mental health inequalities between immigrants and Swedish-born: a population-based cross-sectional study. *BMC Public Health* 17:117.

Joonas, Pernilla Andersson 2010. Exits from Self-Employment: Is There a Native-Immigrant Difference in Sweden? *International Migration Review* 44(3):539–559.

Josefsson, Jonathan 2017. Children's Rights to Asylum in the Swedish Migration Court of Appeal. *International journal of children's rights* 25:85–113.

Joyce, Patrick 2015. *Integrationspolitik och arbetsmarknad, en översikt av integrationsåtgärder i Sverige 1998–2014*. Kunskapsöversikt 2015:3. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Juárez, Sol Pía & Hjern, Anders 2017. The weight of inequalities: Duration of residence and offspring's birthweight among migrant mothers in Sweden. *Social Science and Medicine* 175:81–90

Juárez, Sol Pía & Revuelta-Eugercios, Bárbara A. 2016. Exploring the 'Healthy Migrant Paradox' in Sweden. A Cross Sectional Study Focused on Perinatal Outcomes. *Journal of Immigrant and Minority Health* 18:42–50.

Jungar, Ann-Cathrin & Jupskås, Anders Ravik 2014. Populist Radical Right Parties in the Nordic Region: A New and Distinct Party Family? *Scandinavian Political Studies* 37(3):215–238.

Jönsson, Håkan, Harnett, Tove & Nilsson, Magnus 2017. Ethnically profiled nursing home care in Sweden – from culture to lifestyle. *European Journal of Social Work* [online first].

Jönsson, Jessica H. 2014. Local Reactions to Global Problems: Undocumented Immigrants and Social Work. *British Journal of Social Work* 44, Supplement 1: i35–i52.

Jönsson, Jessica H. 2013 Social work beyond cultural otherisation, *Nordic Social Work Research* 3(2):159–167.

Jörum, Emma Lundgren 2015. *Valet och vägen, En intervjustudie med nyanlända syrier i Sverige*. Rapport 2015:8. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Kamali, Masoud 2009. Vi och invandrarna. I CEIFO: *Vem älskar imerforskning? En jubileumsskrift för CEIFO 2009*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer, CEIFO.

Karageorgiou, Eleni 2016. Solidarity and sharing in the Common European Asylum System: the case of Syrian refugees. *European Politics and Society* 17(2): 196–214.

Karpestam, Roy Peter David 2012. Dynamic multiplier effects of remittances in developing countries. *Journal of Economic Studies* 39(5):512–536.

Kelly, Melissa 2013. *Onward Migration. The Transnational Trajectories of Iranians Leaving Sweden*. Uppsala: Uppsala universitet, Kulturgeografiska institutionen.

Kelly, Melissa & Hedman, Lina 2016. Between Opportunity and Constraint: Understanding the Onward Migration of Highly Educated Iranian Refugees from Sweden. *Journal of International Migration and Integration* 17(3):649–667.

Khayati, Khalid 2012. Diaspora as an instance of global governance: The case of Kurds in Sweden. I Heidi Moksnes & Mia Melin (red.) *Global Civil Society: Shifting Powers in a Shifting World*. Uppsala: Uppsala universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala Centre for Sustainable Development.

Khayati, Khalid & Dahlstedt, Magnus 2014. Diaspora Formation Among Kurds in Sweden. Transborder citizenship and politics of belonging. *Nordic Journal of Migration Research* 4(2):57–64.

Khosravi, Sharam 2010. *'Illegal traveller'. An auto-ethnography of borders*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Khosravi, Shahram 2009. Sweden: detention and deportation of asylum seekers. *Race and Class* 50(4):38–56.

King, Russell, Frykman, Maja Povrzanovic & Vullnetari, Julie 2013. Migration, transnationalism and development on the Southeastern flank of Europe. *Southeast European and Black Sea Studies* 13(2):125–140.

Kivisto, Peter & Faist, Thomas 2010. *Beyond a Border. The Causes and Consequences of Contemporary Immigration*. Los Angeles: Pine Forge Press.

Klinthäll, Martin, Mitchell, Craig, Schölin, Tobias, Slavnic, Zoran & Urban, Susanne 2016. *Invandring och företagande. Kunskapsöversikt 2016:7*. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Klinthäll, Martin & Urban, Susanne 2016. The strength of ethnic ties: Routes into the labour market in spaces of segregation. *Urban Studies* 53(1):3–16.

Krasnik, Allan 2017. Migration og sundhed – et nordisk perspektiv. I *Migration och socialförsäkringen. Rapport från forskarseminariet i Umeå 18–19 januari 2017*. Socialförsäkringsrapport 2017:6. Försäkringskassan.

Larsson, Jennie K. 2015. *Integrationen och arbetets marknad: hur jämställdhet, arbete och annat "svenskt" görs av arbetsförmedlare och privata aktörer*. Stockholm: Atlas.

Likic-Brboric, Branka, Slavnic, Zoran & Woolfson, Charles 2015. Labour migration and informalisation: east meets west. I Magnus Dahlstedt and Anders Neergaard (red.) *International migration and ethnic relations: critical perspectives*. London: Routledge.

Lindquist, Johan, Xiang, Biao & Yeoh, Brenda S.A. 2012. Opening the Black Box of Migration: Brokers, the Organization of Transnational Mobility and the Changing Political Economy in Asia. *Pacific Affairs*, 85(1):7–19.

Lipsky, Michael 1980. *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation.

- Lozic, Vanja 2016. Normalisering av ungdomar i problem genom styrning av föräldrar. Från strukturella orsaksförklaringar till familjecentrerade lösningar. *Sociologisk Forskning* 53(2):151–174.
- Lund, Anna & Lund, Stefan (red.) 2016. *Skolframgång i det mångkulturella samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Lund, Stefan 2015. *School choice, Ethnic Divisions and Symbolic Boundaries*. New York: Palgrave Macmillan.
- Lundberg, Anna 2011. The Best Interests of the Child Principle in Swedish Asylum Cases: The Marginalization of Children's Rights. *Journal of Human Rights Practice* 3(1):49–70.
- Lundberg, Anna & Lind, Jacob 2017. Technologies of Displacement and Children's Right to Asylum in Sweden. *Human Rights Review* 18:189–208.
- Lundborg, Per 2017. Invandring, åldersstruktur och välfärd i en missvisande Delmi-rapport. *Ekonomisk Debatt* 3/2017:41–50.
- Lundborg, Per 2013. Refugees' Employment Integration in Sweden: Cultural Distance and Labor Market Performance. *Review of International Economics* 21(2):219–232.
- Lunneblad, Johannes 2017. Integration of refugee children and their families in the Swedish preschool: strategies, objectives and standards. *European Early Childhood Education Research Journal* 25(3):359–369.
- Löthberg Katarina, Fryklund, Björn, Westerling, Ragnar, Daryani, Achra & Stafström, Martin 2012. Hälsokommunikation på modersmål – gör den någon skillnad? Etablering, utveckling och utvärdering. *Socialmedicinsk tidskrift* 2/2012:131–139.
- Malmberg, Bo, Andersson, Eva & Östh, John 2013. Segregation and Urban Unrest in Sweden. *Urban Geography* 34(7):1031–1046.
- Malmberg, Bo, Wimark, Thomas, Turunen, Jani & Axelsson, Linn 2016. *Invandringens effekter på Sveriges ekonomiska utveckling*. Rapport 2016:8. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.
- Meltzer, Christine E., Schemer, Christian, Boomgaarden, Hajo G., Strömbäck, Jesper, Eberl, Jakob-Moritz, Theorin, Nora & Heidenreich, Tobias 2017. *Media Effects on Attitudes toward Migration and Mobility in the EU: A Comprehensive Literature Review*. Europeiska unionen: www.reminder-project.eu.
- Mengiste, Tekalign Ayalew 2017. *Struggle for Mobility: Risk, hope and community of knowledge in Eritrean and Ethiopian migration pathways towards Sweden*. Stockholm: Stockholms universitet, Socialantropologiska institutionen.
- Mittendorfer-Rutz, Ellenor 2017. Utrikesfödda och deras sjukfrånvaro – betydelsen av psykiska sjukdomar och relaterad behandling. I *Migration och socialförsäkringen. Rapport från forskarseminariet i Umeå 18–19 januari 2017*. Socialförsäkringsrapport 2017:6. Försäkringskassan.
- Molina, Irene 2016. Kvalitativ praktikprovning och rasdiskriminering på bostadsmarknaden – metodologiska reflektioner. I Roger Andersson, Bo Bengtsson

& Gunnar Myrberg (red.) *Mångfaldens dilemman. Boendesegregation och områdespolitik*. Malmö: Gleerups.

Mood, Carina, Jonsson, Jan J. & Låftman, Sara Brolin 2016. Immigrant Integration and Youth Mental Health in Four European Countries. *European Sociological Review* 32(6):716–729.

Mulinari, Diana 2009. IMER. Fältet som ingen (som jag känner) vill tillhöra men som alla (som jag känner) är arga på. I Bo Petersson & Christina Johansson (red.) *IMER idag. Aktuella perspektiv på internationell migration och etniska relationer*. Stockholm: Liber.

Mulinari, Diana & Neergaard, Anders 2015. Racist dreams and municipal budgets: women representing a culturally racist party in local politics. *Social Identities* 21(5):506–523.

Myrberg, Gunnar 2011. Political Integration through Associational Affiliation? Immigrants and Native Swedes in Greater Stockholm. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 37(1):99–115.

Myrberg, Gunnar 2007. *Medlemmar och medborgare. Föreningsdeltagande och politiskt engagemang i det etnifierade samhället*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Neuman, Emma 2015. Ethnic concentration and economic outcomes of natives and second-generation immigrants. *International Journal of Manpower* 37(1) 2016: 157–187.

Noll, Gregor 2016. Junk Science? Four Arguments against the Radiological Age Assessment of Unaccompanied Minors Seeking Asylum. *International Journal of Refugee Law* 28(2):234–250.

Norberg, Katarina 2017. Educational leadership and im/migration: preparation, practice and policy – the Swedish case. *International Journal of Educational Management* 31(5):633–645.

Obondo, Margaret A., Lahdenperä, Pirjo & Sandevärn, Pia 2016. Educating the old and newcomers: Perspectives of teachers on teaching in multicultural schools in Sweden. *Multicultural Education Review* 8(3):176–194.

Ohlsson, Henrik, Broomé, Per & Bevelander, Pieter 2012. Self-employment of immigrants and natives in Sweden – a multilevel analysis. *Entrepreneurship and Regional Development* 24(5–6):405–423.

Olsson, Erik 2017. The Guide to Comfort. The diasporic practices of Swedish clubs in Southern Spain. *Nordic Journal of Migration Research* 7(3):156–164.

Olsson, Erik 2016. *Diaspora – ett begrepp i utveckling. En kunskapsöversikt*. Rapport 20016:4. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Olsson, Petra Herzfeld & Wadensjö, Eskil 2017. Inledning till nr 1 2017, tema migration och arbete. *Arbetsmarknad och Arbetsliv* 23(1):6–9.

Orjuela, Camilla 2017. Mobilising diasporas for justice. Opportunity structures and the presencing of a violent past. *Journal of Ethnic and Migration Studies* [online first].

Osman, Ali 2012. In Search of Green Pastures: The onward immigration of Somali-Swedes to Britain. *Nordic Journal of Migration Research* 2(2):133–140.

Ottosson, Lisa, Eastmond, Marita & Schierenbeck, Isabell 2012. Safeguarding a Child Perspective in Asylum Reception: Dilemmas of Children's Case Workers in Sweden. *Journal of Refugee Studies* 26(2): 247–264.

Pacheco, Lubin Lobo, Jonzon, Robert & Hurtig, Anna-Karin 2016. Health Assessment and the Right to Health in Sweden: Asylum Seekers' Perspectives. *PLoS ONE* 11(9):e0161842.

Parameshwaran, Meenakshi & Engzell, Per 2015. Ethnicity in England: What Parents' Country of Birth Can and Can't Tell Us about Their Children's Ethnic Identification. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 41(3):399–424.

Parkhouse, Anna 2016. Asyl- och migrationspolitik – väktare av den svenska modellen. I Daniel Silander & Mats Öhlén (red.) *Svensk politik och EU. Hur svensk politik har förändrats av medlemskapet i EU*. Stockholm: Santérus.

Parusel, Bernd & Schneider, Jan 2017. *Reforming the Common European Asylum System:*

Responsibility-sharing and the harmonisation of asylum outcomes. Report 2017:9 Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Pendakur, Krisshna, Pendakur, Ravi & Bevelander, Pieter 2016. Are Residential and Workplace Concentration Correlated for Immigrants? Evidence for Sweden. *Journal of International Migration and Integration* 17(3):687–706.

Persson, Gustav 2016. Ideological struggle over epistemic and political positions in news discourse on migrant activism in Sweden. *Critical Discourse Studies* 13(3):278–293.

Phelps, Edmund S. 1972. The Statistical Theory of Racism and Sexism. *The American Economic Review* 62(4):659–661.

Plenty, Stephanie & Jonsson, Jan O. 2017. Social Exclusion among Peers: The Role of Immigrant Status and Classroom Immigrant Density. *Journal of Youth and Adolescence* 46(6):1275–1288.

Puthooppambal, Soorej Jose 2016. *Life in Immigration Detention Centers: An exploration of health of immigrant detainees in Sweden and three other EU member states*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Pyrhönen, Niko, Leinonen, Johanna & Martikainen, Tuomas 2017. Nordic Migration and Integration Research: Overview and Future Prospects. Policy Paper 3/2017. Oslo: NordForsk.

Qvist, Martin 2016. Activation Reform and Inter-Agency Co-operation – Local Consequences of Mixed Modes of Governance in Sweden. *Social Policy and Administration* 50(1):19–38.

Righard, Erica & Boccagni, Paolo 2015. Mapping the Theoretical Foundations of the Social Work–Migration Nexus. *Journal of Immigrant and Refugee Studies*, 13(3):229–244.

Rostila, Mikael & Dunlavy, Andrea C. 2013. Health Inequalities among Workers with a Foreign Background in Sweden: Do Working Conditions Matter? *International Journal of Environmental Research and Public Health* 10(7): 2871–2887.

Rydgren, Jens, & Ruth, Patrick (2013). Contextual explanations of radical right-wing support in Sweden: Socioeconomic marginalization, group threat, and the halo effect. *Ethnic and Racial Studies* 36(4):711–728.

Sager, Maja 2015. Constructions of Deportability in Sweden. Refused Asylum Seekers' Experiences in Relation to Gender, Family Life, and Reproduction. *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research* 24(1):30–44.

Sager, Maja 2011. *Everyday clandestinity: experiences on the margins of citizenship and migration policies*. Lund: Lunds universitet, Genusvetenskapliga institutionen.

SCB 2016. *Integration – utrikes föddas etablering i arbets- och samhällslivet*. Integration, rapport 9. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

SCB 2013. *Integration – en beskrivning av läget i Sverige*. Integration, rapport 6. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Scaramuzzino, Roberto 2012. *Equal opportunities? A cross-national comparison of immigrant organisations in Sweden and Italy*. Malmö: Malmö universitet.

Scarpa, Simone 2016. Immigration policy regimes, welfare states and urban inequality patterns: A comparison between Malmö and Genoa. *European Urban and Regional Studies* 23(4):862–877.

Schierup, Carl-Ulrik & Jørgensen, Martin Bak 2017. An Introduction to the Special Issue. Politics of Precarity: Migrant Conditions, Struggles and Experiences. *Critical Sociology* 42(7–8):947–958.

Schierup, Carl-Ulrik, Ålund, Aleksandra & Likic, Branka 2014. Migration, Precarization and the Democratic Deficit in Global Governance. *International Migration* 53(3):50–63.

Schierup, Carl-Ulrik, Ålund, Aleksandra & Neergaard, Anders 2017. ”Race” and the upsurge of antagonistic popular movements in Sweden. *Ethnic and Racial Studies* [online first].

Selberg, Niklas 2016. Exkluderade ur nationen, inkluderade i arbetsrätten? Irreguljära migrantarbetare ur rättslig synvinkel. I Sager, Maja, Holgersson, Helena & Öberg, Klara (red.) *Irreguljär migration i Sverige: rättigheter, vardagsfarenheter, motstånd och statliga kategoriseringar*. Göteborg: Daidalos.

Selberg, Niklas 2015. Om kriminaliseringen av papperslösas arbete och argumenten för att avskaffa den. I Catharina Calleman, & Petra Herzfeld Olsson (red.) *Arbetskraft från hela världen. Hur blev det med 2008 års reform?* Rapport 2015:9. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Sigvardsson, Erika 2012. *Presenting the Absent. An account of undocumentedness in Sweden*. Uppsala: Uppsala universitet, Kulturgeografiska institutionen.

Sigvardsson, Erika, Malm, Andreas, Tinghög, Petter, Vaez, Marjan & Saboonchi, Fredrik 2016. Refugee trauma measurement: a review of existing checklists. *Public Health Reviews* 37:10.

Sjöberg, Ulrika & Rydin, Ingegerd 2014. Talk on the Media's Role in Creating Otherness and Exclusion: Discursive Identifications and Public (Dis)Connections. *Nordic Journal of Migration Research* 4(4):201–209.

Slavnic, Zoran 2013 Immigrant Small Business in Sweden: A Critical Review of the Development of A Research Field, *Journal of Business Administration Research* 2(1):29–42.

Soininen, Maritta & Qvist, Martin 2017. Partiorganisationer och representation. I Pieter Bevelander & Mikael Spång (red.) *Valdeltagande och representation. Om invandring och politisk representation i Sverige*. Rapport 2017:7. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Spång, Mikel 2017. Att främja valdeltagande. I Pieter Bevelander & Mikael Spång (red.) *Valdeltagande och representation. Om invandring och politisk representation i Sverige*. Rapport 2017:7. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Stern, Rebecca Thorburn & Wikström, Hanna 2016. *Migrationsrätt. Skyddsbehov och trovärdighet – bedömning i asylärenden*. Stockholm: Liber.

Strömbäck, Jesper, Andersson, Felicia & Nedlund, Evelina 2017. *Invandring i medierna. Hur rapporterade svenska tidningar åren 2010-2015?* Rapport 2017:6. Stockholm: Delegationen för Migrationsstudier.

Sundqvist, Johanna, Hansson, Jonas, Ghazinour, Mehdi, Ögren, Kenneth & Padyab, Mojgan 2015. Unaccompanied Asylum-Seeking Refugee Children's Forced Repatriation: Social Workers' and Police Officers' Health and Job Characteristics. *Global Journal of Health Science* 7(6):215–225.

Svanberg, Ingvar & Tydén, Mattias 1999. *I nationalismens bakvatten. Om minoritet, etnicitet och rasism*. Lund: Studentlitteratur.

Svantesson, Monica 2014. *Threat Construction inside Bureaucracy A Bourdieusian Study of the European Commission and the Framing of Irregular Immigration 1974–2009*. Stockholm Studies in Politics 156. Stockholm: Stockholms universitet, Statsvetenskapliga institutionen.

Svensson, Ylva, Berne, Jesper & Syed, Moin 2017. A narrative approach to the role of others in ethnic identity formation. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology* 24(2):187–195.

Svensson, Ylva, Burk, William J., Stattin, Håkan & Kerr, Margaret 2012. Peer selection and influence of delinquent behavior of immigrant and nonimmigrant youths: Does context matter? *International Journal of Behavioral Development* 36(3):178–185.

Söderqvist, Åsa, Bülow, Pia H. & Sjöblom, Yvonne 2015. "In Sweden work is more important than the culture, actually!" The care leaving process for unaccompanied youths from the perspective of social workers. *Transnational Social Review* 5(3):241–257.

Tesfahuney, Mekonnen 2009. Varthän imerforskning? I CEIFO: *Vem älskar imerforskning? En jubileumsskrift för CEIFO 2009*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer, CEIFO.

Torres, Sandra, Lindblom, Jonas & Nordberg, Camilla 2014. Daily newspaper reporting on elderly care in Sweden and Finland: a quantitative content analysis of ethnicity- and migration-related issues. *Vulnerable Groups and Inclusion* 5(1):21260.

Torres, Sandra, Olaison, Anna & Forssell, Emilia 2015. Biståndshandläggare om möten med sent-i-livet-invandrade äldre – inblick i hur en institutionell kategori skapas. *Socialvetenskaplig tidskrift* 22(1):44–62.

Torstensson, Niklas & Sullivan, Kirk P. H. 2011. The Court Interpreter: Creating an interpretation of the facts. *International Journal of Law, Language and Discourse* 1(3):64–86.

Trondman, Mats 2006. Disowning knowledge: To be or not to be ‘the immigrant’ in Sweden. *Ethnic and Racial Studies* 29(3):431–451.

Trondman, Mats, Krantz, Sofie, Petersson, Karina & Barmark, Mimmi 2012. Låt oss kalla det skolkultur. Om betydelsen av normativt försvarbara och meningsaktiverande praktiker för förbättrade skolprestationer. *LOCUS* 3/2012:6–31.

Tshabalala, Xolani 2017. *Hyenas of the Limpopo. The Social Politics of Undocumented Movement across South Africa's Border with Zimbabwe*. Linköping: Linköpings universitet, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier.

Urban, Susanne 2014. Områdesutveckling mot fattigdom. *PLAN* 3:35–39.

Urban, Susanne 2013. Restaurant Work Experience as Stepping Stone to the Rest of Labour Market. Entry to and exit from the restaurant sector among young people of immigrant backgrounds in Sweden. *Nordic Journal of Migration Research* 3(2): 100–109

van der Woude, Maartje, Barker, Vanessa & van der Leun, Joanne 2017. Crimmigration in Europe. *European Journal of Criminology* 14(1):3–6.

Vasta, Ellie, Ley, David, Pedersen, Peder J., Solomos, John. 2003. *Evaluation Report. An Evaluation of Swedish International Migration and Ethnic Relations (IMER) Research 1995–2002*. Stockholm: Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap.

Wadensjö, Eskil 2009. Från arbetskraftsinvandring till flykting- och familjeanknytningsinvandring. I CEIFO: *Vem älskar imerforskning? En jubileumsskrift för CEIFO 2009*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer, CEIFO.

Wedin, Åsa 2014. Non-Challenging Education and Teacher Control as Factors for Marginalization of Students in Diverse Settings. *International Electronic Journal of Elementary Education* 6(2):275–294.

Wessel Terje, Andersson, Roger, Kauppinen, Timo & Andersen, Hans Skifter 2017. Spatial Integration of Immigrants in Nordic Cities: The Relevance of Spatial Assimilation Theory in a Welfare State Context. *Urban Affairs Review* 53(5): 812–842.

Westin, Charles 2009. Reflektioner kring svensk forskning om internationell migration och etniska relationer. I CEIFO: *Vem älskar imerforskning? En jubileumsskrift för CEIFO 2009*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer, CEIFO.

Wigerfelt, Anders S. 2010. Internationell Migration och Etniska Relationer (IMER) etableras vid Malmö högskola. I Anders S. Wigerfeldt och Tomas Peterson (red.) *IMER: möjligheter och gränser. Festskrift till Björn Fryklund*. Malmö: Malmö högskola, Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare.

Wikström, Eva & Ghazinour, Mehdi 2010. Swedish experience of sheltered housing and conflicting theories in use with special regards to honour related violence (HRV). *European Journal of Social Work* 13(2):245–259.

Wikström, Hanna 2014. Gender, Culture and Epistemic Injustice. The Institutional Logic in Assessment of Asylum Applications in Sweden. *Nordic Journal of Migration Review* 4(4):210–218.

Wikström, Hanna & Johansson, Thomas 2013. Credibility Assessments as 'Normative Leakage': Asylum Applications, Gender and Class. *Social Inclusion* 1(2):92–101.

Wångdahl, Josefin, Lytsy, Per, Mårtensson, Lena & Westerling, Ragnar 2014. Health literacy among refugees in Sweden – a cross-sectional study. *BMC Public Health* 14:1030.

Xiang, Biao & Lindquist, Johan 2014. Migration Infrastructure. *International Migration Review* 48(S1):122–148.

Zettervall, Charlotta 2013. *Reluctant Victims into Challengers. Narratives of a Kurdish Political Generation in Diaspora in Sweden*. Lund: Lunds universitet, Sociologiska institutionen.

Åkesson, Lisa 2013. The Queue Outside the Embassy: Remittances, Inequality and Restrictive Migration Regimes. *International Migration* 51(1):1–12.

Åkesson, Lisa 2009. Det finns mycket att göra! Några reflektioner kring framtida iverforskning i Sverige. I CEIFO: *Vem älskar iverforskning? En jubileumsskrift för CEIFO 2009*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer, CEIFO.

Åkesson, Lisa 2011a. Remittances and Relationships: Exchange in Cape Verdean Transnational Families. *Ethnos* 76(3):326–347.

Åkesson, Lisa 2011b. Making Migrants Responsible for Development: Cape Verdean Returnees and Northern Migration Policies. *Africa Spectrum* 41(1):61–83.

Åkesson, Lisa & Baaz, Maria Eriksson 2015. Introduction. I Maria Eriksson Baaz & M Lisa Åkesson (red.) *Africa's return migrants: The new developers?* London: Zed Books.

Ålund, Aleksandra, Mešić, Nedžad, Kings, Lisa & Dahlstedt, Magnus 2013. Framing the mobilization of migrants in Sweden. *Migration Letters* 10(3):277–287.

Åslund, Olof, Hensvik, Lena & Skans, Oskar Nordström 2014. Seeking Similarity: How Immigrants and Natives Manage in the Labor Market. *Journal of Labor Economics* 32(3):405–441.

Åslund, Olof & Skans, Oskar Nordström 2012. Do anonymous job application procedures level the playing field? *Industrial and Labor Relations Review* 65(1): 82–107.

Vetenskapsrådet har fått regeringens uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram inom migration och integration. Det nationella forskningsprogrammet syftar till att skapa goda förutsättningar för forskningens medverkan till att möta samhällsutmaningar inom migrations- och integrationsområdet. Syftet med denna strategiska forskningsagenda är att utreda och analysera hur det nationella forskningsprogrammet inom migration och integration bör utformas.

De frågor som forskningsagendan berör är:

- Vilka samhällsutmaningar och kunskapsbehov inom migration och integration finns idag och i framtiden?
- Vilka andra satsningar och aktörer på området finns?
- Hur bör stöd och aktiviteter utformas för att bäst uppfylla programmets syfte?

Denna första forskningsagenda är framtagen 2018 och kommer att uppdateras löpande.

Vetenskapsrådet
Västra Järnvägsgatan 3
Box 1035, 101 38 Stockholm
Tel 08-546 44 000
vetenskapsradet@vr.se
vetenskapsrådet.se

Vetenskapsrådet har en ledande roll för att utveckla svensk forskning av högsta vetenskapliga kvalitet och bidrar därmed till samhällets utveckling. Utöver finansiering av forskning är myndigheten rådgivare till regeringen i forskningsrelaterade frågor och deltar aktivt i debatten för att skapa förståelse för den långsiktiga nyttan av forskningen.